Magnus Erikssons stadslag :

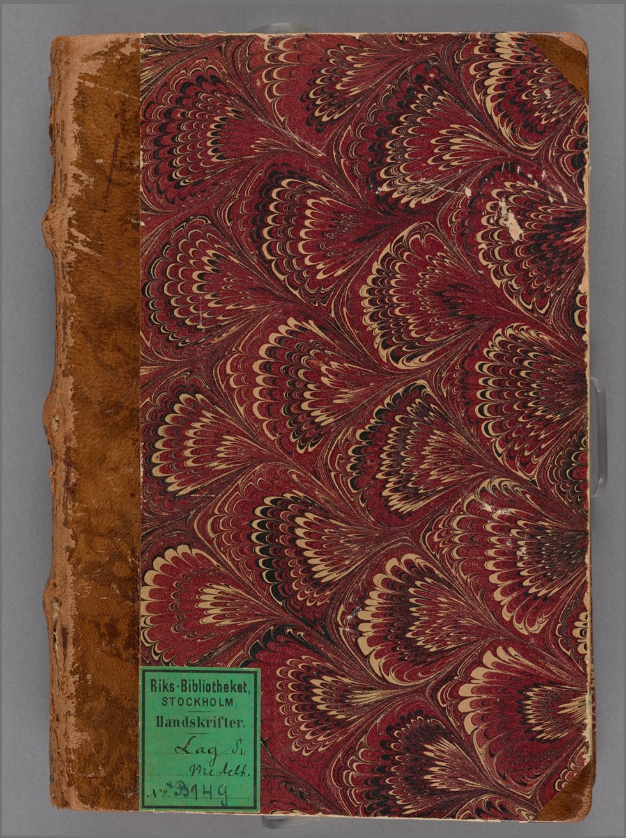
Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv
Medelt.
N:o B149

Handskrift // HS / B 149

Tillkomstår mellan 1500 och 1501?
Digitaliserad år 2020

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Magnus Erikssons stadslag :

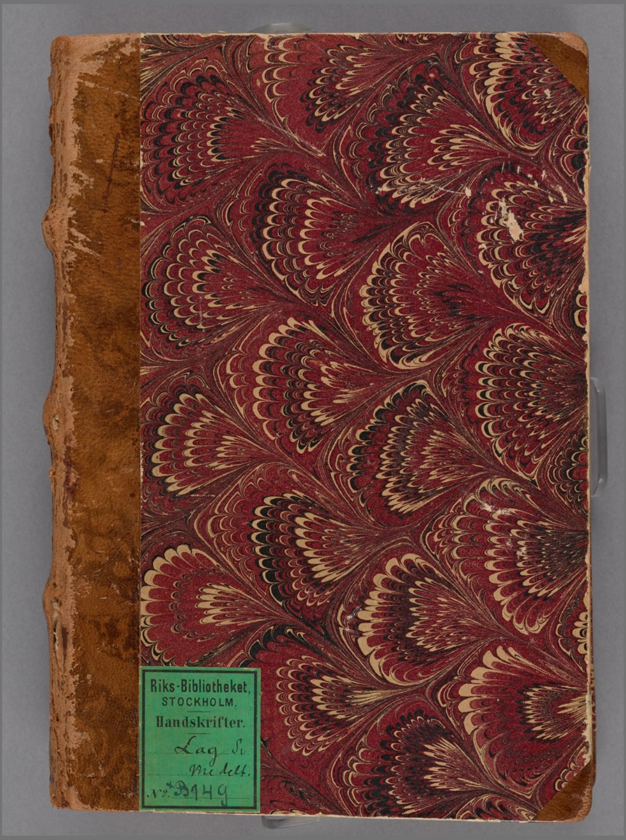
Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv
Medelt.
No B149

Handskrift // HS / B 149

Tillkomstår mellan 1500 och 1501?

Digitaliserad år 2020

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

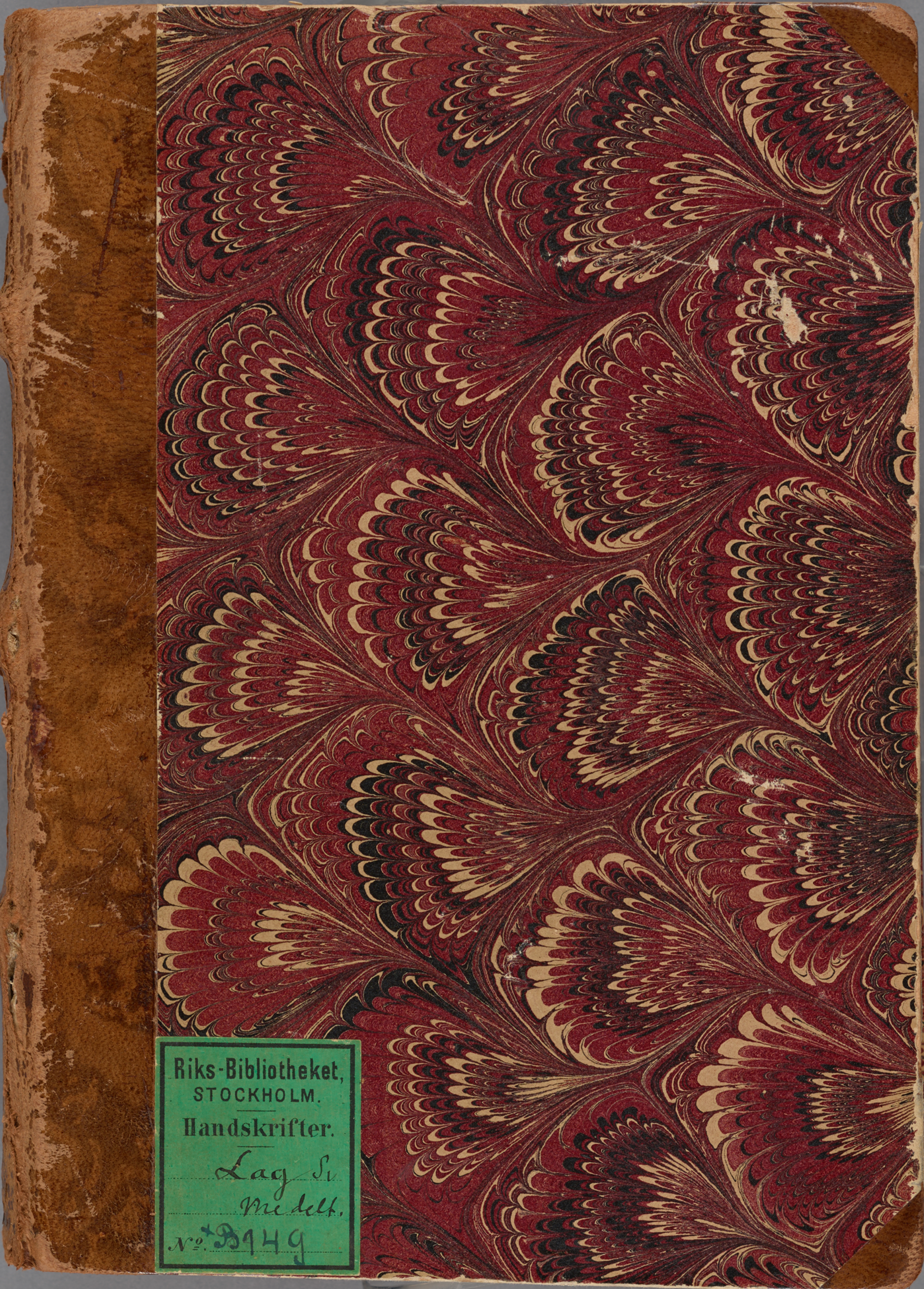

Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Sv
Medelt.
No. *B149

×B. 149.

HS / B 149 -

HS / B 149 -

Skänkt till Kongl. Biblioteket
17 October 1868 af telegraf-direkt.
Schaar i Göteborg. Anträffades af
honom i en handelsbod derstädes

Stadslagen.

Konungx balker

I Hurw borgamestara oc raadman skulu väl
ias oc om therras eeth /ies

II Hurw maange borgamestara oc raadmän
skulu aldz vara oc huru maage skaffare ellir byf

III Huru stadzsins bok/ oc insigle/ ellir priui
legia skulu gömas

IIII Huru maage borgamestara oc raadmän af
enne släkt skulu vara

V Vm borgamestara tako muto/ ellir oc
radman fära sin doom

VI Vm huad landzkom mæn stadzins skriffuara
skall vara

VII Vm borgamestara ellir radmän varda kiff
uande sin j mällan

VIII Vm valit huru ther skal ändas

IX Vm naakor oc talar oloffliga om ko
nungh/ ellir konungx raad/ huad rät han
skall hafua/ ellir huar ther skal om döma

X Huar som gör thingh aa then konungh
takir j sin fridh mz sino öpno breffue

XI Vm naakor bryter konungx doom
ellir hans vmbudzmandz/ huat plaago
han ær vdir/ ellir huru ther skall botas
/ellir huar som kärar aa annan j and
rom landom/ eptir dömdan doom/ boter

XII Nw ær naakor närvärande som hafir
breff aa annan/ oc kombir fram fligta ellir

Kongl. Bibl. i Stockholm. N:o 82.

bliotecket
egraf-direkt.
ffades af
d derstädes

f. Omix

XIII Um talar oloffliga om fogota och alt vaadit / till en borgara ellir en radma

XIIII Hu tawnera ellir borgara skulu vara i huarioe stad vagfarande mano nw torft skipa / ok plaaga / them en saa göra

XV Nu huar som giffir maalsæganda rät fran sig huad plaago ~~huad plaago~~ han skal hafua / ellir them som han til sin takir

XVI Nu hu mangh aar han skal vara aat mistu som byamanna skal varda ok borgarstap vindir huad rät han skal göra / huad edh han skal swäria ok hu han skal borgarstap aat sighia bt om ward

XVII Nu om huat tyma aar sib ämbitzmän skulu väliast / huilke ämbitzmän thes skulu haldzt vara ok huat edh the skulu swäria

XVIII Um taff madz brut som byamanne skal aampunda ellir naaskru vight ellir maato falskar / ellir thes vitir ädhro som han orkar en fulkopna som stada ingällor

XIX Nu um them rät kongh agh hafua af al

XX Um skut / ellir aalagw aa stadin lägias hu the skula vtgöras ok oppehalda

XXI Um brut thera som en göra skot som sighx

XXII Hu mangh ämbitz man skal haffua

XXIII Aff sakörö ok vaaghinne skalde husena ok andra stada ingäldom

HS / B 149 - #2r

hwad borgamästā oc radmān skulu hawa

xviij Hu offta stadz sins bok skal läsas oc

xvij vm inledhis breff vaaridh

xvi vm vaagh / pundā / Bysman oc span

Hu skal ma borgamestā oc rad
man valia Tha skulo alle borgara
oc radman sal aar viij daghū fyri
sta valbyrgha dagh til raadzstugu komo ego
thä borto värä vidhē hans iij mark sko
gotano oc borgamästarä ena mark til tvä
skifftis so om thē aar ärū kongeno och
stadeno iij mark til tvä skifftis aa sta
valbyrgha dagh skal ma thm lysa valde
ä ii raadstugu äfftē gamblom stadga
Then so borgarē eller radman skall vara
han laagh thē swära Swa bidir jac mik
gudh til hiälpa oc the hälgadoma jac aa
haaldir jac skal minom konunge trōn vara
vidhir fatiga oc rika j allom domom
rätto folghia oc aldrig vraagho eller o
räth styrkia ffore rädde skulu weeldh
eller penninga giri En fyri affund eller
illan vilia En fyri frändzsämio ellr
vinskap Swa see mich gud hulde som
jac sant sigher oc ää tha raadman skulu
valias Tha skall fogote när varä

Borgamästarä skulu aldz varä sex iij
swenske oc iij tydzske oc tolf sku
lu vara hwart aarit Raadman
skulu vara xxxij aldz halfft af

Borgamestare walies

Juramentum

hwadha thin skal wa̅ swenskir borgar͛ ellir
radma | so war födder aff swensko fadh͛
a͛ hwad modh͛ war swensk | ellir tydzsk
tydzsker borga͛r: skal wa̅ thin | so war
födder aff tydzskom fadh͛ | a͛ hwad modh͛
wa͛r tydzsk ellir swenske | oc asidhin skal th͛
a̅ndelegh skifftas | tio skulu wa̅ om it aar
swenske | oc v tydzske twa oc annad͛
haaris oc sa̅mmuledh tw͛dia oc twe borga̅
hwart aarit mz them tio | so för er sagt
thin stadh͛ ey hafu͛ paa ämpne aa ma
nom han haffwi wina taal | efft͛ ty ha̅
formaa | kan oc th͛ tima at wina ma
tall ä͛r aa tydzsko | en aa swesko | ellir
fle͛ ty fylles matalit mz swensko en the
a͛ till oc wa͛ fyl tydzska̅ oc fylhes al
dhin. tydzske före swenskan | ä̅n aa them
radmæ. bristir | vtan iämpt wa͛ | aldrig maa oc
thin radman wara som ey ha̅ egh aff
j stadhenom

iii Hat ty huse ell͛r kisto | som stadz
sins | insigle | book | ell͛r stadzsens
privileg͛a skula gömas | th͛ ragha wara
twe nykla aat | en skal thin swenske
borgaren hafua | oc a̅na thin tydzske
som sitia om sama aarit oc döma

iiii Nw skula alle wara borgara: oc
radmän i raadhena alsetza

Ey 2. bröder i Råd.

Balkr

mansken mē en iiij aff æne slækt huad
thz ær maagsæmi ellir skylskap aldrig
skulu ok twe brödr borgmra ellr raad
man vā j sāmde vtā ey see ānad vaal-
Takir borgare ellr Radmā V Till
Mutu fore sin doom giffui konunge
mutu ok böte xl. mark til treskiffte
konunge viij ortugh ok xiij mark, siva mykit
stadeno ok saa mykit maalsæghande ok
gaange vr radena ok varde hā til viin
ney mz sex vyssom mannom VI
Stadzsins skriffuare huilkin sō vara
ellr valias skal, han skal vā swenskir
ok ey vtlændzskir VII
Kan thz swa vā at borgmra ok radmen
kiffuande varda siin j mællan om
valit tha the skula valias, tha skola the
raada som flere saman haalda ok tha
the skal hafua ok fogoten mz haaldir
tha skola the profua all maal förr en
~~the~~ thz stadga aa göro VIII
Vm naghor talar olofflighaa ~~ok~~ aa kong
ellir kongx raad, thz aa thera hedh-
gaangh ok æro ok ærw vj mana vitne
till, tha skall han j stadzsins gömo sæ-
tias ok hoffuod mista skiemas aden
ad lediket, tha skal fogoten ok borgmra
ok Raadman, offtu han döma efft ti

Muta för dom

taler a kong

principi populi tui ne maledicas. Exo. 22.

so them er vidherkænelikt fore konunge oc hans
raade / ællir j stadhzins jærn fiætrar / thær
till konungen thet sialfuir j sinu dome / ællir fo
gote oc raadman / æffter konungx dome
En han gitz ey borgan fore sik sat W

Hwar som gør thinxs aa them konunge ta
kir j sin fridh mz sino opno breffue
ffore thet at han kærde sik fore rætto ko
nunge / wardir han faangin oc mz vj manno
til wunnin / han hawir forgiort liiff oc lösöre
oc arffua takin jord hans ællir gaard / oc
aff them lösöro / taki en lot malsæghande
annan konunger / oc thridia stadhin x

Bryter konungz dom

Hwilkin som bryter konungx dom ællir hans
ombudzmandz / hafui han thet go
tff aa / böte xl mark / oc thet var konunge
ensak / taka xl mark aaga oc stola
ut mathas / mz sin manno / aff hanom som j
haandom haw / fforst aff hans lösöro / Ræ
kia ey thet aat / tha mathin hws hans
Rækkia ey thet aat / tha wyrdhin tompt
hans ællir jord / oc saa at fridhir hans ha
ffui waald / tompt hans ællir jord at lö
sa som fyrndel sigher j arffua balkenom / Bö
g oc ey them manom som kæra aa annan
aat fogitans dom oc borgamæstarna
utan kæra aa han j andrum landum ælli
köpstadhum / böte xl mark til thrskifte
oc böte hanom som staddha aattir

balk

4

Nw kombr noghor / fore fogitan / oc XI
borgara / oc raadman som vägsan
er oc hafir biff aa annan om gäll / Är
swänden till / tha scola the hom gensta
hat skipa / efft tyn fundelis skilo / en
raadzstugw dag er / ellir förra oc the
maago / kemis han ey vidr gäl so aaka
ut / wäri sig mz ottobiffue ellir fullo vit
nom sino / at han gulliogh hafir efft tys
so vyskile i tingmaala balkenom Är
ey thin nervände so tilkarir / tha ski
pi fogoti / oc borgara / oc radman / en af
synh / thi hans käremaal fordha / oc
hans biff takr / so skal mz tala til swa
randen / oc hafwi siva fult waald til hans
tala / so han siälffir aakänden waare
förste han oc thin so kära skall / bo
te iij mrk til teffsifft / ena thin ha
maalsman war fyrr / andra konge / oc
tridia staden / oc saa offta sidan han
thz forsimar

gäll

Rådst. 15. cap
Erffue 17.

XII

Hwilken so oloffliga talar aa fogo
tan / oc alla radmannena / thz aa thi
rass hedr gaang / han böte xl mrk sölf
taki fogoti först iij mrk sölf / oc hwar
borgamestadn samuledh / sidan taki
halfft konungin / oc halft staden / ellr
wäri sig mz vj manom / talar man
oloffliga ellir göir last / ena borgara

åtale

bøte xl mrk till thrä skifftis malsägha
de konunge oc stadenom / än till äru twa
gia manna vitne / ellr väri sig mz vj
mana ede / gör oc thz nakor / till een
radma ellr stadzsins skriffuara / bøte xij
mrkr till thrä skiffte / so för ær sagth
En han varde wnne til mz twem mano
Ellr väri sig mz vj mana ede / Talar
naghor lastelika till forgetum / till en
raadman / ellr stadzsins skriffuara aa s
tiande raade / bøte .xl. mrk til thre skifftis
so för ær sagt / En till äru twägia ma
na vitne ellr väri sig mz vj manno / oc
kar han ey boto / varde slagin til stupo
na swa fore ena sak som för andra j
thässom maalom oc sidan flye byn
kombr ha sidan j byn miste tugo s
na / lyugher naghor a äro aff naghrom
thenom fornäpndom manom / oc roop
kombr aa han antiggia inlends ellr
vtländs / bøte lxxxii mrk til thrä th
som för ær sagt / Ellr miste hoffuod
sith / en til äru vj mana vitne Ellr
väri sig mz vj mana ede

Xiii

Tawärne skuli wa / at minsto
J hwariom köpstad it / som vä
thsände manom skuli sälia mat

tales las-
teliga.

lüger

Rådst: 6.
30. cap.

Tawerne
ne. x

oc öll / hödh oc gästaköm / effter ty thz
vart är / oc gälliz aa rättom tingdag
Oc alla thera tarffue / hwilkom stadh
thzn ey görs oc haaldz / böte borgara / the
om thz aarit sitia oc döma / hwar oc sig
xl. mrk oc hwar radman xx mrk pœna
som mz them sitia oc taghn thz aff malsä
gänd iij mrk / oc aff hwarioz borgara:
oc aff hwarioz radmanne sidan thz som
mera är thz vari konungx censath sa
sva ey the oc herbergha sa nw er sagt
the som thill vardo valde tha böte
iij mrk till träskiptis / maalsägand
konunge / oc stadenoz / saa offta som thz aa
kärs / vtan större brut falla / kan naa
gad brytas mot herbergarome / thed
bötis effter stadzsins rät / oc haffui
enghin vaald / then som tilkomber
naakom sith aaff taka / vtan rät th /
ordo vidhirgäll / än han vil nagod
aff tawnaom haffna / ellir bliffue i
hans mine / vtan tha gör fult waald —
faa han

XIIII

Hwar som giffuir maalsägand rät fraa målse gande reth
sig / haffui forgiort sin eghin räth
hidir thz saka / oc then sa maalsä

HS / B 149 -

ganda rät tigh / honom swara / hwadzske
mz laghom ellir peninghom / oc taghi
engin annars talu till sig vtan som
lagh till sägia / hwar som thz gör böte
xl· mr̄ skl̄ till tra tl / maalsägianda / kon̄ge
oc stadenom / Ellir dyli mz vi mana ede
at han ey aff laghumen wiste / falz ha
aat edenom / tha falz han oc aath
sakinne Orkar han ey botom / tha ga
he till ärffwod före konunge oc stade
nom oc the losin maalsägianda rät

Byä man. Vill naghors bya XV til sin

V man varda i stadena gästir / ellir
är / giffin stiffuarenom en j ära / alle
skulu the waard oc vaskir i stadeno göra
so byaman äru oc burskap vtgiffit hafua
Exen bire. hwad han är husbonde / ellir swen
oc hwad the äru fle ellir färre / eno
mandz svena XVI

Then tid aarsins borgamästarē oc raad
män skulu väliaz / tha skulu alla
ämbitzmän väliaz / oc lysaz / oz sama
dag sum borgara.. oc raadmän / twa
goda män skulu the välia / so stadzsins
Stadzes merke. märke skulu hafua / oc mz them skulu
the mälia / span / pwndara / oc bisman
oc thz the torfftoge äru / hälzst i
maato oc vigt / oc the samu män

6

6

skulu mz them inkia / oc enge andre
oc taki the lön fyri / effter ty borgara
oc raadman thz stadga / haffui ä huar
sith inke / inz stadzsins / oc huar stadz
haffui sith inke / engin man / byama mate
ellir gäfftir / maa / naaghaanda ma vigt
to ellir vigt / som pudare är / vndi
sig haffua / Thz mz väghande / vta
stadyn sialffui / vidir sina .xl. markir
konungenoz oc stadenom / Twe gode
man skola skipas / oc sättias till
huart ämbite / huaithaanda stadzin
torftogh är / som till bygning / vard
sätning / brödwigt / oc huat the vi
dirtorfftoge äru / som skola see oc
skipa / at huaiom mane rätt timar
Thz skall eedhir thra vara / Swa bidir Iura metn
jac mik gud hiälpa / oc all hälghon
sy jac samt saghir / at jac skall j äm
bite mino allom rätt fölgia oc ey
vraanger vara fore venner skul
mluto / ellir bön / huilkin ey är
rätfärdugh j sino ämbite / bö
te .xl. markir till tree skifftis
maalsäghanda / konunge / oc stadenom

pœna talionis .

HS / B 149 -

en han varder tilwonnen mz vj manom
Twa bøte oc thyn thz vitir andrum/ oc or
kar honum ey tilbinda/ Nw orkar huar
then thra ey boto/ gaange till ærfuo
dis fore konge oc stadenom/ oc the
×
lösin maalsägande rät till sin/ Fals
falsker bisman, span. kar man bisman/ span/ skäppu/ elli hwt
thz hældzst er/ j vikt ellir maato po the
inkto/ warder han bar/ oc aatakin mz
vj mana vitnom/ warder hengder vtan
pæna. alla löson/ warder honum thz witt oc er
ey bar oc aatakin/ oc varder fælder
Gaange ey liff hans fore/ vta böte .xl.
marker/ ellir væri sig mz xij mana eder
en ey är vitne till/ Then ser thz andrum
witeg med thra. viter/ oc orkar ey vidir binda/ böte
.xl. marker/ Tässa twene .xl. marker skulo
till treskiffte gaanga/ malsägande
konge/ oc stadenom Orkar huarge thera
botom j tässo maale/ Warder slagin vider
stuppona oc flye stadhen xvij

falsker span! wight. Hwilken som span/ pinda/ vieth/ bisma
ellir nar skra mato ellir vieth falsk
hellir/ hwad thz hældzst er/ gör ther mz en
mirka stada/ warder takin aa forske
ghning/ han skal hängia vtan alla lö
pæna sen/ warder thz honom vith/ oc varder

De falsitate per Abusum

bald
ey baar / oc aatakin / wari sik mz xii
manna ede / Fælz han aat edhe / bote
xl. mrk till træskifftis / hwar sin andra
thz wit oc orkar ey till bindha / wari
boot samma vaw en engin thra orkar
botom varde slagin vidh stupona xviii

Stadsens ingiäld

Aff allom stadha ingiældom hwilkin som
hælzst æro / som aff sakörom / aa
slaghahusins vaghna / dage konungs halft
oc halft stadin oc the ingiæld taki sta
dzsins frambenar vp mz stadzins skriff
uara / ellir adhre twe raadmannen / oc go
ri borgarmz rækinskap viii dagha fyr
san valborgha dag all aar / oc stadzsins
skriffuare skriffue thz / oc haffui the ræ
kinskap offer.

xix

ålegninga.

Nw skan skatt ellir aalaghinga aa
stadin læggias Tha skal hwar man
i stadenom bygger oc gæstir En the jwl
oc paasta i stadenom / ellir wirikis lig
gia / ellir the / thras godz i hando hafua
En thz at gæstene ey i landena æro gif
in aff mrk sin aff mrk / vtan taxe
vndan takas / konungx nitare / konungx
lekare / konungx stekare / oc enghe andre
vtan konungr visi them thz aafslaa
somom rækenskap z for skot skal væra
a mrk / oc aldrigh meira / ä hu stort

för skott.

HS / B 149 -

Komi x

skot kan varda / kan thz oc proffuas
mz thim mannom / aff almogano til
talas skut at läggia / at forskut
maa ingte vara / tha skal / efft(er) ti
aalägninga arb forskut lika tho sa
tt aff fatigo mano oc qvinno / skall
forskut takas / efft(er) maago thera
oc ey efft(er) ty forskut er lagt / huar
thn som tianar j stadeno / andm oc haf
ii til tyggia m(ar)ka / ställigit godz / sith
oc sins husbonda / han skal skal göra sa
aff sine m(ar)k / so andre aff sine / och
enkt tid forskut

XX

Skut.

Nu w thyn tid skut läggs aa stadin / tha
skal huar bya ma / sig oc sina gäs
te oc swena skiffua lata / huar the ell
i stadenom / ellir ey ar / ellir oc vtländ
oc huar skal rät aff sino gode göra
for / en han bort far / ellir naghot ort
higlar / huilkin ey saa gör / böte xl
m(ar)k / sonar han oc gästa godz / tha
han skal skivta / oc hafua thz hafft thz
till / ellir han vndi haando sinoz / var
dir faangen mz / haffui forgiort godz
oc aa xl m(ar)k / oc gialde aatt(er) gen
stan gästenom / bidir oc gästen god
thz oc varo til vunnen mz twe ma
nom / haffui tha forgiort gozit oc bo

lonaer gesta gotz.

te. xl. mark' oc tho böte thy xl. mark'
vndi handom haffde / oc thz Sönte so fore
er sagt Nw kan thz talas at skutt skal
ad stadin läggias / oc er ey en tha aa
lagt / oc gäste ellir byamändz swena
vilia bort fara / ellir sigla / tha skola
the räknskap göro fore sino husbonda
aff sino gozs oc thy tid husbonda bud
sänd oc hans skutt tha skal han skutt
gio° före gäst sin / oc swän / oc it sin
eft' at han haui fult giort / baade af
sino oc gästins oc saa swensins / oc huars
thera skutt om sigh / wardir ey saa giort
oc gäst' ellir swen far bort / böte gäs
tir ellir swän xl. mark' oc husbode xl.
mark' / at han lät honum bort fara / Ellir
wäri sig mz vi manna edhe / thz han vi
ste ey at han bort foor / Nw en byamä
will naakort fä ellir sigla oc räkna
fyri husf' sinne / en han ho^a haui Ellir
fyri andro oc sigi borgamestarome til
mz thy han räknade tha fyri oc fa
sidan huart han vill / gör han ey sa
oc far bort / böte xl. markir Nw
kan skutt omgaanga / oc byamän
ella byamändz swena kuna vtländ
vara / tha skal husf' hans ellir thy
hans gozs fyri staar / peninga / bor

hemaſtan ellir Raadmanne faa / pa rä
kinſkap / En the ey elligens goor hans
vita / tha gyri it ſin ſialffu / tha han
heem kombir / oc ſamuleds gyri huſs
bonden fyri ſwenen / vidh bot ſom för er
ſagt / kan nakor byaman / ellir bya
mandz ſwän / ſaa länge vtländis vara
at it ſkiut ellir annat / gaar offir / ellir
ſänkir / oc hafir engin then / ſom rätt
fyri han gör / Gyri tha borgaman hans
peninga fyri han / En han maa / ellir bö
te xl. mrk / Swa fyri annat / ſo fyri an
nath är ey han magande ſialffir / gyri
tha han heem kombir / Swa fyri it ſom
fyri annad / vidh bot ſo för er ſagth
Nu tha ſkiut omgaar / tha ſigia bya
man oc byamana ſwena / ſith goodz
vtländis vara / oc ey vita huru got thz
er / tha ſkola the thz ſaa mykit fore
ſkiuta / ſo thz var värt tha thz förd
bort / Nu kan thz i ſkipbruti vara
Skiute the ſaa mykit aff / ſom han
vilde thz peninga fore giffua / oc gyri
ſin edh ther effter / kan oc thz tyma
at goozit kombir aater oſkat / ſkiute
ther aff / effter ty tilbodh / oc goozit my
kit er / oc ſkal man ſkiuta / aff ty gaar
öhir hans ſkyllar om aarid / han leggo

en

vardhir sualdr thwa so thz ridho praam
tha vaare / ellir goodz vaare ok hvar som
skep äghir / han skal saa thz skiwta af
so aff ängo gooze / hvat thz ez myna
skip ella mera / saa offta skut aa sta
dhin laggs / ok aff allo insatto gooze / so
ez silffuir / ellir köpmskatt / so plaghaz
aff skiwtab skul ok thy / so thz vndi
handom hafu ok hvar man skal ok skyu
ta aff ty honom vte staar ok hvad sine
han thz aff skyutes / skal thz smith mad
kunnogt göras / Nw tha nakrom sandhbud
om skut / en tyma / ellir brannoth kunno
gäff thz oz / ok kombir ey fighia sin / gö
ro thy / rät han skal / ellir twydzstab thz
vidir / böte iij mirkir / Gör han ey rät
i viij daga thz näst / aff tighia buds
dagenom / böte xl mirk / vill han ey en
tha rät göra / mia tib tha vt aff gooze
hans / hvadh han ellir vill ellir ey /
mz sakörönom / efft ty man goozid
pröffua ok thy tid stadsins swen
biwdhir naakrom til vadzstugw ko
mo om skut / tha skula thz twägia
manna vitne till vara / hwilkin ey
gaar mz swenenom / om vitne / tha gä
hanom tilsigh / böte iij mirk / hwilkin
man ey skyut rät aff sino goodze

ok lendi naghod vndan haffini forgiort
thz han vndan lende / ok aa .xl. mrk
ok vari vtrinffua / londer ok han sigh
vndan / ok gör ey so sagt ër / at han ey
skyut / ellir sig ey siffua lat / böte
.xl. mrk / ok tho gëri fult aff allo
sino goze som han skal skynta aff / ok
kai man taff vire / aff alle .xl. mrka
sak j tasso maale / taki skutman .x.
mrk / ok thz meer ër / taki konung ok sta
dr till twa skift / ok samaledis thz vnda
var lent till twa skiffte / ok the takin
inthz skotman aff ffvamdelis ër nökra
de at alle siena som til .xl. mrk vorlikt
gooz aaga / sith / ok sina vidr lägningh
the skulo gelo forskut / alle the .xx. mrs
aaga / gören halft forskut / the so im
na haffuo / skulu inthz forstot giö / ok
hwar tyggia mrka sak j tasso maale
gange till tw skifftis / konunge oc / stade
nom / ok skotmannomen

xxi

haande gernig Ena.

Engen ehnidh ma maa fle haa
daghninga vppehaalda än ena
ok enga andr koppslagan / vtan han
böte iij mrk / sa offta han thz gör
halfft konge / ok j stadenom / vtan hwar
late sig neya aat sine haadagning
vta / vili / eno vidrsigia / ok anadh

taka efftir ty föör er saghth / J sama la
gom vari gerningx manna klenoz /
Nw orkar han ey botom / Gaange
tha till arbetz / fyri konge / ok stadena

Aff vaaghinne sakörö / ok XXII
ff klädhishusena ok andrum stada
ingiallom / skall konunger / ok stader
till höra / halfft huarz / ok skall i huai
om stad / huar borgare om sig huart
aar vj mrk haffua / ok huar raadma
iiij mrk / till raadmanna klädha
ok skall vtgiffuas / aff konungx va
gna / ok aff stadzsins XXIII

Stadzsins bok skall läsas / en thi
ma huart aar dagin näst efftir
sti johannissa dagh / huarz stad. XXIIII

Allom leghdhis briffuoz skal skaffit sta
ffore hvad han leyder är Sua
at vill han rätt aff nakrom haffua
omgiäll ellr annad / tha skal han
rätt göro thind / til hans kärer / ellr
goodz hans besätia XXV

Than stadz som vaag er i / han skal
vara kluffvaghin / ok pundaren
fforli kadir vidhir vaagena / en pun
dare ok bisman / en span skall ga
ga offuir alt Rikith . Explicit
kiopto balker

Här efftir byrias giffto balchir

Stadzes ingiald

wag

Gifto

I Huilkom lundo man skal sig kono bidia

II Huilkom lund kona skal fästas / oc fästa

III Vm mo takir man mot fadhers vilia

IIII Vm man fästir sik kono oc vil hionalag byggia mz henne / oc nekas honum / kom gita

V Mz huad vaat oc ordom giftuman skal

VI Nw han brudgume gifta kono sina fagit / oc dör / för / en ho hem til hans kombr

VII Huru fästninga öl / bröllopsöl / barnsöl / kirkiogangx öl / oc ärffue / efftir thin döda

VIII Nw sidan bode oc husfru gifft är / hwar hwas maalsman skal vara

IX Vm / morgon gaaffuo oc andra gaaff huru the stola giffuas / ellir vt takas oc huat fordeel bonden skall haffua aff oskiffto goze sino / efftir husfru sina död oc huad husfrun skal haffua efftir bondans död / mz morghon gaaffua / stolo göros

X Huru kono ma ~~me~~ förgöro morgongaaffuo / ~~oc hwar om hoor skal vanda~~ oc az hoor

XI Nw dör bonde fran husfru sinne / huar barna goodze skall vaada

XII Nw / en kono anan tima gifftis / huru barna goodz skal skifftas

XIII Huru barna goodz skal vndan skifftas tha bonde aa andra giffto gaang

XIIII Nw / en flere giffto är inne mz bonda än een huru thera mellom skal vndan skifftas

XV Um er fadir oc modir dödh hwar fallen
tha skal barna malsman vara

XVI Um en barnamaalsman er ey thær til

XVII Um dör bonde vtan barn / oc quinna ko
ner sig haffuade vara

XVIII Um fadir ellir modir / gör barne sino
bröllopskost / ellir giffuir bröllopskladhe
ellir annat tokkit / huru thz skall räkna
barna mallan / Ellir thz sydzske giffte a
nadh / aff oskiffto boo

ij can

Will man sith kono bidia / ellir fästa
tha skal han hwas skylla funder at
hitta oc bön sina böria fadir oc modir see
gifftman / aat dottir sine ä ey the til / tha
äru näste funder hwa som vrskilo i aff
na balkenom / ellir thn som fadir / ellir mo
dir mz fullom vitnom / toko til forman
hna / ellir hna goze / j dödhago sinom

ij

Nu en man vill sig kunu
fästa / tha skal giftoman hna mäz
vara oc viij vitne / iiij aa man vägh oc iiij
aa quinno oc tha är laglika fäst / Fäster na
kor ellir gifftir vtan rätt maalsman
som för er sagt / Böte .xl. mark til
tvä skiffte / Ellir viti loff aff rätto
maalsmanne hna mz vj vitno / Ellir

Laglige fäst:

Regula Iuris

Nuptias no concubitus sed consensus facit.

HS / B 149 -

Gifto

Dyli mz vi manna ede at thz var aldrigh
hans gärdh / Huilken som fäster twem
Fäster twem ena. mannom ena kunu / böte xl mrk' / x
konunge oc ȝ stadenom / oc thin so hona
fyrrene fäste / Göthe biskope iij mrk'
/ ellir Dyli mz twägia manna ede / ok
siälffu tolfti / at han ey viste thz hon fäst
var / Nw sidan hon laghlyga fäst er / tha
skall sölnöpst thz hon boor / lysa / iij häl
ga daga / fyri gifftomaalom hua / Oc sidan
maa han hona / saklöst vighia / Affla the
Adelkona barn barn, fäston saman / thz er adhelkono
barn / Afflar man barn i löskoläge / Oc ta
Exf. 14. kir sidan the kono till adelkono / tha ta
kir thz barn arff / som adelkono barn / ty
at tha han bätrade konona / tha bätrade
han oc barnid / Nw skill bistop fästing
aat / tha / thz thra skrämade vaaldz bö
te biskope iij mrk' / Vaaldo baade bö
te huart thra iij mrk' / Nw then so xl.
mrk' skal böta / Orkar han ey böta / gaa
ge tha till ärffuodhis iij ca

Mö tager mot faders vilia. Huilken mö man taker mot fa
dirs vilia ellir modhir / huad ho
takir han till laggiffto / ellir löska
läghe / haffui forgiort fädhne oc mödhi
ne / Oc ergo ando arffue / Wil fadir
oc modir / forlata hyne sak sina / tha

HS / B 149 - #12r

taki hon fullan arffua lotth vtan delas
the vidher / hwad thz var hine forlatit ellr
en / tha skall hon thz mz vj mannoz vito
oc swaria / at thz hine forlatid var / huar mö
som lockar magh dottor / som är mödh / ellr [illegible]
hans frendkunnes / swa at hon skämmd [illegible]
vardher quinnesto / böte nampn sina mz .xl.
mark till tre / malsäganda / konunge / oc
stadenom / oc flye stadin / vtan malsä
bidher fore homom / ellr väri sig mz xij ma
na edhe

iiij ca

Nw hafuir man kono fäst / oc vil hion
alag byggia / tha skal han giff
to mane thua til sigia / vj dago / för en
han bryllop gör / Sönis hon homom forfal
la löst / tha böte thy fyrigi mark malsä
äganda konunge oc stadenom / som thz gör
oc fylle homom aat kosten / efft ty go
de man han mäta / twa / aa huars the
a vägna / thz äro laga forfall / En ho
siuk är / Ellr nakor the forfall ellr
hwal j komen / at the maago en hion
alag byggia / mz gudz orloffue oc kirkiona
rät / kan ho en synias / tha gange fo
re fogotan / borgamestara oc radman / oc
taki doom aff them / oc sampne frä
dom oc venom sinom / oc taki vt
fästekono sina / i hwad stad ho skal

vt takas / j sama stadh skall han twa
goda män mz sik bedas / som skolo see
veto hwat ther göres oc adhra twa ther
gislar lata göra en the ther / so ther var
do til nämpnde / böte hwar thera iij mark
till tre thiätt / kan han än tha, en hona faa
vtan dör brytz / vari saklöst / kombir oc
ther nakor skelnadir aff ty, at han vill
hona vt takas / oc kombir drap, ellir sar
j wadhai ther alt ogilt the faa / hona vadia
vilia / warda the döme / hona taka vilia
vari alt j twaböte / ther som them göres / oc
hete sidan the kono lag takin / oc en va
aldtakin / ellir vänt v capitulum

Nw bedhis bygninge / giffto mall / tha
skall giffto man hemti / haes giffta
kono giffio / oc j sätia hendir / mz tässo
nö ordom / Jac giffuir tik mina dottir til he
dhirs oc hustru / oc halffua säng / laass
oc nykla / oc till alz halffs wannes / oc
owonnis / j peningom oc j lösörom / oc hwat
thz er j jord oc lösöra / aa lande / the
som j bostapenda aru / skriptis efftir
landz lagwm / j napn fadhirs oc sons
oc tässz helgha anda Amen Nw räna man
fäste kono annars mandz / laghli
gha fästa / han haffuir forgiort lxxx
mark till tre skiptis / oc flye staden

fästn
kona

oc kome aldig aat j han ffør än rätt
ngaalsäghande bidhir fore hanom | ellr
ärffua hna | än fästeman hna döör=
Nw hau brudgume j brud sin vi | lagh
na fangit oc vill hona hem fö
ran hon döö ffør en ho hem kombr
ellr j säng till hans | Tha skal hik han
nas aat till fadirs förass | ellir ärff
vingha hna oc alt thz hne giffuit var
aff fadirs garde | ellr frenda oc bygh
me taki aat förnigha sina the som
han hne förde | Nw er brud hem ko
men heel oc helbrygda | Tha skall
bröllop göras | oc morghongaaffua
giffuas oc sidan skal hon j sängh
gaanga mz hanom vii capitulum
Nw en man skall fästinga öll | bröl
lops öll | barns öll | k kiogangs
öll | vtfärda öll göra efft thy döda
ellir ärffda öll | Tha skall man thna
stadga haalda nw sigx | Twe skulu
män vara oc twakunor ffolk skola
biuda till thna fornämda ölgarda
Man biude männ oc qwinnor qwinnor
Fästinga öll maa engen göra mz
naakirr kost | bröllop skall haallas

brud dör

ölgærd

bröl

HS / B 149 -

Gifto

ij daga / Man dagen till en daghward
oc ey meer / Oc thz till bynndis xxx ij
gäster disca math / baade man oc qwinor /
Vill han meera biuda tha maa fo
goten borgara oc raadman / loff
uo homm vp disca mat / Meera maa
han ey haffua vudan takno ambitz
mannoz / Allom them / till the bör / bröl
brölupps kläde lops klæde / maa engin / till sins liffs
flere skæro lata om it aar / æn tw
paar vidir iij mark till tiæskiffte
barnsöl. barnsöl maa hallas till it maall /
ther maago xij disca mat till bilodas
baade man oc qwinor Oc ey meer
kirkiogaangs öll haffin ~~haffin~~
sama lag / Vtfærda öll / tha liik ior
das oc ærffues öl / so kallas aarsmot
vp disca mat / Thz klærko oc allo a
dro folke / tha tæssa ölgærdir / æ
giorda / tha skall thy them offehiolt
gaanga aa radzstugw före fogo
ten oc borgamästarana Swaria aa
gd / oc alla helga man bidia homm
saa hiælpa som han thenna stadga
haaldit hafuer Oc ey fembez men
giort vor naghor annarledh / æn nu

balch

sayt ær / Oc varder them til, at twe ma
nom vinne / böte vij mærker till twa lutz yrena
/ konunge oc stadenom // vitis hanom thet / oc
ær ey vitne till / væri sik at vi manna
ede / fæller han aat ednom / fællis oc
till sakinna viij capitulum

Nw sidan bonde oc husfru gift æru / oc
haffwo nat / saman i sæng varit
/ tha ær han hennæ maalsman / oc skall
sökia oc swara fore henna / oc ey före

ix capitulum

Morghongaaffwo / hwar
giffwir sinne husfru / Skall vara Mårgo gåffua
xxiiij mærker swænska / oc ey meer
/ mynna / En bondanne vill / maa ho væl
/ ellir sik / Diyt ey saa stora morgongaaf
wo orka giffwo / aff hwariom dyghe mat
/ skal giffwo i øra penninga / vill naghor
meer / tha maa han ey / vidir saak twa
gia mærka til trættes / Engin bondaghu
ne / ellir bryggi / maa naghaanda gaaf bryde
wo giffwo / tha vakrom thera bröllopth gåffuor
göres / ey fyri / oc / ey efftir / vidir bot tyg
gia mærka / oc gaaffwona konunge oc
oc stadenom / en han varder lagsokter til vm
nen / thera morgongaaffwor / oc ander
gaaffwor / skulo vt giffwas / Första
bröllops dag / Morgongaaffwa / saa
mykyn nw sagd ær / maa giffwas

Gifto

twägo penningom / hord / haardom / ellr
Hwaris man vill Dör bondhinne / ok
bond liffir efft barn söös / taghi mor
hon haaffuo sina som sagt er / ok k
kiosklädhe sin the bäzsta / som er
mantel / stack / kiortill ok hwad k
kiobonadhe tillhöre Bonde taki vn
dan Som bäste / ok annor tolkin
ting / vtan spänne so k kiosklädom
hena tillhöra / ok säng sina the bäs
ta taki husfrv vtj aat oskiffto / mz
skifftis lagum sinom Dör husfrv bar
nlöss / fören bonden / taki arffinga
hna alt halfft vidr han / ok enga
morgongaaffuo / ellr annor ting so för
var sagt / ok tho taki banden aff o
skiffto / säng sina the bästa / klä
debonad sin then bästa Dadwlwa
ken sin / skifto sina / faa the fornep
ndo barn samman / ok husfrv liffir eff
bonda / taki enga morgongaaf
uo / vtan dödh vari / Tha taki säng
sina the bäzsto / ok kiobonad sin /
thn bäzsta / vtan skifte som för
er sagt / ok sidan skifte hon till
halffs mz barno sino ffrendelic

döer bonds quinna

Hustrun af oskiffto

bonde af oskif-to.

Donatio ppt nuptias.

taki oc bonden allan fordeel sin / kla
debonad sin thin bæzsta oc amor
tinn / som sagt var efft' husfrwa döö /
/ æn tho at barn liffua æfft' / oc skiff
te sidan i tw vidir barn sin oc ta
kin madz ærffua madz deel oc qu
no ærffua q'nno deel / Morgongaaff — mårgon gåfua
na stall vtgiffuos / forst aff allo o
skiffto / tha at huarest at husbonden
hafde nakrom / ellir oc hinc / huan hi — gifft
dia pening giffuit / Ellir oc mera / so — 3. yng
vrskils i tæstamentes / En ha haf-

Nw kan kona / ram / de rät til
hoor göra oc modir hna ta — hoor.
kir hoa inne mz hoor karlano mz
vi mana vitnoz / haffui tha ho for
giort morgo gaafuo sine oc bondi
haffui vaals om liff thra bægia
vardir ho aff dago takin / taki
ærffua gozz hna / vardir oc ma af
dagom takin vari sama lag om
hanss gozz / oc hans ærffua wil bon
de böter taka / böte tha / baade
hoor karlen oc hoor konon halft
huart thra / ffæmtigi mk / oc

iij markir oc viij ortogh / till fira skiffto
biskopenom oc xl. markir til skiffte / En
hin maa husfrune ellir bondans hoor
vita / vtan huart thra adhro / vidher boot
so vpskilt i raadzstughu balkenom Gör oc
gifft kona hoor mz giffto manne / haffui
han forgiort thy fordeel / han skulde haf
ua aff oskifto gozhe / efftir kono sinna
dödh / oc böte an bonden / konungenom / bis
kopenom / maalsäganden / oc stadenom
brut sin so för ær sagt / husfru hans tagi
pæna. maalsäganda rätten / Orkar han ey bo
tom tha skall swara läggias oc hans
skaaph / Oc aa hona stadzsins stena / oc
saa skall hon oc han om stadin ledha
oc sidan stadin forswäria / bötir oc a
nadh thra bröt sin / som för ær sagt / vari
saklösth / Oc stadzsins swän ledhe hona
ellir han om stadin / som ey böta maa
Oc fogoten ellir raadmän / giffui homd
ena ij mark fyri ärffuode sith xi ta

Nu boor bonde mz husfru sine / oc aff
la barn saman / Dör bodhin / haffui
husfrun vpfosrd sea fyri barna gozhe mz näs
ta frända raade / än nädan hon ogifft ær
Ær ho oc sidan fallen thet til Raade saa
sidan so för / mz nästa frända vilia / ellir ey

Secundo impl lib. Gaar kona aa adhra giffto / oc xii
barna fädrne ær inne mz hine / tha
skall thz vndan skiftas / tha skul ho

taka aat oskiffto bångh sina the bä
dzsto först / mz allo ty / the tilhöror so
för er sagt / sidan skifftes j tw / halft
taki hon / oc halfft barn hema / huad
the æru gaarda ellr and ägor / oc haf
in engin vaald at gifftas j barna fa
dzne / för en thz er vndan skifft xiii

G ifftis kono j madz bas / ärs the barn
fyri / tha skall vndan skifftas thera Möder
mödrne / oc gifftis aldh kona j barna ne.
mödrna / tha taki bodin först klä
dhe sin the bädzsto / oc all annor ting / the
j morgongaaffuone stodo / sidan taki
fadr / oc j barn hans / so för var sagt / ska
banden ellr husfru aa fle giffto gaa
ga / vari lag sama xiiii cam

K an en barna goodz / vara vnda / fir
skifft / so för er sagt / äru flere flera
gifftor inne mz bondanom än een / huat gifftez
the æru een ellr fle / aagen alla / halft
vidr bandan / oc takin / slikt barn so barn
äru oc fle giffto inne mz husfrune / vari
lagh sama xv capim

N w er fadr oc modr dödh / Radi tha
then so skyllast er / som för er sagt Mälsma
om gifftomaal / före bar oc bar gare
oc / aa huar baa goz hafid haanda malla
fadr j ellr modr / han skall thz vissa
madr fullo vidr gälle / oc borgan fyri
sätia / at thz goz swa got / skal aat barnom

antwordas / ellir barnsins arfuo / som thet var
tha han thet till sik tok / ok thet godz barna
som saa takit vardir / thet maa ey sionka / ellir
Barne minna fyri barno / vtan än fult aat atvardas
godz. huilkin som vil barnagoz / ey saa till sik ta
ka tha gyri nästo frendir barnsins huart
aar räkinskap aff / huad barnsins godz
skullar / ellir huad thet vtaff giffs / ärw
ey frendir til tha skolo borgara ok radman
tilskipa twa goda män j stadeno / ellir
twa maga vndirtorff / som barno ellir bar
na goze skolo föresea ok gyrin borgarom
ok radmanom huart aar räkinskap / huat
the aff barnagoze opbara / ellir vtgiffua
J huilko stad thet naaghrom budith var
dir aa raadmanna vagna / barno ok bar
na goze fyri staa / som nw sagt er / ok gör
thet ey / böte iij mark till traskiffthis
swa offta han thet gör / konungenom ok stadenom

Barna målsman. Nw er thy litins vitande XVI ca
ellir ooff gamal / vanför / ellir barn
vndir laga manz som them skulle föresea tha
skolo frendir thera till fara ok dom taka
huitthis the saant ok tha ägh thy fyri raada
som gitir / kan ok vill aff frendom thet näst
skyllastom

XVII capitulum

Nw dör bade ok änw ey barn eptir
kombir thy till gaardz som annan
vill / skiffta ok rada / huat thera hussr

balkr

føre syn / ar ær mz barn / oc byrde boda
nnis / tha ægh yoor synas / oc i iæmpna
da hændir fatiat / oc tho rade husfrun
fyri fødo sinne / tha skall hon sik manna
da dagh hafua / synes ther tha aa hon at
hon haffuade ær / tha skal hon æn fyri
læggias iiij manada dagh / fødis barn
innan x manada / oc faar æftendoom
tha taki ther arff / fødis ther sidir mer
tha ægh ther ey arff taka oc gælle hus
fru aat ther han forgiort haui / aff ty gozo

Nw sigher hon sig hafua vart xviij ca
barne / oc ther førfaars / tha ægir
hon ther vita mz tvem qvinnom / oc vj manna
ede / fælz hon aat ede / gælle aat ko
sten / Hittir hon thennom edin vaagid / vari
saklöös fyri kostenom / oc tho skild vidh

Nw kan fadir ellir xix ca / arffuint
modir / aat son ellir dotter sinne
bryllop göra / then kost ey ey til räken
skaps gaanga / systkena mälla / tha ther
skolo sundelis fadir oc modir ärffua /
vtan all annar tingh / so ther / aa han kos
tado / so ær kläde / smide / gaarda / oc
annar mz gifft / so fadir ellir modhir
mz hon / ellir henne gaff / oc ther alt / som
fadir ellir modir / mz hon ellir henne
gaff / skall hon ellir hwa ma / mz vj
manna ede vidergaanga / ey siske
ne / thant ellir hwa / vilia / sig ey a

bröllups
kost.

fäderne och möderne iämkas .

norlendhis lata aatnöya oc sidan iämka
thz thera mällan Thz ær saa vndirstaa
vade at fädrne oc mödrne skal iä-
kas thera mällan/ at hafdi han/ ellir
hon mera opburit än huart syskene
hans ellir hna faar/ aff fädrne ellir
mödrne/ tha giffuis thz vth oc är mera
gooz til än hon fik ellir han taki thy
mera lwoth iämpnat so mine fik mz
hino oc bätes saa Oc gaage en skiffte
thera mällom aff nyo Nw boa syskene
sama j boo oskiffto Giffter it thera aff
thy ellir flere/ thy kost en til räkensta-

Arff balk

I Vm byrama dör hurw brystarff pt gaga
II hurw bakarff en arfuas oc skifftas
III Vm brystarff oc bakarff sedas vidir hui
IIII Vm dödbiind barns arff
V Vm laggifft kono varder vaaltaki fran bo
VI Vm man eller kona kan af missfallo dö
VII Vm sundkulla oc sakulla arff
VIII Vm bonde dör fran hustru sinne för än hon vis
IX Vm syskene boa samma j bo oskifto hwilkin
X hui syskene skulu ærfue skifta
XI Nw delas man vidir äz ærf oc sigh hwar
XII Nw är nakor skylld än thy arff haid
XIII hw frillobarn aaga opfödas
XIIII Vm frillobarns arff hw thz ägh ärfua
XV Vm hoorbarn oc annor tolin hw the
XVI Nw kladas thz j skiffte är kot

xvii Huru dödz madz gäl äga gällas
xviii Um dana arff
xix Huru man ellir kono skall testament
göra oc thz vtgiffua oc annat thz lik
sins vtfärd är hans kost vtfärda oc a
xx Vm nakor gifft skylmäghe sith
vnz sino goze / ellir oskylt dör / ey bar
nom bundit huru thz skall ärffuas
xxi Nw or the pen(ninga) / gudfadir ellir gud
modir giffuit gudbarne sino j capitulum
Döör byaman ellir hustru hans oc haf
uo barn efftir / son ellir dottir / ärf
fue saa son som dottir oc dotter som son
oc taki saa sonabarn aff arffue sin far
son / oc dotterbarn som dottir / än tho at
nakot lifwi aff them syskenom ij
Nw än ey äru the fornämde till
/ tha är fadir oc modir / tha taki ij
fadir oc j modir äru ey the till / tha
är brodir oc systir / taki tha brodir ij oc j
systir oc slikt brodirbarn som brodir / oc slikt
systirbarn som systir / Nw äru ey the till
/ tha är ffadirfadir oc fadirmodhir
/ taki halfft huart thera / äru ey
the till / tha är modirfadir oc modir
modir / taki oc j huart thera / äru
ey the till / tha är fadirbrodir oc fa

durſſyſter / taki oc halfft arff hwart
thra / ærfw en the till / tha ær mødr brodr ellir
mødurſſyſtr / taki oc halfft hwart thra
ærw en the till / tha ærw bryllinga ellr
oc ſyſlunga / taki oc halfft hwart thra
aff arffue / oc hwar ſtadz ſo delis vidr
om fædne oc mødne / ææ hwad thz ær
mā ellir kono oc ær baaden jamſkyll thin
døda / taki halfft hwart thra / ær an
at nærmer taki altſaman / oc giffin
intet vth; j andrum ſlæktena m ca

bryſt arf.
Nv delas vidr bryſt arff oc bak
arff / baadin jamſkyll / gaange tha
bryſtarf till / oc bakarf fraa / thz ær bry
ſtarf aff manneʒ kott ær oc bakarff a
ther j ſlæktena m cam

barn dødt fød.
Nv ſigia barnſis fadhms frendr / barn
døt føt vā / tha ſigh han ſo vidr
ſwar ſitir / at barn var quikt føt oc
fik criſtendom / thz bær kono twægia
mana vitne / oc kombir modr / at arff

Kona woldförd.
Nv kona mz vaal v / nc barnſis
le bort varda takin fraa boda
ſinō / kan hon faa barn j xl. vikwr / fra
thi at hon var j ſæng mz bonda ſinoz /
thz barn ſkall arff taka v / cap

Miſfalla arf.
Sætias all ſaman j ſkip / kwan koa

HS / B 149 - #19r

oc barn thra mz | druknar alt saman
weet enghin hwo först dödhir bleeff
ellir senast | tha ärffua mandz sins arff
ma manen | oc qwinna ärffua qwinna
Qwäntias the all j sleddho saman | oc aa
ka j vak ena oc weet henghen hwo
so först döör | wari lagh sama | brinder ine
bonde hustru ellir barn thera | fraanger
haar aa land | dör | brinner | weet enghen
hwo längxst liffde | wari sama lagh
Skilias man liffuande | oc spörias dö
dö | wari lagh sama | liggia twe j huse
eno | siwke | oc är hwar j annars ärffue
wari lagh sama | oc döya the baade j
sändir | liffir annar thra saa länge
efftir annan | at han maa gudz likoma
taka | tha wari han arffue hans | än
tho at han git ey talat ellir gudz liko
ma takit | ligge thz till twäggia manna
som tha när waro vii capitulum

Nw er fadir oc modhir dödh | liffuer
efftir | synderkuller | oc samkullir
dör it aff samkulle | taki tha sam
kullir in luti oc sönderkuller fiärd
ung | hwat thed er syster ellir brodhir oc
a hwat the äru flere j kullenom ellir fä
re | tha faa the ey mer än fiärdung
kulla twe | oc är alt dött efftir annan |

Synder kuller

Ærffda

kuller
erfuer
kull.

Tha ærffuer kuller kull Oc enge ære
man ellr kono Dör barn ut / liffuer efft
fadr ellr modr / Oc annat thza ær
Dödt ærffuer tha halfft fadr ellr modr
oc halft samsyskene / Dör enga barn
liffuer efft fadr ellr modr / taki att
saman Æn tho at söndr kullir ær till
Dv ey samsyskene till / tha ærffuer
fadr ellr modir / oc giffin mths vth
vtan brystarff er till / Oc then vari lag
Æ huat ellr fadren ellr modren / er gifft
ellr ogifft / ärfft annath viii

No gifftis bonde oc boor mz ko
sine / oc afflar barn mz hne Dör
bonde ffor en hon viste sig mz barne
haffuade var / vari lag sama Nu fa
till ærffua bondas / oc taka ærff / oc
sigia / at the en barn saman haffua
oc ty mat tw en ærffua han Nu ne
kar ho en at hon haffuade ær Oc
ffaar han thz höra so ærffuit haffuer
oc far till oc dp hona Oc vill no
ding ærffuit mista / ellr förgör liffue
hna mz förgerningom Nu jordas hon
oc vardir sidan openbart ho jordat
ær / at han forkom liffue hne / hit
tas ther til vi maa vitne / tha skal

hon opskaars skiftadh thz barn ellir na
kor likmishe till barns tha ärffue barn
fadhir sin oc modhir barn sith oc hina
ärffua hona thz ärffui dödhör oc ha
ghin oc qwicku oc äften gaar fraalto
at engin maa sik til ärffs drapa

Regula

ix

Nw boa syskene j boo oskifft tho
hwat the affla mz tiänist ellir
adhrom slögdom taki slikt bodhir so
bodhir oc slikt syst so syst Nw sidan
skifft är taki hwar thz han vindir
mz tiänist ellir adhrom slögdom

Offskifta boo.

x ca

Hwar stad so syskene ellir adhre
ärffinga wilia ärffue sina
skiffta tha skulo thra näsita frändir
vj ner vara ellir adhre vj godhe män
the borgara a oc radman the skri
padhe aa radzstughu oc then tima thz
skifft är thra mällan oc hwar sik
lat sino skiffto later aat nöya tha
skula the same ärffinga aa radzs
tughu gaanga fyri borgara oc radmä
oc kunnoght göro at swa är skifft
oc sidan taka the full stadzins bref
aa oc incigle fore thy at thz eff
ter maa engin thra ellir framan
nan offtare qwälia om thz skif
tid kan oc saa vän at the dela om

ärffinga bytte ärff

lwtin ſin i mællan | ællir ſkifftid oc
ſyſtra | ey thz ſkifftid jæmt wara | tha
ſcola thz till twe raadman komo | oc
ſkodo hyti thra oc jæmka | mz them vj
ſom för till nämpnde waa | wilia the
ey æn tha ſig nöya lata | ſtat ty | the viij
haffuo thz likad thra mællan | tha
ſculo the viij | ſuæria thz aa radzſtugu
neſt the kunna ey | næmpnd ſkiffta
thra mællan oc haffin ſidan hwar | thz
han faangit hafwir oc gifftin ſida ſtadz
bff aa at ſaa er ſkifft thra mællan
oc gaange ſidan jæmkan | thra mælla
| aldrig mera | ællir thra barna | oc thz
ſkifftid | ællir goodzſidh XI capim

dela om ærf.

Dela naakre om ærff oc kalla ſig
baada | mz rætta aaga ærffua
tha ær thz badhe ræt oc lagh at thn
oppenbare ſkylſkap | efft kirkiona
ræt till haw | ſkall ærffua | ær naa
kod jæff i | oc ey oppenbar ſkylſkap

jæf.

tha ſkall fogote oc borgamæſtarane
aa radzſtugu | lata rækna ſkilſkap
thra ſſiori ſik | oc them tildöma | ſo mē
ſkall oc bæzſte mæ nerwand | wiſa |
oc ſidan fulla borgan ſætia at en
gin kombir rættare ærffue | æn thn
ær | tho wara | fyri jæff ſins ſkuld ath

then som arffwit takir äffter radmanna
dome / witi skylskapin sin sanna ok
ey osannan mz vj manna i de st twe
aff them innan fädhernit ok twe aff
them innan mödhernit innan siatta
man haffuer han ey the frändir ta
ki tha andre goda man som ther aff
vita ok vtlete hwar skylskap sin
ffor än ens aars häffd aa ko
bir allas hafui then arff i hädhor-

en ars hæfd.

Nw är nakor skyl xij hafir
klarar än then arffwit haffuer
ok talar ther aa ffor än aars häffd
aa kombir äffter then dag arffuit
fallit är tha taki arff sith äffter la
gha vitnom ok dome än tho ath
ther see fimtedhir i arff fallit ty
at ther är aaterganga aff som o
skyller taker än laghlica aatalas
som för är sagt xiij capitulum

återgång arfs

Modhir skall föda frillo barn sith
till ther är tyggia aara sidan
föde ther fadir till ther är vij aara
ligge tho bäggia thera vaardna
dir aa, ther till ther är vij aara
Nw leghir barne foost modher
ok fordäriffuas ther barn i van

frillo barn

vyst thz skall biskoper skodho hwat thz
barn skall aat fastha xiiij capitulum

frilla barna arf.

Nw kumma frillobarne peninga waxa
Faller thz barn fraa oc är pen effter
taki i fadir oc modir / är annad thera
efft taki alt saman ärw ey the till ära
ge saa thz arff som all annor arff äry ey
ma thz mera ärffua efft fadir än iij mar

Adilkonna barne

kir oc iij mark efft modir saa adhil ko
no barn til vj marka tha taki frillobarn

Gift 3.

iij marker hwad thz är flere eller fäere the
faa tho ey mera än iij mark är arffit
nina taki aldz inthes är arffuit mera
taki tho ey mera än iij marker xv ca

barn i hoordom aflade.

Afflar man barn j hoordoom frendz
sämpspiäll gudz sifflalag eller
syskenaspiäll the barn seen skuldh
widhir alt arff / kan them peninga wa
xa tha giffins ey lawthir fore hat
spiäll taki ey lwt biskopin annan ko
nungen oc ey lwt stadhin efft hans

Presta barn

dödh om prestabarn wär suma lagh än
nakod giffter aff thässo fornemdz oc
barn afflar gaange tha thz arff so all
annor arff xvj capitulum

arf klandi 285.

Nw kan naakod thz cladat so till
arffs är komit / klandas thz for
enom klandes tha fore alloom hwad
eller thz scola thz vtgiffua eller gärth
haalla oc wärin thz arffwane ...

stadzins rät / ällir vthgiffwiing xviij ca

Dör man oc äru gäll efft' Gialdis gäll.
gäll aff allo oskiffto oc sidan gif
wins vth morgongaaffuor testamet Jord.
oc / thz the tilbör / aff oskiffto goodze Ti 17
dan skifften æffua thz so aat är ffor Kong: 11.
ty so tilbör Är ey gozit mera än gäl Rad: 15
lit tha gällis gällit tästamnt oc mor
gongaaffua oc giff vt inthz them the af
so thz giffuit var windz ey gozit aath
tha är vaant / thz pen^a taga so enge
äru oc æffua vaari saklöss oc engin
haffui vaald naagh^r æffue skiffta för nö
en / gäll gullen äru the han gälla
aatte Räckir ey goodz till fulld^r gäl
la tha gällis aff allom gällom Swa
aff mrk som aff mrk Är naghor pant
fforstaandin efft thy Döda tha skall
thy so pantzin er sattir / haffua vaald
han aaga Ellir sälia efft lagum oc gäl
vtgiffuas aff hanu / vtan han bate är
efft godra mana mätzordom / tha skal
thz han bate är Äffuom hans atwar
da / ellir thim skyllogh är Är oc thy sa
mi pantir ey forstaandin Daghin tha
alle the han gälskylloger är waal
aagha han ellir sälia Swa fast / so thy
han i haando haffui oc fällis slikt
aff mrk sam aff mrk / kwna oc ærf

wa täss döda naakod aff ärffue haff
na takit för än the skiffto eller oc
sidan Oc löner the tha gäll keräffinias
oc warde tilwinnen Thiffin vth alt gällt
àà mädhan bäggia thrä räkkir Oc
wai ey man täss bätre

XVIII cap

Nu dör thn man so ey haui ärffua
inrikis/ kombir rätt ärffue/ Innan
nat oc aar/ mz fullo skälo oc bffuo At ha
är hans rätt ärffue Taki tha ärff hans
kombir han ey Innan nat oc aar Taki
tha konung aff hans/ Huat thz är jord
Dana arf. eller lösöra That kallas forsho Dana
ärff Nw än gaarda jord eller andra ägor
ärw giffna honum Tha taghi thn thrid aat
ob! X sam then vtgaff/ tho swa/ At thz witligt
är mz stadz bffue oc Insigle At han
thz vtgaff Nw än man Inländzsker är
Oc mandz ärffue Tha skall ärfft stada
thz till at han kombir/ ärffua skall Nw
än man wet ey hans ärffua Oc kombir
ey bud aff honum/ eller san wissa hwar ha
är Eller kombir ey siällffuer Innan nat
oc aar/ efft thz ärffuit föll Tha taki
konung halfft Oc halfft giffuis for hans
siäll.

XIX Capitulum j ärffua

Will naghor man eller kona göra testa
testa mente. ment/ Heell/ eller sywkir/ haffuir
han barn efft sig/ haffui tha vaaldh
giffua hwan tionda pening aff allo
10 peng sina gooze rörligho/ oc orörligho

haffu han ey barn oc haffir tho adhra
ärffua inländis / haffui tha vaald / giffuo
hwan tridia pening aff allo ty han aa 3. pen-
th ſom för war ſagt / haffu han ellir ho- ning
hwartz barn / ellir inländzſta ärffua /
vtan haffui tho ärffua vtländis byg-
giande haffui waald giffua / alt halft halft
thz han aagh ſom för är ſagt / haffui
tho engin vaald giffua vnda ſino ar-
ffuo / ellir ſino barno / ellir vtländzſto
ärffuo / huss / ellir guarda / ellir iordh /
än the vilio i landeno vara / thr boa
oc byggia / vtan ſwa / at ärffuane ma-
ghin thz aat löſa vndir ſigh / innan nat
oc aar / All teſtamänt all gäll alth
thz likeſins vtfärd är / graffwaöll / off
oc tolikt alt ſtall aff oſkiffta goze
vtgiffuas / än all äfftfärdh / äfft thy
dödha ſidan vtgiffs / giffui thy vt ſö
ärffuinir tok ſwa ſom maanadha motz
öll karſſmotzöll oc ad tolka äfftegd

Giffttir man ſkylmände ſith / XX
ellir oſkylt aff goze ſino oc dör
ſidan barn löſt gaange aat [illegible]
thill then thz vtgaff ſwa mykit
thz war thz offuer afflad goz är
ärffue ſidan näſte ſiudir oc thua
gaaffuor fäſtis mz ſtadzins bff oc incigle

Ærffda balkir

XXI Fadder we gäf no

Nw ſkan gudfadr ellir gudmodhir gudbarne ſino peninga giffuo ellir annad nakodh / oc fadir oc modir ſændir the peninga till ſiob ffwrab the peninga ellir mijdhrab / tha vari barn ſins gagn / oc taki the peninga barnit förſt / Aat oſkiffto / Sidan ſkifften ſyſkene fädrne oc mödrne ſino ſkan naghor tvætta / mællan thera komo Annar thera ſigher ſaa varit / oc annar ey / Ligge ther til thera mana ther nær vaaro ellir oc till fadrens ellir mödhirns bſſifua / än the död æru At ſaa var giort Nw ſigher annat thet a mera / oc annat mijna varit Hwar tha / then haanda mællan hand inne vij mana ede At ther gozit var ſa mykit oc tho ſkal ther proffuas för Huilke ther ær i köpinſtap diffinit / oc ther At giffuit gooz / oc ſwa Afflad Haange ſaa till arffs ſom all annor arff Än ther barnit ſor Hin arffda gooz Thz byriar jorda ſkulu opbiudas ſælias ellær pantha

Vm byrdamana tompt garda ellir löſöre

Jorda balkir

iii Nw delez thn so saalde / oc byr
daman som aat vil lösa
iiii Vm ma vil afflinga jordh sælia
v Nw ær hwad vædorom ma ma
gaard ellr tompt aat lösa
vi Nu hu man maa sin affhända
gaard ellr topt mz köp ellr skiff
vii Nw än köpt topt ellr gardr klad
viii Nu än thn so sæl git ey hemolt g
ix Hu ma ma sælia anars topt ellr
x Hu offwomagha / ellr jomfrv topt
ellr garda maago sælias ellr lö
xi Nu taks man jord aa lande fyr gardi=
xii Nu gör ma bade köp oc skifte köps
xiii Vr laga jordhæffd tot ella guarda
xiiii Vr ma faa jord fyr affördz daga
oc guaard ella topt fyr fardaga
xv Hu barn aga föda fadr ellr mo
xvi Hu bonde maa husfrv sinna jord
top ellr guarda / forgo ellr sælia
ellr husfrv bondans
xvii Vm the forskæll / man ella kona
gör j sinom ytsta tima / Hu the sko
la stadgas

Capitulum primum

Nw vill naghor sælia topt si
na / ellr gaard sin / thn han

Arfwo falliz sa.

haffui inz ærffue faangit | tha skal ha
thy sama gaard | aa trem maana dagh
aa radzstugu lagliga opbyudu | sidan
biude næsta frendom | fædrnis frendom fæ
drnis gaard oc mödrnis frendom mödr
nis gaard | ellir hwad topt thz hældzt
ær | vilia the fore thy gaard | ellir topt
| swa giffua som annar biudr | köpen the
| vilia ey the | bath thz han bædzt maa
oc æ skall sami gardr ellir topt ogatt
varæ | xiiii daga efft | at the æru lagha
opbudne oskyllom manom at skylle
maagom sigh om pröffua | hwat the vilia thy
gaard ellir topt lösa | ellir ey | vill na

pant.

for ærffda goz till pant sætia | biudhe
först næsta frendom | om the inrikes æru
fædrnis frendom fæderne | oc mödrnis frendom
möderne | som för ær sagt | vilia ey the
lana penninga aa thz gozit | tha sæti oth
hwem han maa | gitr han ey löst a

wadsette.

tr thz goz | aa thy dag the fyri lag
gia | tha skall thy thz lant hafu | thz
opbiuda i iii maanadaga | sidan biude
næstom frendom hab | thz atlösa | æn the
inrikes æru oc haalde thz æfftir thy
xiiii daga | vilia the ey thz aatlösa

tha haffuin sinleddis till thz ærff en
ga tiltalu oc thn penga aa lande la
so till sin æn han thz aga vill æfft
iiij goda manna mætzordom / twe aa
huars thera vægna / ellr sal bort for
thz ær vært ær gorit bæte æffin til
æfft thera mætzordom ær gorit være /
æffin thn till so vtsatte æfft sam
mætzmanna ordhom Capitulum xj

Nu vill nakor bortlata fran byr
ga mannom / topt ellr gard / oo
budnan op aa radzstughu / ellr frendom
ey hembiudnan tha böte thn thz gör
iij mark til thræ / malsæganda / konunge / oc
stadenom oc næste frender löse aat til
the samu topt ellr gard so han saalde
var inna xiiij dagha æff thn sama
dagh / han thz vitha fik oc tho inna
sama aarit æff fiöl oc tha skal han
genstan til Radzstughu komo / oc penga
sina til biuda / æfft thy thz saalt var
oc skal han thz swæria pa sina trogh / at
han thz ey förra vetho fik / löser han
ey innan sama dagh aat som sagt ær
nw tha haffui enga tiltalan til sa
ma gor ær han naaghor ærffin
ge vtlændis værit / oc kombir inna
nat oc aar / æfft at thn gaardir
ellir tompt saaldir var / haffui

frå byn
sällia

NB.

HS / B 149 -

vikna dag / efft(er) thz han hem kombir /
than gaarden aat løsa / som han saalde
var. Är thz gozit naakwr mz bäts sh
/ skiffin thz aat / mz iiij goda manna mäz
ordom / løsir han ey en thim i vi vikur
/ vari lag sama so för er sagt / Oc haf
iii a thin som vtlandis är vi vikna dag
/ äfft thz aarit är vte. Aff thim dag goz
it saalt var / sina byrd løsa. Än han ey
för i landit kom sama lag vari oc so
fu goz / Oc offwinaga Boor naakor

NB.

man vtan stadin oc tho inländis / oc
vill thz gozit aat løsa. Tha skall han
thz veto mz tiyghia manna ede At han
thz aldrig vito fik / före vi vikwm /
Aff thim dag han fyrst kombir Oc thz
gozit saalt var ellir vtsat Oc i sa
ma aarit thz var vtsat ellir saalt
/ Takir nakor / fle penna thz före / än
thz var föri giffnit / Oc vardr thär
till vunnen mz twe manom / böte
xl mrk till tval / före thz / han løgh
thz till vtan thz han kan vinsa / at
gozt bätdh är

iii cap

Jord oy
lagliga
säldt

Nw dela twe ving annar the topt
ellir gaard laghfa(ng)na vara opbudna
oc annar ey / Tha skall fogote borgara:
oc Radman som tha aa Radzstugu
vaaro oc aa hördo thn sama gardh

vatho inbudhnan oc thz mällan thra
vrsekta sigia the han vä opbudna
vari saklös/ Ecka the thz böte iij mrk
till tratl / oc han haffui vaald aat lösa
the tompt ellir gaard äfftr ty för var
sagt Ecka the om sigia byrdamän/
thn sama gaard ellir topt / vä eylag
liga hembudna ligge thz till twägia
mana so tha när waao at thn same
gaardir ellir topt thn newande
var hom laga hembudin sigia the
thz sant vara vari saklös Ecka the
thz / böte iij mrk til tratl oc löse aa
tir som för var sagt Nu huar töptir
ellir gaarda stuliu ägandom / ellir byrda
mannom aat budhas / ellir adhe pa
ta thz stall mz tve byamand go
rob oc fasthas

iiij cap

Hwar afflinga topt vill säha /
ellir gaard / ha torff ey thn
läng / äfft arffuingo haalla / tha
the opbudne av / än viij daga vilia
the ey tha thn gaard ellr topt aat
lösa so sagt är tha säli / ä huem
han bäzst maa / vtan hä hoa köpt
han aff arffuingoz sinom hafir ha the
topt ellr gaard saa köpt vari sam
a lag som om andra topt ellir
gaarda som för är sagth

aflinga tompt

Jorda

werdz=
öre.

Thetta äru the vdhöra / man ſkal v
atlöſa mz / topt eller gaard ſin ſom gul
ſölffri / penninga kopar / korn / nöt / ff laſt
ſmör / fyall / vadhmall / lärefft / ſkin
vit atarde / oc ath handa vdhöra / eft
ty thz värt är / oc gaaning är aa / oc
iij gode män mäta / twe / a huars thera
vägna oc ſwa dyrt ſkall topt eller
gaardi atlöſas ſom the ſaaldos oc ſa
ſom the iij / thz mällan thera göra / ſwa ſko
la the aatliita Enge maa uägghan
da tompt eller gaard aatlöſa / ſota
han vili hona ſiälffu / at minſto aaga
iij aar / vtan han vardir ſwigdir / thy
ſama gaard eller topt / at ſälia /
thz ſama rönnis ſör hwi / han thz
aatlöſör

vj capitulum

Alla ſtadhäs thz man gör mz gaar
de eller topt ſom ſköp eller ſ
kiffte thz är faſt oc thzm mago ey
byrdaman atlöſa / oc thz ſkal göras
oppinbar aa radzſtuguni fore foghta borgarom
oc radmannom oc thz ſkola the fördſkiling göro
äfft gabloz ſtadga / oc fulloz ſtadzbreff
uoz / oc inigle / ſtadzins / oc aa ſkriffto ſeff
nat thz ſtadgas oc faſtis / eller ſkriff
nes i ſtadzins bok oc vpſkriffues / han
maghan alna the topt eller gardhen

frdſkil=
ning.

ellir ær laanght / ellir bræt ellir hwar the
topt liggir Swa een topt som annar / oc
hwat tima aarsins / thz skiffted giordis
oc huru maagha pennin(ga) hwar androm tilgaf
oc the garda ellir topt ma köpir / ther
en kombir skiffte i / ellir ghalghuldne
vaarda / ellir thz annar adhre giffir /
Stuli samaledhis stadgab / som nw er sagt /
mz stadzsins bffuo oc anars en ffor tw
at kombir naghor dela thra malla
som the toptena ellir gaarda haffuo
köpt oc thn nær byggis / ellir the topt
tladab fyri hom / tha maa han en dylia
som saalde oc giffin stadzins skffuara
in dra pennin(ga) ffyri at han skriff thz i sta
dzsins book vij capitulum

Köper man gaard / ellir topt aff a
dhro / waarde thn topt som saal
de oc hemole thn waard som köpthe
klandab naakod i tæsso köpo / tha skal
faangomannen sin komo / Ok han hemolat
som saalde Vstande köp tæss / som köpt
hafde / kobir en faangoman has sin
Ellir kobir sin / oc git en hemolt giort
tha gaange hwar till sins oc böto iij
marker thn som ohemolt saalde til tre th
oc saa thæi i allom köpom vm

flandier köp.

Nw lat man bort topt ellir gard
sin / hwat ellir mz köp ellir skifte

ffaar sidhan huar off andra till thridia madz
ellir längra / klagar thy sami garde ella
topt ffor thy han först bort fik / oc git
ey vart tha böte iij mark till tre thes / ford
ohemolt oc the andre vari saklöso oc
thy gaange aat till pena / pena vtgaff
oc thy taki topt ellir gard / so thz aatte
ellir vtgaff Alla topt oc garda skall ma
patsätia aa Radzstugu / oc ey annarstadz

för ohe
molt
3 mre.

Engen maa haffua vald vi ca
topt ellir gaard / annars madz / sä
lia / homi ey närwände / vtan han hafui
fulla makt / oc öpen breff aff hom / the topt
ellir gaard hemold / thim so köp x ca

Haffui engin vaald offwormaga so
frw / ellir witwillinga / töp ellir gard
ellir huad thim tillhörör / bort säha / ellir
skifta / vtan thz varder till bätre skiffth
vta / thy tima offwormagi vardir mon
ande man / Ellir gift är möö / haffui
vaald huat the vilia thz skiffte hal
da ellir ey / tho ey / vtan thz varde wäre
skifft / borgarum oc Radman / leten thz
gūnliga tha tolkit hende At thz ey timar
vta mz fullo skälom / oc läggen thär
engen stadga / för aa xi capitulum

offwer
maga
iord.

Nw skiffte man til ägho / aa landh
takir jord aa lande ffyi topt ellir
gaard i köpstad takir fult aa lande
efft mirka tal / som jorden gallir /
tha dömes thz fast oc fult. Görer thz

baade köp oc skiffte gaange thz so all
annar köp oc skiffte aa lande / oc gif
ius thz vff aa / baade aa lande oc i köp
stad / som aa all annor köp oc skiffte xii

Nu gör mā bade köp oc skiffte / aff
stadē· oz oc aa landit / ellr aff landi
no oc i stadenō är skiffte meer oc köph
nymā tha giffs skiffte ffasto waaldh
oc vitzordh är köp meera oc skiffte mine
tha dömis jord i byrd oc giffs köpeno
ffastom vaald oc vitzord / är baadhe
jämt gaange aat i byrdena xiii ca

Alla the jord man skifft i stadenom
ellr saal / gaange efft landzlaghu
Alla the topt ellr gaarda ma skifft
aa landit / gaange efft stadzins laguz
oc hwar twe dela oz jordh tha äghi
thn affwrade so jordena vindr / än hon
farin är / vtan han väna sig til vitz
orda oc hwar so byamā vindr aff lan
dena / gaard ellr topt till siin oc hafu
i homi bygt / ellr leghosatt / wiffin hō
hwalego aathir xiiii capitulum

twe de-
la om
iord

Hwar so köp / ellr mz skifft ffaar af
radhom fri affwradzdaga / ellr
mz vaalsfastnig tha haffui they
affwrad / som jord tha haffuer samma
ldig vai / um topt oc gaarda / som
man köp / ellr mz skiffte fsda / ffy
ri fardagha xv capitulum

Barn föde föraldrer

Nu äghu barn skulu fadhir sin oc modher
sina oppehaalda oc föda om the
silwe varda oc vanför om barn moga
de äru föde tha först thz älzsta fadhir
sin oc modhir sina oc ä sidan hwart efter
ty thz er gamalt oc taki fyri hwaria aars
födo iij mark aff lösörom hans eller hwa
räckia en the till taki aff arfue hans än
wraka the fadher eller modher oc äru the
magande tha böte hwart aar hwart iij
mark maghan the willa raada fara oc
~~fad~~ wari thz fadhirnes oc modhirnes en
sack Nu wilia the ey wndher fadher eller
modher taka tha skola the näfsta arffin
ga witha hwad barn er dött eller liffua
de efter ty the offwens komo liffuer
han längre än arff hans räcker föde han
eller hona saa sidan som för eller böte
iij mark wilia the ey wndher taka tha
see sig före hwar the bäzst mago oc
haffwin arffinga enga tiltalan äffter
thz gooz at the mago ey god thz mz hwat
the wilia

xvi capitulum nota

Bonde må ey hustruns iord sellia

Ey maa bondin hustru sina iord tompt
eller gard förgöra wta täffsin maal
engin han till so ulw optahaw ska oc
landzskiir hädz till landz läggiaw
hedin eller eften ffanga bondan ella
hustrona oc bort föra komo efftir

Utan met dens skel

bud / oc budia bondan ellr hustrv aat
lösa tw aar ey annat till än / jord / stopt
ellir gaarda / tha maa the jord / stopt ellr
garda sälia / ellr huad thz aar / oc hustrv
sina aat lösa / swa maa oc hustrv bon-
das jord / stopt ellr gaarda sälia / och
bonda sin aat lösa / tw kunna the varda
barns bwdim / ellr oc at thim tinger
hungrs / oc fatigdombr / ey th / aff forgöro
vilsso / som aff dobbill / ellr adhro tokko
tha maa huart thera annars forgöro
tha var jord aa lande / effter landz la
grum / j tässo maalemo annarkith / ma
huargit thera annars forgöro / vtan thz se
vili bäggia thera / oc jaa / mästa finda thz

Hustrv ma bondens iord sällia.

Alt thz man ellr kona j XVII / ra
sin ytsta thima känas oc tala
oc gör sin edh pa siö tilbör / huad han
äff gälda nagh sed adhra / ellr annar hom
ellr oc om annor maal / thz skall vara fult
oc stadugt / oc saa at in man aat nysto om gäl
vären the när än thin som gällit skall gäl
la aa has vägna / ellr optaka naakot
tvue / the som edhin skulu göro än thz
vidir torff bygia oc swäria hwath
the höördho

Ytter sta be-kennelse

Arf 16

XVIII capitulum Gez

Twe skulu the vara, huaroz köp
stad sö bygning skola sec / stado / oc ske

Bygning men

byggninga

ka mana mallan hur the skulu byggia
ælla sin hus nidhertaka ælla oc om thra
bᵘth som bruthlige varda
I Hur hemelighws skulu byggias — som
II Om hwar annars topt bygger olofuandh
III Om nagor bygger offuan aa annars tak
IIII Om naghor gör vægha aff annars hu=
V Hur bredha almanningx gatur skulu vara
VI Hur svala skulu byggias
VII Om bredha byggningh — vil sidan ey halla
VIII Hur the skulu byggia, baadhe ägha oc topt
IX Om naghor legher gaard af adhrom oc
X Om naghor far i annars gaard/ oc vil
sidan bort vndan hanom fara ellr hosbonde vra=
XI Hur man skal vndersighia gaar |skir gæsti
dha/ tha man vil bort vndan hanom fara ellr bo
din vtfara
XII Om bandi loffuor gæsti nogh/ hus tæckia
oc vmboa/ oc gör thz ey — ke
XIII Om naaghor nötiar annars fää/ ellr
lægger vndre aa thz/ ellr dela twe om it nid=
Om naghor dræper annars fää mz vilia
XIIII Om man dræper fää mz vaadha
XV Om man fargar fää annars ellr gör hit
XVI Om fää dræper annars fää
XVII Om naghor legher hæst aff adhrom ell
XVIII ler taker till laans/ ellr naghot annat fää
XIX Hur man skall leghohion leya
XX Hur eldr skal gömas oc om bruth
XXI Hur nabo/ the næst stadhno ær

HS / B 149 - #30r

ſkall byggias oc the aadhror twa the
Twe ſkulu the j hwadom ſtad | ärlu
wara ſom bygning | manna mallo
ſkulu ſee | ſkodo oc vrſkilia | ſwa ath
hwilkin man hws riffucz | ellir nider ta
kir | oc vill ſidan aat opbyggia | tha
ſkall han the fornemda man tilkalla
oc naagranna ſina | ſo the aff vita | oc
opbyggia | efftir ſo vart är oc gamulſl
haffdhe | oc lata wara mallan ſin oc
ſins granna huſa | ena alnn drupelwz
hwar annarledh bygger | bryte op | oc
böte vj mark till treſkifftis ij
Engin bygge hemelight hwo nä
ſt ſinoz granna | ellir vider aldr
andra gatu | vtan han latir aatir
mallo hass hws oc ſins eghns | thria
ffota rwm | hwar annarledh bygger
böte vj mark till treth iij
Hwar ſom annars mandz topt
bygger oloffuandis | bryte op | oc böte
vj mark til treth | ſo för er ſagt iiij
Hwilkin ſom bygger aa annat | ſwa
at thz dryp aa hans tak oc röt
thz ſkäri aff | oc böte vj mark till
treſkifftis ſom för er ſagth | huar
gaarda granna ſamman bygge | huar
ſith oc ſäti kulut vid kulut | aat ſak-
löſs

Bygnings
[illegible]

dryps

locus
priuatus

HS / B 149 -

wäg. Hwor som görvägh aff annars v
husom utan äghandens orloff bry
te op / oc böte vj mark(er) till tra thes
lir bliffue j äghandens minne vj

gatur. Alla almeningx gatwr skulu vä
ra alna b(re)dha / at man maa aath
them baade aaka oc vida / Thy for
anarledh bygger / bryte op oc böte
vj mark(er) till tränskifftis / som för är

Svala. Hwar som byggir swa vij sagt
la offwä(r) thwara gatw / bryte op oc
böte vj mark(er) som för är sagt / Engin
maa swala byggia / längra / aa all
männingx gatw / eller aa almäninga
än ij aln / utan han skäri aff oc bö
te vj mark(er) som sagt är / Utan ther vid
me almeningia är oc skendin tro fo
gotin oc borgarena hwat ther maa vära viij

bygger å watne Than aa watne byggir ägher broa
byggia / förste aff bygning sine
än han maa eij aedhra sina bygning
swa braat opbyggia / for thy at ther
offwan byggia aa watns vägna
än them ther nakodh händer / ther
som skadeligit är eller eij / maa
go runliga eller oskadeliga till
watns komo / hwilkin eij swa

byggh som nw ær sagt oc kombir
kæra aa han böte vj markir so för
sagt ær oc tho skall han ~~oc tho skall~~
~~han~~ för aa Radzstugu kallas oc fo
goten oc borgara oc raadman la
ghin dagh fore the sama brona by
ggia oc kunnoghe foghoten oc borgara
ther almenoga tha the lata almo
ghan saman kalla oc gör hā thz ey
ynnā thy maanadh tha böte som
sagt ær thy so en wænssar siha k̄ saga
gatu thy edh fogoten oc rad
man syi läggia, böte iij öra til k̄ th̄
konge oc stadena, broar han ey s
na gatur thy före lagh, böte
iij öra som för ær sagt ther twe
byggia bade sama annar vndi
oc annar offwa aa tha skal thy
vndi bygger vndirgärd byggia
oc alt thz ther till hörör oc thy
offwan ær, bygge tak oc alt thz
ther tilhörör Faar annar thra sra
da for annars thra forsomilsse
skuld antigia aa sinne byggningh
eller aa sinom ingiællom iiij na
tom æfft', at han haffde hōm la

B B IX

gelyna till sannyth mz twe mannum / bo
te hom allan skadan aat so han haffuer
faangit aa bygning sina / ellir ingiäls
sith / Efft iiij mana matz ordom / twe
aa huars thera vägna / Oc the / ther ba
de aaga ena bygning sama / topt / el
lir källa / ellir stenhus / vari sama lag
som för er sagt / Nw kan anar thera
fatigh vara oc orkar ey / om boa / eller
tyi dyrstas vidir / Oc vil ey amboa /
Oc then som offwan byggir / vill aff
sten byggia / Oc then som vndi byggir
vill ey / ellir orkar ey / Eller ther twe
aaga ena topt / källara / eller stenhus
saman / Annar vill byggia aff steen
Oc annar ey / eller orkar ey / Tha skal
fogoten / borgara: / Oc Radmän / Nempna
ther till iiij goda män / som Radmän
eller adhra goda byamän / Oc ther fro
la thera mallan skiffta än saa / ru
är till / Tho swa at huar maa om
sig byggia / Idhom ostaddan / Eller oc
lägge pena thera mallan so fult ä
oc lük är / Geen fullo / Som the wi
lia ther taka aa sannind sina Oc ed
sin äfft giöra at the kunna ther ey

bätc schiffta / ellir wyrda waali sidan /
then till lekningh binnir oc bygge thz
bärzsta han maa oc takis thz stadz
sinn vpp aa oc gaange aldin lekningh
thera mällan mera / Ellir thrad barna
oc thē sama topt / ellir hwad thz ær Erngd
maa / thz som vndir adher liggir / widir
sina iij nirk' til tvā / Ellir sat vidir a. æro
ein thz rövmit ær swa lagt / oc godr oga
kuna thz stoda Ellir thz offwa aa adh
rom ær som för ær sagth Maakin säli
a vtan / vidir boanda / manne Ein han vil
thz köpa Vtan han sö vidirboande ma
ær maaghe thz aatlösa inna dag ock
aar / Ellir kalla. Som byrd Aff ty som
thz var saalt Vtan the seen hom lag
lygan opbudhum oc heimbudhum mz tik
manoz / Ot vtan fändir vilia till sin
lösa oc byggia som / tilbör / Vilia ey
oc the / ellir vidirboanden thz köpa Tha
loffuotz hom thz / säha hwem hā vil x

Legher man ellir kona gaard aff
adhroz / heelt aar ellir i will ha ey
haalda som legde oc fastepenningh
aa giffwin ära mz twägia manna
vitnoz / tha giffin vt / i hyralegho /
oc fari hwart han vil x

Hyra legho

Capi m

Nu vill ey äganden haalda le
ghona, Tömis tha hom so legde,

HS / B 149 -

i gaardenom vaan aller giffui vt honom ok hu-
salego som honom penning aat ok haffui sidan
siälffir / vtan bondin iffwer gaar vari tho
baade bondin ok gästen i gaardenom saman
ok taki ok husalego aff gästenom . XI

gudz
peng

Nu far man i annars gaard / som vill sidan
bort vm honom fara / giffui bondanom fulla
husalego ok fari sidan huart han vill
For bondin ther gästenom vari sama lag
sama lag vari om alhws ther man leghir XII

husale
ga

Nu vill bonde rada siälffuir fyri gaarde
sinom tha vari adt vndanad fyri far-
dag ok sighi gästenom til innan twägia mana
vitnom ok samaledh sägi gesti bondanom til / sa-
ther ey gäste saa bonden till / tha dömes
gästenom i gaardenom vaan / til annars staz
dagx tha ey sva gästen bondanom til / tha
blifui gästen quar i gaardenom / til annars sta-
nodagx ok giffui bondanom saa manga pe-
ninga som han stadgade vm honom / For aarit XIII

Nu loffuor bondin gästenom / huo-
rtekia som wäl vmboa / sanno eller
trölno / eller huad ther er / ffyller han ther
bari op alla husalego sina ffyller han
ther ey / tha falles saa mykit aff husa-
lego hans som mätz man ther mäta / sän
gästen bygger ther siälffuir eller vmboor / vm
twägia manna vitnom ok stande i hans
husalego ffordärffuar gäst hws / bondans /

maltagolff / skolno / padna / elld hwat thz
hälzst är / gälle at stada eft iiij mä
mana ordhom

xiiij capitulum

Molkar kono dumars madz fä / — Molker fæ mas
ffaar / ellr geet / wardr taki vid
böte ena mrk til f thz / wardr ho ey ta
kin vidr / oc vites tho hne / wäri sigh
mz sälffwra sina ede Molkar kono
fro Enars mandz / wardr takin vidr
böte iij mrk so för sagt är Orkar hon
ey bothoz varde slagen vidr stocken
Swa fore it / so för anat varde thz
viith hne oc varde ey takin vid / mz
twägia mana vitno wäri sig sälff
thri / mz sinoz ede ffälz hon dat ede
oc orkar ey botoz / gange tha till är
ffnodz först fyri maalsägande / saa fyri
konunge oc stadenom / läggr mad rdke a — Merka a merke.
anars madz rdke / hwars hada thä
hälzst är / dot ellir gluikt är thz bät
än ok dro oc nyne än mrk oc var
dir takin vidr böte xx mrk til twä thr
Orkar han ey boto varde slagin vidr
stupona oc ryme stadin / wardir ha ey
bar oc aa takin / Vtan vites hom / ellr
hne / wäri sik mz vj mana ede ffälz
han ellr hon aat edenom varde och
faält til sakinna Orkar ha ellr ho
ey boto / gange tha til ärffnodz först

~~fyri maalsägande / saa fyri konunge oc stad~~
nom / är thz minna wärde / oc vardär bar
oc aa takin mz twägia manna vitnom
/ böte .xl. mrk till treskiptis / oc hete man / ey
thz bäte / Ellir ryme stadin / oc miste
öron sin baadhen / wardir thz hond
ellir ene with / wäri sigh mz vi manna ede
/ fällz han ellir hon aat edenom oc
orkar ey böta / gange tha till ärf
uodh so för är sagt / Skär man ellir
hugger / anars madz mirke aff / oc sät

Skär elle hugger anars merkie aff.

sith vpa / oc kan ey vrdat aff sig / af
huarz ha thz ikkit fik / oc vardir taki
widir mz vi manna vitno / warde hänger
/ än thz är i mirka nidhe / är thz mi
ne / gange so anar tiuffnadir / wä
re han ey bar oc aa takin mz vitnom
/ wäri sig mz xii mannom / ellir köpvitnom
sinom / at han thz / mz köpe fik / oc anars
ey / fällz han aat edenom / fälles oc till
sakena

xv capitulum

Dräpes fä.

Huilkin man so dräp anars madz fä
mz vilia / koo / häst / ellir huadh
thz hälzst är / är thz bätre än tue dra
gälle thz aat saa got / mz saa godo
/ fää / ällir saa manga peniga so thz är
wärt / äfftir twägia manna matzordom
/ än til är twägia manna vitne / oc mz
iii mrkir / till treskifftis / oc saa fyri
annad / oc tridhia / ellir wäri sigh mz

vj mā edhe / ok thy aat giällir / sta
ki thz döda Draap han flere mz vilia
thz heet / hiordgha hugh / Galle aatir
sradan / ok aa .xl. mark til tratio än
til ar twägia mā vitne / ellir väri
sik mz vj mā edhe Draap man fää
Annars madz mz vilia / wärdh än tre
öra / Galle agandenom twägilt / ok va
ri saklöös / Slaar nakor annars hund
häl / böte vj öra till tra / Malsägh
ande / konge ok / ok Stadenom

hiorde hug.

hund
häl

xvj capitulum

Hwilkin man annars fä dräp mz va
da Galle saa got aat mz twägia
mā niätzordh ok väri sik mz twägia
mā edhe at thz war mz vaada / ok
ey mz vilia Bidher man hiälpa fä
sino annan / häfte blodlata / elle ädh
fä sino / kan wärdh aat komo / än han
ville som haand aa bar / wäri sik mz
tigia mā edhe / at thz var ey vili hans
/ ellir böte swa got aatir

fee mz
wade
dræpes

xvij capitulum

Nw sargar mā fää annars / elle slar /
ok hiutir dödh aff Är thz hest / Hors
/ elle vxe Är ey wnnada fört Taki thy
sō hiog / thz saara ok läke ok faae hom
fört fyri til sysslo sina ok böte bodha
hom vj öra ensköylt Wardir thz hiug
git ok är olyt aff Taki bondi sith
aat Wardir thz lyt aff Taki thy sō
hiögh ok faae bonda olyt at fyri

HS / B 149 -

æfft twæggia mana mætzordom
æn till ærw twægia mana vitne
Ellir wæri sig sialffu tyuffthi / at han
thz aldrig giorde Slaar nakor annat
fæ / fyri androm / Ellir skaftar swa
at thz faar skada aff oc ey dödh
böte bondans iij öra enskylt / æn
vitne ær till / ellr wæri sig mz twæ
gia mana edhe at thz aff wada
tillkom / böte swa fyri it fæ som
fyri annat / iij öra bondanoz oc ey
sin / At thz var wade oc ey vilie
thz skæmeta. Hannat At gode mæ
Kunno thz vrskilia / böte thz aat / oc
taki thz till sin som huggit ær /
Huggir man rompo aff häste ellr
stingr vth öga mz vilia / tha ær
han lytter Oc ogæffu gör / Ta
ki thn hestin till sin som thz gior
de Oc gyri hom fult aat / Efftir
twægia mana mætzordom / twe
aa hwarth thera vægna æn twægi
a mana vitne ær till Oc ena
mark bondanoz enskylt Æn ey
witne till wæri sig efft thy häs
ten war godr till ffoor æn han
lytter ward ær oc thz wade
böte ii mark oc twægia mana

rompe
hugges
aff

eedh

Dräp mandz fää annars xviii fæ bra
fää thz ey maa äto Som är per fæ
häftir ellir horss / wardir mz twez
manmoz laghga tilwnem / gialle
aat halffgille / äfftir iiii goda mätz
mana ordom Dräp vpa ellir ko
ellir annat thz äto maa / gialle
fiärding aff fullo gialde Oc thy
haffui thz dödha som förde aatthe Ulu
käriss thz till hans Oc är ey aa syna
vitne till / väri tha sig mz edhe
äfftir ty fää wordh till Ulw än fää
sargar fää thz är ogilt / wardhir
wknada fä sargat At thz nyter
ey vndi wk ellir sela tha skall
thy som stadan giorde ffaa hom
selo fylningh / Oc ödd bondanom
ensekylt än til är twägia maa
vitne ällir väri sig mz siälff sin

Hwar som legher xix ca ledhe legir
häst aff andrum / kan han fe hest
därff nass j haandor hans Oc gi
ffs honum skuld / at han fordärff
nadis j haandom hans / i wan
rykt / ellir forsummelsom Ällir
mz vilia Oc wardir thz til wne

mz twägia mãna vitno böte aat hästi
äfft goda mana mätzordz twe a hwars
thra vägna so tyr aff vitha Ok i häst
tims wöde läggis leghan som fyr hästi
skulde giffwas Möyer ey thm aat tha
Dom the thra mällan läggia Thangin
tha fyr fogotan ok borgara. Ok thm som
sakin giffs fyr hestin lägge fram aa des
ken fyri fogotan ok borgamästara vide
pena ellir pat swa myskit han kreuins vi
Dhir Mardh hästis vã Ok vai tgia mn
ka sak mz tgia mana ede Ok vi mr
Er fulla wordh Alla mera mai sigh
skalffwm skatte vitis thr hom ok ã ey
Loitne til tha böte pm öra till legona
Ok ey meer thy hästin bate vaare
vari ok tgia mana edhm At han fordär
ffwas mz waada Ok ey mz forsumilsa
Ellr mz hass vilia Taker han i vak
mz hom fordärffwas nakod aff goze
hans mz hestin ellir ey Ok twägia
mãna vitne till Giffin ey meera vth
än hestins lega är kan thr swa tima
at han hestin till laans takir Ok for
dffwas i handom hans hiu thr häldzst
hända kan Giälde aat hästin äff
ter ty thm baadom aa sämbir ellr
goode män thr mällan the lägg

låner
häst.

HS / B 149 - #36r

gia Da a sämbir thin ey läggie fram aa
disken fyri fogotan oc borgamästarana
vdo peninga ellir pant saa mykit han kerir
vidir Mot hästinne varin oc gyri sidan edh
sin äfftir ty som han skulle ffyri hästinne
wdde giffua som för ar sagth Vdo fyri them
ther i brysti Um vxa vari sama lag Nw
sigh annar laan varin oc annar ey Dage
thin vitzord som laate mz twem manom
oc ther sialffwir At laant var xx cap

L Eghir bryta man ellir kono oc giffuir
thin fäste pening aa Ellir gaga fasta pnig.
aa maal oc mato mz honom Skilia the
sidan vidir föri stämpno dagh Giffin
aat fäste pening oc lego Swa mykla
som han haffde honom fäst Vrakir bry
a man legohion vtan brytth / bila dags
the sidan aat til hans mz twegia manna
vitnum oc han vill thin ey aatir inta
ka Tha giffin saa mykit thin som
han haffde thin fäst oc vari sidan
hwar the vilia Skwna legohion skulu
warda oc kummir bondans inde lägiars
briste saa mykit i lego thera som i
daggewaskom fyri bondanom Legho
stämpnor skulu varin twa om aarith

Ken aff paaſco oc til mikilſmæſſo Æn
legohion nar fraan mikilſmæſſo / oc til paaſca
Swa ſkall bondin leghohionō til ſighia
maanade fyri ſtæpno dag / oc hā vill
thm̄ haffua ellr ey / ſamulledh / legho
hion bondanz / æn the vilia hōm ey
læng tiæna Swa ſom waad oc gaar
da legho Alle mæn oc kūnir daaga
legho ganga Som nūne aaga æn til
tiggia m̄rka vorhght goz Hwar ſoz
thm̄ hyſe ellr hbærghar / ſidan thm̄
ær leghopenīg budhin oc vilia ey
vidirtaka / bøte iij m̄rk till tvæſkifte
oc the flyen / ellr rymen ſtadin ſo ey
vilia tiæna / kombir han ellr hō at
i ſtadin oc vilia / ey ellr tha æn fōr
tiæna wardin tha ſlagin vidr ſtockin
oc rymen ſidan ſtaden oc ſua offta
han ellr hon kombir aat i ſtadin oc
vilia ey tiæna / vtan hōm kunno pena
vapa dagh han till tighia m̄rka oc
vill ey legho gaanga / wari tha i fulloz
vtſkyllom mz køpmannoz Hwar ſom
Locker legohion. lucker annars leghohion / bøte iij
m̄rk till tvæ tib æn hā vardir til
wnnin mz tweim mannoz Ællr væri ſig

HS / B 149 - #37r

sia'lu t'ghi skama lag wari oc thy sik
locka lathir XX | iiij

Aengen tåwnare ma ellir ko'
maa lång' lyus haffua | ellir na
ghaanda eldh | ellir ölsalu | ellir öl
dryckio j sinom husom æn till j
waard är vinkt | vtan han böte
iij m'k | konunge oc stadenom enskylt
thimer ther aff nakor wade skeda
j ward är vingt | böte tåwnard
iij m'k till tra.th oc thy stadan
giorde swa briwtir sinom | komo
ther vaardman till, ellir stadzins
swena | so eldir, ällir lyus är, oc
bedas bidirmalis pant | at the
lång' sitia, ellir naghanda eld haf
uo æn för är sagt oc nekas thy
böte vj ora konunge oc stad. oc æn til
a twägia ma' vitne ællir wäri
sig mz tygia ma' ede at ha en
eld haffde | oc thy en pat neka
dhe | koma the, ther nakor stadi
thimar ællir för thimade oc the
skadan giordo æn vnda flydde
taki fulla borgan af tåwnarno

lius
eld.

widerma
les pant.

HS / B 149 -

for the sama iii markir aff thim sta
dan giorde thinnæ ther vaardma
nom ellir stadzins swenom naakor
skadi wari j twa böte / hwar som eld
tændir för än wr vaard är ringth
böte iii öra kongenoz ok stadenoz een
skylt / kombir ther naakor skadi af
böte bonden medh gästenom. Hwar ther
äfftir ty sinledis vtskils är innor / ma
ago saklöst vaka offuir brygghioz / ällir
yffuir riusta sinom. Tho swa at thiar
ther skadi / wari lagh som för er sagth
ok sinledis wtskils / varder ellir lös
i hwad stad ther hälzst är ok gitir
bondin ellir gästin sialffuir släkt / bö
te iii markir kongenoz ok stadenom
eenskylt / kombir ther aff gästenoz
böte ok sak medh gästenar / som för er
sagt / kombir ther till ype ok ambor
ällir klappär klocko / ällir aaroop
böte vj markir / kongenoz ok stadeno en
skylt än tho at engin skadi tyma
de ther aff / vtan hon sialffuo / kom
bir ther af gästenoz / wari lagh som för
sagt är. Ther är saa vnderstaandan
de ellir forstaadande at hwar sku
di: hwat gäste han takir in til sik

Nw kan aff thin fornäpnda eld gaa
vt/ en/ twe/ ællir thiu mage the ärw
ællir allir stadhir opbränna/ thæss th-
m wilia/ vardir bar ok aa tak in
byris thi omsom vskils j högma-
lis balker/ kombir thz aff forsiw-
nilsoz/ Thaange aa liff hans/ so waa
dhen ok skadhin aff kom ællir väri
lyth mz j mana ede at thz var va-
de ok en vili/ ællir forsumilse hans

Thwar stadir skall skifftas j iiij fiar- ffyre fierdin geri hwar Stad.
dhinga/ ok j hwarioz fiærdhinge skall
stadgas hwart aar tha raadman
vælias twe höffwidzmän annar sve-
skir ok annar tydzskir/ swa at thi
thima eldir vardir ~~vardir~~ lös sku- Eld.
lu vj aff thessoz viij ok en ma aff
hwarioz gaarde/ aat vnsto/ j hwarium
fierdinge aff thessom twem the vj
aago komo mz vpe ok ambor/ stigha
ok kaape thin sama eld vt släckia
än the orka ok thz folketi j them fiar-
dha delenoz byggir mz sinoz twe höff-
widzmanoz/ ok sina goze almänne giäl-
pa vndan them forda eeldh/ ok thy
först som näst äre eldenoz ffumled
mskiallda at the vj höffuidzmän ok
thra almoghe som sakt er/ skulu/

the gaardana som næst æ eldenom
Ællir huat the bædhist aat komo Swa
mykit widirtörff / Ællid / ellir omskul
kasta Oc huar / efft maago sinne / vt
släckia / Oc tilhiælpa komo Æt then
eldin ey längre kom / Oc the gaarda
stall Klinogin aat byggia Som ey bin
fore Swa goda som the waaro / tha
the midhir kastadhos Tho swa Æt sa
eld gælde han aff sino / som midhir kasta
dhes fore Swa som thy som ~~[illegible]~~
~~tal thy som~~ ut stod fore Oc giffin
han mera som mera haffuer Æfft
marka tali Oc saa gælle thy mark
som engin gaard hau i stadeno Som
than thr gaard hau Alle the bya
man i stadeno ær / wil nakor ey
lata sin gaard om skull kasta / böte
xl. markir till thræ / Kongenom och
stadenom Oc kastis tho omskull Oc
gællis intet for / Huilkin aff thæm
vi Ey gör thz honom tilbör Ællir
annar tha tolkin waade thimar
böte xl. markir Kongenom / oc sta
denom enskylt / Kombir ey man
Ey / aff huarom gaarde aat mi
sto til hiælp / som för ær sagth

Allr naakor / gör ey thz the vilj /
vesa hom / Æn naakor man aff them
gaardenom / i stadenom ær tha böte
aff hwadoz gaarde / vij marker till
twa th / Oc saa mykit böte gästin
som bondin / Hwar man sin gaardh
haffuer han skall thera redzskaph
haffua sin nw napnmb / till sin gaard
Ey vij alria^{1} laangan stiga / vij al^{2}
na laangt skaepe / ena cloyppe^{3} / et
ämbor^{4} / Ena^{5} twno fore sinor gaar
de staandande mz vatn / Smiledis
fogotyn / borgara oc Radman / oc the
vin fornende Skulu iiij sinnom huart
aar om stadin gaanga at seea /
Huar thera redzskapin ey haffuer
Nw näpnder ær / böte iij marker
kongenom oc stadenom enskylt / För
huart thera oc sidan saa offtha
hon dagh lägx oc han ey honom
haaldir / Hwor thwro fore maghta
gaard staar / nidhir slaar / mädh
siälffs vilia / om nat / ellir dagh /
oc varder til wnnen mz twem
mannor / Böte xij marker till
tra th / Ær ey vitne til / oc vite tho

Thena redskap i huar gard.

HS / B 149 -

kom̄ / män i sigh um vj mana edhe
at thz war ey hans gärdh / hwar
stadhir eenskolt / scall haffua / for
iiij skäpe / äfft' tyl gamall stadhe
är ok fordom war / hwilkin man /
bonden / alla gästrin / eeld hau(er) j ty
huse / ey är loff lighit / han haffua
äller swa laanght är / äller ey ä är
saa rwmt j utiggia / aa vidz va
gna / äller and(er) tinga / böte iij mrk
till träskifftis XXij

Norre
bro i
Stokholm

Tilw ä / the köpstädi Norbro sku
lu byggia tha / näst stadenom
är swa offta thz torff / Stocholms
män / skulu bygning sina böria j se
dine / näst stadenom ok byggia iff
wer strömin litla / ok ä bakarid / thz
swnasta / näsh stadenom / so vnd
the samu bynelighe / näst aarb
ok derboga / thz sama bakarid ä
ok allan ä delin aff the samu by
lic um vpsalom / Enköpung / sktu
na ok strengenes / sin tridiadeel aff
samu byne / hwilkin stadhir ey byg
ger sama broa / tha fogoti aff
stokholm thm tilsaghir / äller
thm dag fyri laggär / böte .xl.
mrk' till tra' ok om adh broa j

Köpmaala balchir

Stocholme wai samble lagh
I Vm lösöra köp / kläd köp oc fä köp
II Vm gull ällir silffui köpis
III Vm ma köp vax salt röksilffe / ellr
IIII Vm ma gör aa tönge köp / hwat thz är
V Vm inlagx fää
VI Vm vädsätningh
VII Hu ma ag j vädhsfa opbiuda
VIII Vm ma borgar penninga for ana ellir
IX Vm naghor taker laan aff adhre
X Vm pantsätnig / hwat thz hälft är
XI Vm ma sät thy pant vth hom satt
XII Hu ma skal sin pant aat lösa
XIII Hu ma skall sin pant sälia oc atlösa
XIIII Hu byamän oc thra prestar skulu köpa
XV Vm forköp / oc hwilki twe säl it
XVI Vm naghor gör köp j baatw ellr
XVII Hwat man ma j skipum köpa ellr sä
XVIII Vm när malmis köp oc sidhan
XIX Hu kötmangan skulu sin köp göra
XX Vm aldhanda thinghe ma / hu thra thing skal lägias oc om böth thra
XXI Hu marchnada skulu haallas
oc om Stocholms köpslagan
XXII Vm järn vikt / oc anan köpskat
XXIII Vm marknada j Helsinga lande
XXIIII Vm köpslagan aa lande och
hoff mäna svena // prästa svena

Köpmaala

bondi oc adhra tolka vidh om lade
man köpa j köpstadh oc sälia thz at
XXV vm thy stada / man / ädhru aa sio
köpo godz
XXVI vm man lat' viin fält köpa mz
stopom / vtan fogotas orloff oc säl
XXVII hu viin skal sätias / ellir annar dryckir
XXVIII vm maato till viin ellir adh dyrkie
XXIX vm thy vanmaato gör aa tolkya
oc saak har
XXX hu wiin / miödher / tunnen ööl / skal mz
tunnor / skal mz tunnor sälias
XXXI huad tima gäst' skulu j stadin koo
oc hu the skolo Raadh sökia
XXXII vm alt godz Som jnkombir till sta
din / hu thz skal bort föras för
XXXIII hu gäste oc köpman skulu hwan
man varna mz kläde / oc allo ty the=
XXXIIII hu gäste skulu j köpnskap hafua
oc hu the skulo / sälia / oc oz thia saak
XXXV hu gäste skulo köpa j stadenom
XXXVI hu the aff finlande skulu j köpi
XXXVII hu koppar skal köpas / helag lesto oc j

Alt thz ma köp / staa / hoffirat
ellir klöffirat / haast / horss / gull
silffwir Skwrin kläde ellir huad
thz hälzst är thz skall alt mz twa

gia vitnom görs Oc samalegh sali
as / thz opslaghe / ellir fästepenich sta
dgas Oc haffui enghin makt ty köpe
vider sighia Ellir aat bryta / huar ander
legh köp ellir saall / vari aat görande thz köp

Köp man gull ellir silf / aff a
drom än aff sialffuor gulsmidhi
Findir han so köpte at thz är flärd flærd
/ tha taki thz aat som saalde Oc vä
ri sigh mz vi mana ede at han viste thz
ey swik mz / Faldz han aat edenom bö
te .xl. mark till tre tib / Söll han ut
han thz ey saalde / Vili mz xii mana
ede än ey ä vitne till / Faldz han aat
edenom / Giffui aat wärd / Oc böte som
förr är sagt Oc orkar han ey botom
tha gaange till ärffuodh so förr sagt
är Sall gulsmider fals i gulle ellir
silffwre At thz är ey skärt / taki aat
flärd sina Oc böte .xl. mark so förr är
sagt Orkar han ey botor Gaange til
ärffuodhis som förr sakt är Oc taki
him penninga sina som vtgaff / Kan smider
dölia / oc vill ey aat taka flärdh
haffui him vitzord mz twem mänom ha
vidir salw sina binda Oc bot mz so
förr är sagth Nu kan gulsmidi / gull
ellir silffui / i händer atwordas / thz ath

göro thz skal skärt jndutwardas mz vj
manaz / skan sidan than sägia sik hul
ell' silffu aatte At thz er ey saa skärt
aat' faangit som han thz vt fik / vaȧ
tha aa thęa vj mā a vitnoz / so tha när
vaa / thz vtfikx / vina the sine edhin
vai vardir oc taki lön sin / falla
the han Gaange thr om Dom om
annan tiiffnadh ij capitulum

Köp ma vap / salth / oskilse / ffriör
fflivt / talg / elle hubla Ok hvar
ma seer / flärd köpta / elle salda / tha
kununga / fogota oc Radmanz Ok the
Näpne xij mā a nämpnd / vita huath
flärd var saald / elle ey svaria the ha
so saalde vai saklös / falla the han
tha böte xl. mrk til træskift Ok kar
han ey böta / tha gange til ærfuiodh for
for er sakt / Saa skal allastadha bötas for
flärd köpas Ok the samma flärd / huat
thz hälzt är / skal brinnas Ok then so köp
te / skal pena a sina aat' taka / Enghin
ma mäa mz bondans barn ella his
nom köpslaga / Vta bondans vitu / Vtan
the ä till salu sath / Hwar so köp mz
them / böte iij mrk til træskift / Huar so
falskar nagot hoss gooz / vardher bar oc
aa takin / Gaange so annar tyuffura
ther At gooz skal säliat / äfft thz er

flærd

flærd brennas. Infra cap. 32.

Köpe mz barn elle thion.

oc hwart om sik / ællir bøte thy vj
marker till thræ / thy thz ær vitne till

Hwro gør ma køp aa tørge

Nu hwat thz ær døt ellir qwikt / kla
das thz køp / væt engin ſaangoma ſi
then ſaa kladat ær fyri / tha ſwari thy
til ſi ſo kladade / mz tiggia manna vitnom
oc then binde tørgkøp ſith mz twe bya
manom / oc gyui ſig vtyffua / Sidan ta
ki hin ſith aat ſum kladade / vtan lan
køp ma / horſ / ellir koo / ellir hwat thz
ær / ſo føthøs aff / oc kladas ſidan thz
faa ha køpt han / tha ſkall thy af
føtho hafua ſo vpføt han / ty at engin
maa annars affoſtir vaardha / oc
thy taki ſith aat / ſo raat kaat han

Torge køp.

affødo

Læggher ma pen / ſin till annars
ellir adhra koſtan / tha lægge in
mz twægia manna vitnom / oc taki vt aat
mz ſama vitnom / ær ey ſaa vitne till /
oc ſægher thy ſo inlagde / at thz mera
inlagt vaar / æn han vtgaf / haffui thy
vitzord / vtgiffnit vill vitha vara / mz
ſaa manga manna edhe ſo gærit ſigher / ran /
ſtiæls / thz bindr / ællir vaaltaky / føl
ghis ey bæggias thera aat / tha
gialle alt aat æn fra brat / vaadh
ær forſtadhen / tha lyggie vardnadhr a
ſøl i handom han //

Inlagt fæ.

wad.

Sätir ma vädh mane / huat thet är V
minna lößöra / ällir mera / tha sätti
thet vndir tuäggia manna vitnom / kōma the
vädh heema för än stämnodagh vte är
vilier baggia tha giffin inthet vt fyri
Nw kan thet stiälas / ällir vaaldtakas
tha skal thet fogota / ok Radmānomē
vitlikit göras / Sidan / kungiöra thet
a / lata thet äfftir lysa / baade äfftir sino a
ok saa / ty vädh hafat var ällir ey baagh
thra skulu thiffin äganlanom vädh
sith aater än saa braat / vädh är för
standin liggir / tha / tass vaardnadir
laa äthen sidan haanda mällan han
Nw är stämnodagh thrä vte fyri VI
vädhiom / lößör han ey vädh aat
tha skall han vädh aat binda a vatz
stugu dagh / än / anan / ok fiärd vil han
tha aat lösa vädh sith / tha hafin tass
vaald vil han ey / tha skulu vädh ma
thas ällir vädh bätir än gällit thiffin
tha äganlenom saa mykit vädh / vädh
är bätre ällir vädh minna värt / än
gällit är / tha fylle then tell som gäl
la skulle / ok tho bindhes the för
skyllers manom hans än the hafuo thet
Borgar man penga VII wät til
föra anan / gällic thet vth / han
borgadhe föra ällir / väri sijgh

Borgar
vur för
handz.

æfft' ty ſom penᵃ gællit ær till / mz
māna edhe / at han aldri borgade fyri
the penᵃ / än ey äᵛ vitne till / fælz ha
aat edhe / tha gælle thz han borgade
förō / hwat thz är mē ellir mīnā / oc
böto iij mrk til tratᵗᵉ / Nu ſka thē
aatſkilia / Oc annar mē borgat vā
oc annar mīne / ligge thz til thera mā
na / thz när vaaᵒ / tha hā ſik til bor
garnadz tok / äᵛ ey the til / tha lā
gia fram fogotan oc Radmān / ſa
mykit han kemꝰ / pat ællr penᵃ
oc vari in nūrk / mz thera māᵃ edhe
hwat thz är myne än in nūrk / Wari
mz ſialffs ſins edhe / är thz vi mrk
mera / wari mz vi māᵃ edhe / än ey
ä vitne till vm the penᵃ / tha före
thē borgadoꝭ / Borgar naghor fyri
ſak annars / oc rymer thē vnda ſoz
borgath förō / Wari then ſō borgade
ä hwat han ær till ellr borto / Bor
gar han ſaa / at han ſkall fyri rätten
komo / lati ha fyri komo oc vari
ſaklös / kombir ha ey / Wari tha fyri
Hwilkin man naa om / ſak haꝭ
ſkot takir lāna af androz
han ſkal hafwa twägia mana
vitne thär till / Samaledh / tha thz
aat' gældz / [illegible] thz vta vitne

Borger för ſak

Borger til retta

låån

oc kräffs thz gäl han ey kännis/ wari
sin mz vitnom/ then gällit kraffs/ oc sa
som för wiskils ix capitulum

lään Hwilkin man takir aff andre/ han
laan
scall hon lagha opbiuda in radz
stugw dagha/ vtan/ thz sec gull ellir köpt
pant Lär thz lööst pant staande sidan viij da
gha/ thwis köpt ellir gull scal ma opbiu
da in nadagha oc staande sidan opatt
xiiij dagha wardir ey tha then panter
löstir/ haffui tha then som pante hau
waalt/ han agha/ ellir sälia/ äfftir
godra manna mätzordom twe aa
hwars thera vägna x capitulum

pant vtsätia Wil naghor then pant vt sätia som
satt vardir/ sätti han vth fyri
saa magha penga/ som pantin satts fyri
oc fyri thy vitirlight som pante aagh
oc saa then/ han satt war oc löse aat
än han vill/ oc lete rät sin mz them
panten ägher/ swika panten mina/ tha
rätten mz hon göris/ gaange till thes
han sätte oc lete rät sin aff thöm ho
um thin pant sätte sätir han then sa
ma pant fyri mera/ böte iij markir
till tvä oc far ha ey botor gaange
till ärffuod som förfaskt är Engen
pant nöta. maa annars pant nöta/ ellir nöra
widir fyra marka sak/ oc scadan aatir

HS / B 149 - #44r

Nv will man pant sin aatrlösa xi
Än thin panten han kräffuar
meer än panten staar / lägge saa
myket han kännis sin fyri fogotan
oc Radman / oc gyre sidan eed sin aa
äfftr thy hon skuld fyri pat sätningh
giffs / vtan the är vitne till xii ca

Alla the panta / mä sälia ellr
aatrlösa skall the skall göras mz twä
gia manna vithnom xiii capitulum

Nv thin tima byamä / ellr thra
swea köpslaga / tha maa engin förköp
adhrom förköp göra / ällr sig til an
nars köp lata / vtan hwad köpe ha
aa kombr / köpö ää som ha ytthr /
hwar ånarledh gör än nu är sagt
böte iii mark till trat oc thin yaa
ge till köps förn aa stod / än twäga
mäna vitne är till ällr vari sigh
mz twägia maa eed / oc sälia trgh
vm gästa köp vari sama lagh xiiii

Than so twem säll it tingh / bö twem sal it ting.
te iii mark som för är sagt oc
thin föra köpte / gaange till köpit /
The byamadz swena so hafua sith
eghit oc sina viderlägning / til ol
mirka / maago köpa oc sälia / so
andre byamän äfftr gamblo stadga
The byamadz swea so hafua sith eght

oc sina vidherlägning til xx mirka / maa the
köpa hudher bukxskin / getskin / raa oc
törr / it / two / thry / halffuor timbrin oc en
helom / oc talgh / smör oc fläsk / wäre
lagh sama / oc adher tolike sum mena
haffwa sith eghit / oc sina vidherlägning
än till xx mirka / maago engha hudher /
ellr bukxskin köpa / vtan vari / ther al
laledh vidherskuldir All annar skin maa
go the köpa / äffter skina tali / hwar the
vidherkoma oc ey helo timbrin / ellr
halffuo / harskin / kaath skin / laambaskin
kidhaskin / loffuas them / heloz timbroz
köpa Smör talg oc annar tolight lof
uas them ey köpa / vtan helo marka
ällr halffuo ther är saa vndherstadade
Alt ther sum yffwir är / j Sekra tall / ellr
j timbra tall / ellr j lisspundh / smör
ellr talgh / thz maago the köpa / köper
naghor annarledh än nw är sagt / oc vär
dher til wnnen mz twe manoz / böte
vj mirker til thre / oc haffui forgiort
thz han köpte oc thz aghe konung oc
stadhr enskylt Orkar han ey botom
gaanga til ärffuodh fyri konunge oc
stadhenom oc the löpin maalsäganda
rättin till sin xv capitulum

Köpes i baato

Wilkin som naakod köper i baa
tom / oc vardher til wnne mz twem

HS / B 149 - #45r

mannom böte iij öra til twæggia / oc haf
wi forgiort thz han köpte oc thz take
konger oc stadir enskilt Æller wäri sig
mz twägia manna ede / oc thn so saalde
böte samululedh Æller wäri sig mz saalffs
sins ede At han ey aff thn lagum vis
te / Fiska, liffuadh oc döda / skal man säl fiska
ia aa almänningx torge oc köpa Æller
böte so för är sagt / Fäladhe vngt oc fanade
gamalt / hwad thz hälzt är so til sta
dhin förir / skal aa almänningx torge
köpas oc salias / thn annarledh köp bö
te iij marker till twæggia oc thz han köpte
taki kongin oc stadin enskylt oc war
dir han thz till winen mz twe mannom
wardir han ey / wäri sig saluer tylptaredi / war
dir han fällder oc orkar ey böta / gan
ge til ärffuadh som för är sagt oc thn
som saalde böte samululedh / Æller wäri
sig so för är sagt / Hwar sik köper makot kiöpes i skipum
i skipwm / tha böte iij marker so för är
sagt oc haffui forgiort thz han köpte
oc thz taki konger oc stadir enskylt
Æn til äru twägia manna vitne Æller
wäri sig mz twägia manna ede / lag
sama wäri om thn so saalde oc tho /
Æghir thn so saalde penninga sina igen at
haffua / som han fik fyri köpeskap
sin / vtan han hafui förra vaid fra
gin thz mz oc vill ey budhet haalda

oc thz ær vidkiande / oc thn köpinskaph
mællan inlændzska oc vtlændzska
mæn timær / som hælsinga oc adhra tol
ka / som böndir / oc thöm offtan koma
aff köpstadhum / vilia hælsinga oc adhre
tolke / so aff köpstadum koma / salia sin
köpenskap i stadenom / oppebaro borghum
thz maagho the wæll XVI cap

i Skin
pinn.

Thæssa vidhöra maa man baade köpa
oc salia i skipum / aat saklöst / korn
kalk / sill / siæl / oc iærn / fatadh / oc enghi an
nan köpenskap / vtan thz bötis fyri som
försagt ær / tho maagho böndir salia
sin korn i skipum sinom XVII ca

Enghin maa köpa ellir salia ellir
naaghon haanda köp gotz aa norrum
malm / ellir suddrum / vtan i stadenom / mælla
norrum bro oc sudra / vtan thn so köpte bö
te vi mark / oc haffui förgiort thz han kö
pte / samalagh vari om thn so saalde
Än til ær tvægia manna vitne / ellir væri
sig so för ær sagt / sill oc kalk / maa man
aat saklöso köpa / aa badom malmomen

Kiöt
mangare
ve.

Köpt maangara maagho mællan XVIII
paaskum oc pinghizdagha / köpslagha aat sak
löso / thz so thra köpinskap ær / saa so fal
ladhe huad faa thz hælzst ær / hwar
længh / ellir i androm timom / naakot
köper ellir annat / än nu ær sagt
böte vi mark till træt / oc haffui

balchir

forgiort thz han köpte / oc thz taki konungx oc stadir enskylt än till är twagia māna vitne ällir väri sig mz vj māna ede falz han aat ede oc orkar en boto / gyui thz ar so för är sagt

XIX

Fogoten / borgara oc Radman skulu all aar / en tima j huarioz maan ade j huarioz stad / saning thrä fornenda māna som stedara / skomakara oc alla haanda swnings māna wyrda / oc läggia äfft ty the prösua tidhna vä / faa at the so sälia oc faa the so köpa faaen fult gen fullo Skal nagor annöcled än thz fyri läggia swa offta han thz gör / böte iij mark til trä / Oc hafin forgiort thz han saalde / och thz taki konungx oc stadir enskylt Skal kötmangare fordärffuat köt ällir naa skhaanda köt för anad än thz är / oc ffuat wardir till wnnen mz twe manoz / böte vj mark till träs oc fogote oc Radman haffui vaald göra mz ty köttino huad the vilia Är en vitne til väri sig mz vj māna ede / falskar naghor sina gärning Skall ok fyri anat Ällir gör at naakod annadh fals aa sina gärning / böte vj mark so för är sagt Oc konungx fogote gyui thz mz huad han vil oc Radman hwilkin en orkar botor Sage til äfftiod so för är sakth

förder offuat kiöt

förfal sker gerning

Köpmaala

Mark nada Alla daga som marknada skulu XX
haallas i thässom fornämdo köp
stadom som västeraars/ vppsalom ällir
hwilko stad thz hälzst ä tha skall
engin man naakod köp göra om synne
dag vtan/ en annan dag fyri hona haff
na so the näst kombir Alla adhra da
ga maa man baade köpa oc sälia
äpter ty tilbör/ twa daga fulla maa
man köpslaga thz dhin oc äfftan sor
the til stadin koma hwilkin tima
aarsins vtan marknada tha stokhol
ms man koma till thera forda köpst
adasin köp driffuade tha skulu the
mz thim oc thera bondom köpslaga
oc gästom som aff aldir hafuu vario
oc semliga thera stadzmana breff til
sigia samaledhis köpen the aff
köpstadom offuan a oc vtan/ mz
Stokholms byamannom/ oc thera gästum
bondom/ widir boot .xl. mark aa
baada sidhor/ hwar som annarledhis
köpslagar aff köpstadamen och
hwars thera .xl. mark om skal konung
oc stadenom ther giffs malsägande
nom aff xij markir Engo skip m
älla aa malmo skulu the naakor
köp göra vtan som i bokinne
staar skriffuadh XXI cap

Alt thz iern/ ok annā köpskat/ so̊
smör/ kopor/ flästh/ ok anat tolkt
man köp i västeraroße/ ok adro köpsta
dhn/ ofiatill ällr vta/ thz skal thr va
ghas/ för än thz thr vt förs/ köp nagr
iärnfat/ smör ellr anat/ naghot tolkt
ok lat thz qwt yffu vitn liggia/ mär
ke thz mz stadz sis märke/ tha thz vägt
är/ Annäli thz engin thr samastadz
ok andr vikt/ tha han vill hoa bort
föra/ hwat thz häldzst är/ aff them för
näpnda stadom/ til stocholms kombr/
ok thr opskipas/ ok thr säls/ skal thr
väghas/ Vända nakre aff them förda
stadn sin skip tel tydzstalandz/ ok sty
iärn mz/ ällr anat tolkt so̊ för är
sakt/ taki stadz bff thr aa/ at thz
fult väghit/ ok vari saklös oz adhn
vikt i stocholme/ vta thz/ thr vpski
pas/ ok thr säls so̊ för är sakt/ Alt h
thz goz so̊ vtlandz skal föras/ so̊ iern
kopor/ flästh/ smör/ ok anat tolkt/ skal
alt förra väghas/ än thz vtförs/ hwar
anarledh gör/ haffui forgiort alt thz
owäght er/ än till äv twägia ma
na vitne/ ok alt thz iern till stochol
ms kombr/ ok ey fult vägt/ thz ä
ghir kong ok stadr enskylt/ hwar

Järn kopor wäyes

godz wägas

twnobinda skall haffua sigh it ndkee
hwar wm sigh som han skall sina twnne
siälfsaat / o järnsitt / mz ndkia oc anor
tolkin nar the ä göra swa at findz
nakodh thra / ey saa rät som thz skall
Är thz twnor ellir anar tolkin sig
tha skall thz om gaanga / so vtskils
vm anadh fals / j konungx balkenom

XXij Engin maa j helsinga lande / dalum
j jämptalande / ellir hwar thz är / aa
landeno / naakon mirknat haffua / ällir
thz nakod köp driffua / för än konungx
skattheir är wtkomin oc optakin / sidan
loffuas thz allom j landena fara / oc
köpslaga / j rätto mirknade / tha so the ä
ga haaldas hwar so anarlidh gör gagne
äftir ty här näst skils

XXiij Hwilkin ma thz konungx fogote / ellir
landz köp. konungx ämbezma / finder da ta
oc köpskap driffua swa so hoffmana
swena / ellir prästa / bönder / ällir äd
mä / taki aff honum / thz han köpte ellir
saalde / oc mz .xl. mrk / oc thz vari kol
ensak / än han varder lagh tilwnnen mz
ladz lagum / konungx / taki oc thz han saal
de / ellir köpte / warder nakor faan
gin j stadenom aff tässor ferdhz maa
oc til wnnen mz twägia mäna vt
nom vari sama lag oc taki halfth

stadz / oc j konungs oc thz mz so var.
köpt / ellr saalt ffor ty at al köp sto
la j stadenoz göras / baade landzmana
oc köpstadamana mællan oc the so köp
göras oc ey aa lande ellr anarstadz
Ængi ladzman maa köpa naakra haa
da köpinskap j stadenoz ffæladz ællr
huadh thz ær at han skall thz aat vth
sælia j stadens ællr vtmaaga / vidr
boot som för var sagt huilkin j tæsso
maale ey orkar boto / gaage till ærf
nodh so tilbör

Regn: la.

XXIIII

Huilkin man a
ndhres gör skada aa sino gaarz / mz
vilia / swa / som anar bygnig ær vndi
oc anar offwan aa oc tæss gooz / vndi
ær / huad thz hældzst ær / sælt / ellr klæ
de fördærfuas aff them so offuan aa
bygg oc ær twægia mana vitne till
at han hom thn skadan giorde / ællr saa
ston / böte hom allan skadan aat / dyl han
at han hom thn skadan ey giorde oc ær
ey vitne til ællr bar oc aa takin
væri sig / eft tw hom sakin giffs till
fælzs han aat eednom ffællis oc til
sakina orkar han ey thn skada aat
giffua / löpe han mz ærfuode sina vidr
maalsæganda so hom skull gaff Nu
kan thz aff vaada komo oc ey aff
vilia / böte tha huan iiij^de pæning
aff skada hans oc ær fullan eed / æfft

Stade

ty honu skull giffs Säls han aat edhe oz
fällis oc till sakina orkar han ey böta
tha gaange till ärffiodh Om then man
skada gör andru wari sama lag so för-

XXV. Wyn. Hwilkin wiin skal lata sagt är
löpa mz stopom älla opstingh u-
tan fogotans oc radmanna vitu elle
orloff böte iij mrk til tre oc haf-
ui forgiort fatidh oc thz haffui konug
oc stader ouskylt Säll han thz dyrre
än thz sat war wari lag sama

XXVI. Wiin miöd. Hwilkin man wiin hwariahanda wiin
thz hälzst är miödh elle andra dryk
kia Ol mz maato elle stopa skal haf-
na sigi till fogotanaz oc borgamästa oz
so för är sagt Om bot thra oc the thz
skal gym oc sätin taa fogotans när
wãnde elle umbudzmanne hans

XXVij. Maato. Alla maato Som till wiin miödh
Afftyn öll älle adhra dryk kia skul-
la mätas För än mz them mätz elle
säls Oc takis aff them thz till sattir
varda ut elle ij källe saa mag vidr
torff Oc engin dyrke sidan wiin mz
krusu elle hwat thz är älle mz
adhre maato mäti Utan the rätt ä
oc likadh vidr sama maatona göris
annarledh oc varda funen vidr falsa
ofring gör thz mz ena mirka skada
bryris thz mz som mz adhre falsaro

varder thz honom vitherth gywe thz mz so
vorskils i konungx balkenom kom annat
Hwilkin som gifftir van / Fals XXVIII
maato aa vine böte iij mr til wan maato
tra:tis Före vamaato aa miödh böte
ena mark til tra:tt Fyi vamaato aa
taffn öll, böte vi öra till tra:tis Fyi
swänst öll böte iij öra til tra:tt fyi
Hwilkin ma nakot aff thesso förd XXIX
drykkio vil salka mz twno ha twnna
skall thz aldrstinye up i spindit fylla öll.
ok i swestor twno mäta Hwar som
anarledh sall öl ok varder til wine mz
twe manno böte vi mark til tra:tt ok hafuir
forgiort thz ha salde thz taki konung ok
stadr enskylt Stopit af gotmisro öld et Stop
ok tass like skal salkas fyi ij penninga Sp öl sall
valch ok tass like ffyi iiij penninga Taffn lies sa.
öl ok tass like för iij penninga Vin och
myöd lefft ty thz got er ok ey dyne
Engin maa taffn öll ok tolka dry
kia mz stope salka utan byaman Hwil
kin vin ällr andra drykkia sat ey
salt löpa som thz satte varda haff
in forgiort fatid ok drycke so satt
vart ok mz vi mark. Fyi olydnona
ok ty maa ha engo i twnam salka
utan han tha thz satts aa rastinge
sagde at swa mykit tingat var
ok thz skal ha haalda mz sino edh
Hwar anarledh gör böte som för er sakt

HS / B 149 -

XXX. Bäsla

Mædh första skipi | maagho al
le gäste | in til staden ok landz komo
ok thz köpslaga | æfft' ty i lagboki
ne | nw sigx | Engin gäst' maa pa lad
ffara | ellr rida | thr sin köpnskap dif
na | Ellr sculd mana | wnd' bot xl mrk'
| konge | ok stadenom enskylt | thr gifs
maalsäganda aff vj mrk' | ok forgiort
thz han köp | ellr säll | ällr i manaz | ko
nge | ok stadenö censkylt | En ha var
dir nw twe manom til wtney | En aff ko

En kongx räd til Stokholm

ngx raade skal til Stokholms komo | a
twem timom om aarit | Först om pingx
dagha om sti Jacobs dag | Allom gästom
ok byamaoz rät skipa | i xiiij daga æft'
at ha han rättin sitidh | En aff däske
bischopis vägna | mz them kongx rätti
han allo rät skipa | gästo | ok byaoz i
hoffmana pweoz | ok klärkom | ok adre
landzmanom | for the kunna ey ällas
rät aff faa | so för var sagt | ok gyri
hvar bischop saa i sina bischopsdöme

XXXI. Borz ä ut föres igen.

Alt thz gaaz | Som kläde | ok ânat
tolkit | Som gäste ok byamä i til
stadin föra | thz maago the aat bort
föra | aat sakloso | om thz ey sälia
faar | Förör han naakodh bort thz
ätande ellr drikande är | thz maa
han ey | vtan fogotas ok Radmana

Vtaff en gamal lagbok.
tagen i Värfua i Westergött.

Met första skipum måge alle
gesthe in til staden och landet
komma, liggia ther och kiöp
slaga och utfara och senisto
warfrü dag näremer Michels
messa, och kiöpslage efter thy
i lagbokenn segx

Alle fremande
kiöpmä dra
ge vtaf riket
om Märinessa.

ij.

de

t.

ydde

uls

dz

per santiggia klä de, ellir annat vita
som ulu är sagt bäte . xl mrk' kounge3
oc stad: o3 enskylt oc, varde ha thz til w. 2.

brenes
sup cap

xx
B

En
vär
Sto

xxx
Bor
fore
igen.

fóra | áat ſakſdo | oz þꝫ eẏ ſáka
faar | ſtórol han naa a koeh bort þꝫ
átande ellir bókande at | þꝫ maa
han ey | vtan fogotaß oc Radmāna

orloff / widher bot .xl. mark a / konungenom / oc
stadenom enskylt / thz giffins aff mals
äganden(om) .x. mark / föro ty at thed
maa pröffuas / huat ällir thz maa wära
vtan älmogans skada / ällir ey +

Nw föra gäste oc bynama / kläde xxxij.
in till stadin oc landit / tha skall kläde
thz rätfärdught wära / oc laanglek sin
haalda äfftir ty tilbör / oc fordom plägadh
oc thy rädh förör han skal / then man
warna thz mz / so thz köp aff honom
findz naakor then anadh cläde förör
huadhaanda cläde thz häldzst är / fal
sc aff i peningomen / äfftir ty i clädhith
mindra är oc styntra till än thz haalda
skall / älla taki thz konung oc stadz een
skylt / oc böte .xl. mark til tväggia / the
man köpe clädhe / thz skall man thed
lata styyka / ällir haffui so man köpt
haffuer / Samma lag wari om alt anadh
so til stadin föris / Salt oc krijdde / oc Salt. krijdde
huad man ~~köp~~ / föro till stadin oc ladhet
oc huat thz är / vtan thz i hittis ibwndit
fals mz / tha skal thz pröffuas so förr sagt
är / oc goozit sialfft brennas / huar thz kö fals godz
per / antiggia kläde / ällir annat / vta brenes
som nw är sagt / böte .xl. mark konungenom Sup cap
oc stadenom enskylt / oc / warde han thz til w 2.

nen mz twäggia mäna vitnu / Huem
thzta vitnis antigia / thz ha haffuer köpt
ellr stalit / oc ä ey vitne till / wäri sig
mz vj mäna ede / fälz han aat edhe
wari lagh som för ær sagth

XXXiij Nw tha fogote oc hans ambudz man
hafuu j skipum köpt / oc takit thz
hemi hugnans / Äfft ty sō skile j skipmaa
la balkenō / Tha skulu gäste / huads the
klede huus. hälzst ä / Ith gooz aa klädahuus skipa
oc föra alt j sändär / oc j engin ana
stadh / Swa sō kläde / lärofft / krydde /
oc allahaanda spedzeri / huäll koporvök
oc annar tolkin tingh / Alt thz sō maa
gotz skiffues bäro till oc aff / oc lata thz skiffua / ffor
än the nakod aff sälia / Skap han thz
ey op sō nw är sakt / Ellr ey lather skiff
na / böto .xl. mrk konge oc stadins / lön
lönt vndä. han nakad vndan / Wardr the faangin
mz / haffui förgiort thz han lönte / oc bö
te .xl. mrk som för är sakt / Alt wnn thz
the föra skal j stadz sins källara / skri
pas / oc säliass / oc skiffuas / oc j engom
adhrom stad / Äff tässom fornemdom / sō klä
de wnn / Ellr huat thz är / Skall hwsale
husalega. go skiffuo / Äfft gamblom stadga / Huar
bort far fför än hwsalega / Ellr giffuin
är / böte .xl. mrk konunge oc stadenom
halt oc annat tingh / for gäste som

ſkal opſkipas i oppenbarum gatubodhom / oc
ther ſälias oc i engom källare ellir
bakbodhom / Tässen förda godz klädhe
läreft / oc annar tolgh / ſkal helom ſtyc
kiom oc helom hundradhom ſälias oc
engin ſtuvum ellir alnom / Kypirära
helom duſinom / Salt helom läſtom
Utan han är fatigher / oc hauinny
ne / Tho ſkal thz alt ſändär ſälias
Utan the aff gotlande ära / thum loff
nas ſkeppundum ſalt ſälia / oc mynare
Engin maa oc anarledh köpa / hwilkin
anarledh ſäl / oc vardher tilwunnen mz
twe mannom / böte .xl. mark kongi
oc ſtadeno oc haffui forgiort thet
han ſaalde aff tässe bot / giffuis
malsäghanda .x. mark / Sama lag vare
om thn ſo köp / vm han köpſtadzman
är / bonde ällir annar tolkin / bö
te iij mark oc taki aat penninga ſina
Aff them han / mz köpte Ällir väri
the iij mark i tässo maalomo / mz
ſiälffs ſins ede At han ey aff them
lagom viſte Nw kan gäſt / naakon
bya manne faa ſitt goz At han ſkal
thz aat honom ſälia Antigia lönh-
gha ällir oppenbara i ſine gatubod

klede, le-
rofft sa-
lias så.

Byamand
sælier
gäste
godz.

HS / B 149 -

helom styckio / ællir halffuo / læripst / Spe
ceri / helom dusinar ællir halfioz / ællir
hundrat han vidirkambir / mz thin köpinskap
ællir andrum / vint ællir pimor / huat thet
en stad er ællir annan / varde tilvinnin
mz twem mannom / böte gästen xl markir
konunge oc stadenom / oc hafui forgiort — pœna
thet han tell salu lath / oc then som saka
skulde / böte lxxx.ij mark som fyr är sagt
oc taki malsägande thet aff xx mark
Ey maagho gästir sin köpinskap ællir
sith gotz i andrum stada ællir aa landh
ællir i naaskonar marknada föra latha
ællir thet / thet saka / vta han haffui
forgiort gozit han förde / oc mz xl markir
konunge oc stadenom enskylt / än til äru twe
ägia manna vitne / oc taki malsägande
thet aff x mark / Nw kan nakor finas
thin aa thera vägna / gör köp i mark
nad ællir vtan marknada / antiggia
mz vndgörd ællir vndsopen / huad han
skall thet aff baatum haffua / ællir ey
böte lxxx ij mark / oc alt thet han ma
thir foor / baade sith / oc gestins / oc boot
aff gästenom som för var sagt / än til är
ij vitne / oc malsägande taki thet af x
markir / Findz thin gästa penninga til sig
takir / at han skal mz thin i stadenom / — gästa pñr tak ger.

köpa/ gästeno goz till haanda Oc skal
thær lön fyri hafua af hōm/ ællr ey/ oc
gör ey ræthlighit köp mz hōm/ oc open
bart Ællr gör köp mz hōm/ for thy/ at
han skaklös vā ffyi bētum/ j thæsso
maale/ wari thē oc sak som för var
sagt/ baade oc gästen oc byamannen
Æn til æu twægia mā vitne Æff thē
sak/ giff inb maalsæda xx mrk/ Oc
them mane skuls giffs/ aff nakō thæs
sam fordoz sū för var sagt/ tha væri
sik mz vi māa ede ffælz han aat
edenoz ffællis oc till sakina Orkar
han ey boto gaage til ærfuodh/ sū för
var sagt/ fyi koste oc stadeno/ Engin
maa göra högre köp mz nakō mā
Ællr borga mēn Æn goz hans til væk
kir vidr bot som för ær sagt Och
huar thyi skot æftr tw han köpmanskap
driffuer vidr bot sū thē vm skuls

Allan then köpenskap gäste/ huil XXXIIII
ke the hælzt ær Aff flandren
tydzsta lande/ gotlande/ ællr huada
the ær/ thy stola the drifua j thim
sama köpstadenoz för the komo til mz k. ey stuts manne köpe.
han stola oc driffua mz köpstadz
mannoz/ oc enga andre/ Ho bondom
ællr adhrē/ vidr bot xl mrk/ oc för

giort thz köpt / ællir saalt war / j thy kö
pstad the skulo th köpa. Som smör / köpæ
/ järn / humbla / talg / säll / skinwöningh
ok adhrahanda gooz / thz skola the köpa
halffuom skeppundoz ok helom ækrom
ok annalledh ey. Som styckiom. Vtan thy
som säll haffui ey meer. Æn han ma
hom opfylla skeppund mz ok alt dt vägha
wäge. aa vaaghine. Ællir aa pundarā lata ko
mo ok the väga lata som tilbär / huar
annarledh köp ællir säll / böte xl mark
/ konunge ok stadenom / ok haffui förgiort
thz han köpte / ællir saalde. Skal skula
gäste köpa / bundan / ok ey obundan. Vidh
botli / aa bada sidhæ / som för är sagth /
Smör / Törffua gäste smör till syn ~~j~~ kosth
/ it pund ællir ij / thz skola the aff them
byamanno köpa som bryggia / j them stad
the tilkoma ok driffua sin köpinskap j
ok engo adro byamannoz thz till stadin
koma. Vidh bot som för er sagt. Findz
naakor them / kost köp till syn / laang
ligha / ok latir j tunnor stöta vari lag
sama för var sagt

XXXV. Kiöpe i Stockholm. Alle aff finlande / vtan aabo bya
man aff nylande / Koodhenom
/ hälsingalande. Ælle gästingalande
skula huarghin syn mit knad / mz ski

53

som at ærffua vtan j Stocholme vidh bot
xl. mr̄kir konungenom oc stadenom enskylth

XXXVI

korn

Korn skulu gæste köpa helom læstom
oc ey minna / baade aff bryamannom oc
bondom / tho loffuas thm aff gotlande bo
pa strym pundom j sændær oc ey minna
huar som annarledh köp / vari bot som för ær
sagt Oc thn bade annarledh sæl böte iij
mr̄k Ællir vari sik sialff fyri at han ey
aff thm lagum viste huat manne thz ær
Bryaman huadhan the ær vari j lagum
mz gæstum oc thr om fföra ty at the
laghen vitha / oc ær j stadenom Enge
gæster som vtan till komo aff flandrin
Ællir huadan the ær / maagho nakot köp
Sin j mællan göra / sælande ællir köpa
Ee / vtan vid the j landena ær / vidh bot
som för ær sagt oc aff huadhe tæsse .
xl mr̄ka sak haffui malsæghande / x mr̄kir
aff huarie tegia mr̄ka sak / ena mr̄k
oc intth aff ty som köpt ællir saalth
war thetta skal vitnas oc fulkompnas
mz twem mannom oc væriass mz vj mannom
En ey ær vitne till / tha tolkt thinar
huar som vardher faldir oc orkar ey bo
tom / gaanga til ærffuoss fran konunge oc
stadenom

Saløre skiftes sa.

Huru man skall sith gooz vpskipa oc thr mz fara
Huru om skipa fridh
Om nakor var vtbyrdhis kastadhir

HS / B 149 -

IIII Um ackar slitna varder sunder huggin ællr
the fasta aa land vær burin
V Um kan skip til haffs ællr po offna
ok kombær skipbrut i ællr nakor liff mist
fyri strangs skuldh vilia
VI Um tiugh varda sunder huggin mz vilia
VII Um alt thz skipi tilhörer varder stadat
VIII Um man gör adhrum skada mz vada ellr=
IX Ri vil mā til stadin lägia sigladē ellr de iu
X Um skip kombir aa grund ok lastas en vitas
XI Um nakor skipar gotz i annars skip hēms=
XII Um mā skipar meer īn än ha fyrilägg=
XIII Um nagor legh ledzsagara ok dyll
XIIII Um mā legh skip ok vil ey haalda
XV Um mā samlegh skip kare pælid
XVI Um nagor slæpper tiugh aff haande ællr ak=
XVII Um mā inbirdis hugga tiugh ellir styreman
XVIII Hū nagodh gotz skal aa bomeliggia
XIX Um thn skada komo kan aff tu dt skip
vidhir broo mandr liggia

Hwilken man till stadzsins hampn kombir
mz skip han skal ey gotz föra op skipa
än han haui thz konungx fogota budhit ællr
them i hans stad ær ok ha thz seet haui mz
twem mannom som fulle ok vskils vill
han ellr gitt thz garit scetti i skipino
ær tha maa han thz loffliga op lata ski
pa ok i hws lata koma tho agh han
aff tu gotzena giort i skipino haalda iii daga

äfft fogotanom ällir hans vmbudz mæn
Skall han nakad / äff ty ha hafua vill
jnnā iij dagha oc haaldir thz ey äffte
hom so sagt är / haffui forgiort thz ha
mz foor oc jn til stadin förde oc thed
taghi fogotin enskyltha

Swa mykin fredh hafir man j skipi ij
sino so j gardi sino oc hwaria
haanda skilnadir thz tinar skal do fred.
mas oc rättas äfftir ty saken är / ok
hon kan hända / vm drap saar ällir
hwad thz är / worpidh /

Liggir skip j bryggio laga wardhir iij
man ther vth kastadir / vte aa sionom
oc är twägia mana vitne till / böte pp
mrk till tralst / ällir väri sig mz vj ma
na edhe / liggir skip j arkares laga / wa
dhir man ther / vt kastadir / böte xl mrk
till tralst / Nw kan thz vara mz vaada
giort oc kombir ey blaanadir / saara
maal / ellir blodwite ällir nakod thz
has lifue maa skada / väri sig jälu
vjte oc böte iij mrk / maalsägandanom en
skylt fyri vaadhan / kan hom nakor
skadhi göras / böte äfftir ty so vpskulds j
saara maalom oc kar han ey böta ga
ge som vpskulds hwad thz ällir mz w
kom / waada ellir wilia

Hinggir man ~~man~~ dör aa stinget synder iiij
mz vilia ällir the fast ad land anka
är burin / böte iij mrkir til tralstik re
oc böte aat skadan / swa mykit ha stra

var oc fästena äfft goda manna mätz ordor
Ockar han ey botom gaange till ärfiod

V. Nw tha naakor mz vilia hugger
sönder ackara strengh äller the fästha
land är burin oc the till sio offua oc ko
ma j skipbruth äller sooff stool stadi ällir
naakor sith liff mist fyri thy at han acka
ra strengh war sundir huggin böte aat sta
dan the fingo äller miste liff sith kombir
ther j mänwaäkt giffin liff färd liff oc kom
cungs botom vid än vj ma vitne ä till äller
väri sig mz pij mäna ede fäldz han aat
edhens vai fallin til sakina oc hafui mass
äganda vaald böt taka äller göra mz hönom
hnad ~~han~~ han vill tho saa at kong och
stadhzin staa sin Räth

VI. Eng. Hwilkin man tugh hugger swndir fyri ad
rum böto iij mrk till tvä[th] oc bö
te äganda nom saa got tugh aat äfft go
da mäna mätz ordom kombir ther stadh-
aff vari ther lag om sor för är saght vm
drag reep oc racka vari sama lagh

VII. Skip baat. Nw varder skipbaat hugghin mz vilia
oc ~~oc~~ tappas bort bötis aat baatin
äfft goda mäna mätz ord oc vj mrk til e
skifft ther kombir ther stadi aff böte so för
är sagt tappas han ey bort böte tho
vj mrk till tvä[th] hugger naakor annars
Ank. dubbara aff vai lagh sama tappas acka
ra bort böte aat äfft goda mäna mätz
ordom Ockar hä ey botom gäge til ärfio

HS / B 149 - #55r

ſ ſom før är ſagt hwad thz haldzſt är / ma nota be-
ſtadar fyri mane / ä th ſkipi tilhøror / Och ne.
gør thz m vilia / bøte aat ſtadan / oc m
iij mrk til thrät / än till ä twägia mana
vitne / kombir thz ſtadi aff / bøte äfft ty
ſtadin är till än fornepnda vitne äru
till äller väri ſin äfft ty ſo ſtadi är till
orkar han ey botom / tha gaange till ärf
uodh ſom før er ſagt vtan thz gaar aa liif
hans / äller hugh / ſtiongh / äller aff hug / ka
ſtra mällan handa

N w gör man adhru ſtada / m waada Viij.
oc ey m vilia hwad man äller ſin
lar aff homi ärkara ſting / äller ärkarle Stade af våde
äller ſkobir offuade thz aa / bøte hom tiswng
aff ſtadano han fik aa ſino äfft godhra
manna mätordom / oc vj mana ede at
thz var vaade / oc ey vili oc vari ſaklos
fyri botine han ſkulde vt gyffua / malsäga
konge oc ſtadenom äller kan nakor aff
ſkipbruti fordärffuas / thz the koma j / bøte
maalſäganda xl. mrk / ee nakar oc ſtalaa
koma / xij mana näpnd / oc vitha thz oc
hwad ſant är ſkälla the han / vari ſälghir
wäria the han / vari vardhir hwad äller
waade / äller vili är

N w kan ſkip till ſtadin ſiglande ellr ix.
roagande komo m gaar / oc vil till
ſtadin äller bima läggia / oc vill aff ſki Skip. intome
pa / tha ſkula the ſkip ſo barla ſtadh
äv / thz fyri liggia vndan läggias / ok

HS / B 149 -

lata hin till bæna komo thiuffing thz vil ey
göra böte iij mrk til tre skiftis Sidan hwan
dag äff thz fogotans ok stadz sins pwena haf
wo honm tilsagt mz twägia mā vitnom saa
länge han thz ligh böte iij mrk til tre th
orkar han ey botum gaange til ärfuodh

X. Nu kombir skip aa so sakt är
grund ok lästas ey ok torff at kasta
Grund. Alt thz kastad wardr gälle aatir Skip och
goz äfft mrka tali ok hwar skall sin eeth
thz till göra at han hafui rät giort äff allo
ty goze han thr i hail Nw kan thim skilia
aat om kastith tha skola the raada som
fle äro ffore kaste koma mā i haffe när elle
sio ok kombir aa sio ok offsec ok torffua
at kasta thz goz wth gälls aat sz for
är sagt kan thim aa skilia tha skulu the
raada som fle äro fyri kaste

XI. Nu skipar man goz i annars skip
uteet än man skipadns sægh äller
fyri stadgar ok lägh thz lön aa haf
hin forgiort goz ok thz taki skip hia en
skylt ok böte xl. mrk till tre th fyri
tyuffnadin ok böte tiuffui än till äru
vij mā vitne äller han skälfui thär
kenis Nw orkar han ey bote warde
slagin vidh stupona ok rymi stadin

XII. Nu skipar mā goz i annars skip mē
än han fyri leghir ok sigh sidan skip
hiā annor till haffui tha skiphärn vaaldh
thz aff skipa än han vill ok taky
fult af goze hans fyi thz at ha lat

thz affóra äfftr ty han giffuit ärfuodh
mannoz lön oc skiplego thr till kombir
kast i sionom är ey ffór affórt kastl först
hans vtl so oloffuans Inskipade oc giff
ins inthz ffyrir vtan thz for vmsamber oz
skiplegona än kastid kom j än ha vil
le thz föra som anad goz ällr ey oc
tha än kastad vardr takj thz fulla
skiplego kastas meer gälle dato äf
tr mirka tali äfftr ty hwar hand j ski
pino oc alt kisto fää gällis aatr som
redo penningha waren oc ä ij mirkr för
ena äff ty som kastad vardh

Nw legghet man ledhsagara so thrd — xiij.
skall ledh sägia Siff sich thm vilia — Ledh
sigla lata vta allan skada jffuer so thid — sagere
the fyri läggia Siglar sidd aa grund oc thz ska
da af faa hafiri skipherra vald offuir liif hans
oc tho ffórr eno vät än vj maa vitne är til
at ha tolki skada giardi skipherranz oc ski
parnz kombir aa thm siös off see wdei
saklöös fri allom skadha

Legher maa skip aff adhrom hvad thz er — xiiij.
meira skip ella minna oc vill ey — leghir
thm haalda som legt hafte oc fästepen — skip.
aa giffir hand giffiri vt j skiplegona
oc hafiri forgiort fästepen är twa maa
vitne till till skan oc saa vän at ha han
inskipat oc skip siglar woth aff hampn
ellir voor oc aas maa siunas aa bordz
oc sidan vil han aff skipa oc vid skil
as Sidan är all skiplegha tha förtiant

sama lagh vari oc om thy leygho sæll
som ey vill haalda, thz han leyo sæl, ellr-

XV. Nw thy thima man leghia Laat
skep samlegho tha maa enghin af
gaa vtan skepadhs orloff. Gagh nakor
aff oc hawi nakodh i skipino skipad, gælle
full skiplön, hawi ha intth i skipat oc gaar
tho aff, gælle ½ skiplegho

XVI. Later skiphre skippa sin tugh aff haa
dan ællir han maaghe thr ä gælle
skiphren aat allan stadan ffyri tywghlo äf
t goda ma mæt ordh, brister tugh ellr
ackard vari th skiphrans skadi, slapp ha siæl
ffri aff hadom vari sælffs has skadi

XVII. Ewg. Huggha skipora tugh vtan skiphrans or
loff, ællir vilia ægha aat skiphrans allan
stada æfft god mana mæt ordh, hugghr
han sælfu haffui sælfu skadhan

XVIII. Alth thz goz till stadin kombr um skipm
Atha skola thz vtz komo enghenhaada da
tiuga dom kop, salt, sarn ællr hwad thz ær
vppa madr brom lata liggia ællr thz
thr skla vtan skipa i bodhr, ællr aa al
männigs torgh, vtan han fyri hua thy
dagh thz thr liggr, böte iij mrk malsa
ganda konge oc stadeno, æn vid wari
sama lagh oc anad tohgth

XIX. Läggr naakor fäst, a anars madz
broo paala ællr fäste baand, ko
bir naakor skadi aff hwsa lösningh, ælla
naaghod fordhffuas aff hans husom,

ællær bygningh / bøte aat allan stada
thy sam han ther aff fich / Vifft iiij ma
na matzord / twe aa hwars thra vägha

I Hu magh maal / man maa kæra
aa annan / om en dagh
II Hu mange radzstugw daga skulu vara j
ene viku / oc hu borgamestara oc radmæn skulu
radzstugw sökia / oc ath bøta thra so en komo
till radzstugu · tha kot bud koa til radzstugu ællær
thy vard enkanneligha till sagt / ath stadzins ærende
III Vm nagor vädhiar a mot fogotans dom
oc borgamestara / huad han skal mote sätia
IIII Vm en vardir vädiat mot fogota oc borgamestara
V Hu radzstugu daghar rätte vte aa torghena
skulu vara oc mange domara
VI Vm nagor vil ey vndir kot dom vädia
vtan bidir läsa stadzins boch fyri sik
VII Hu man skal annan til radzstugu stempna
ællær bot hans tara / so en vill fyri koma
VIII Vm thyn bötlighin vardir / oc ey orkar botom
IX Vm nakor köbir kaande oc gifuir adrum sak
oc vill aat wäga / ællær han twätalu
X Hu giffua fogotin / borgamestara / ællær radma
ne nakrom skuld / om saar / draap / ællær
blod vite oc ey / thyn malsägande ær / dag
XI Hu stämpna skal enom till radzstugu / en
XII Vm the maal som saar / draap / ællær
huad thz ær / so vtlänsk ællær inlensk oc v
kan stadin giort vardir / oc ær ey ändat
XIII Hu kombir man til radzstugu / oc beder
laga doma af fogota / oc kan ey faa
XIIII Vm man bötlighin vardir / oc vil ey j vaald-
fästa

Rådstufua

XV Hu͛ vthſtal dömas laan aff andrū
XVI Vm fogote ællir Radmā læggia nakrom ⌈vtdœlas
ſtæmnodag fyri oc peninga giæl
XVII Hu͛ laan ællr ma taghir mz ſapnade had ſal-
XVIII Vm bworſætningh
XIX Nw oc then man torff borghan bysatt vardir
XX Nw oc han borgan faar oc far ſidā bort
vtan borghanæ / før æn han till ſwarā kombir
XXI Nw kobir then til radſtughw bysatt vardir
oc ey / then bysætia lath
XXII Nw oc them bysatt vardir kan offtan ſkull
giffuas af ſama manne
XXIII Hu͛ lænſmæn ſculu borgas oc thera plago ſo
ſkuld giffs / oc ey botū ælla giællor orkæ
XXIIII Hu͛ aakærande aagher ſwaranden mz vitnom
binda oc ſwarande vill edh fæſta
XXV Nw kombir then til radzſtu͛ ſo ey vil ed ga
XXVI Nw huat vitnor ſo maago gaa aff lande
oc j ſtadin oc af ſtadenom oc aa landith
XXVII Hu͛ vægfarande mā ma ed gaa j ſtadenom
XXVIII Vm then edh fæſtir ær ey bolfaſtir / ga
XXIX Nw kombir then ma till radzſtughu ed ſkal-
XXX Vm tæſſ madz brut ſo lyngh ær aff andrū
XXXI Vm the bot ma ſkal bøta fyri ogwærdis ord
XXXII Nw j huad boto the mā liggia ſo ſtadzins
ærande fara oc ſøkia oc huad them gøris
XXXIIII Hu͛ ſtadzins ſwenna oc fogota ſculu ſik hafua
XXXIIII Nw huat mā j ſtadenom ſtækkamadz ſcu
lu bæra ællr annar wapn
XXXV Nw før huat bøth ma ma borga ſætia j

stadenom / ällr ey / hällr j huat häfft tilsum
brutlighe man skulu sechia   I. cap.

Nv maa ey man slik maal kära aa
annan en dagh än tw / at ey andre
hindrins som sigh kära vilia   ij cap.

Thri äru radzstugu dagha i huare viku
maanadagher odhensdagh / oc löghar
daghir tha skall fogotin oc radman til
radzstugu koma döma oc käromaall
höra / äfft tilhörde oc ärlicam them böra
oc raadmän thet aarid skulu sitia oc rät
ta mädher fogetanom äffto tw the stadga
oc vaar oc valborgamässo / huilke adhre
ällr ey till radzstugw koma tha foge
ten oc borgamästarne them budh sända
böte xij öra penningha / huart sin the bud for
sitia taki fogotin ij öra oc ena j mark
borgamästarne thet aarit sitia thet andra
konungin oc staden / vtan han kan visa ful
forfall oc huan tid borgamästarne som thet
aarit sitia skulu oc döma aa rastughu
döma / komo ey til radzstugw tha tidha
sine radzstugw clockan ringdher / böte ij öra
huar thera / so tha ey kombr / oc huar rad
man j öra mz them / huilke byaman / ällr
annat man / budh faa aff fogotanom ällr
borgamästarne / ällr them j thera stad ä
Antigia at skal nagher oc gäll swara
ällr huad thet är böte iij mark j kong
enom oc j stadenom / huar som bud faa
byaman ällr radman aff fogotha
ällr borgamästarom tha komber budh

Rådstufu dager.

yæna

HS / B 149 -

kombir till stadin Ällir oc tha thim vaarda
om annar stadz sins ärände tala Oc kombir
tha till radzstugu böte iij mark stadenom
ensKylt Oc vari Alla borgamästare oc rad
olind. manna een sak Gör naghor olydhno sine aa
radzstugu ällir vta fyri rättenom Tha
borgamästare ällir radman skära maal höra
Ällir döma böte hwart sinne han thz göra ena
iij mark konunge oc stadenom Enga doma maa
borgarera ällir radman döma vtan fogotin
ällir hans bud är när Oc fogotin skal skipa
en fyri sik som rätten skal sitia Oc alla radz
stugu daga timelica till radzstugu koma

iiij Nw kan ätugia swarande ällir käraande lata
sik ey aat nöya dat fogotans dome
oc radmanna rät som the döma Tha maa han
wedia vnder kong: vädhia sigh wndir kongen mz xx mark kom
innan the viij daga äfftir thz hon domen
dömdir var Oc thn sätti fulla borga fyri sik
At fogoti borgarera oc radman Stätin a mot .xl.
mark kw / Dömis hon sanni dobir so the fore
fogote oc radman hon dömdo / haffin for
giort the sama xx mark Taki en lath fogoti
a sina väghna sialfs Oc en konung borgarera sol
domi dömdo Oc tridia the radman so när vå
tho domi dödh Oc adhre the ey när varo Tha
haffui the mz intith göro Atugia gällade
ällir opbärande / Wardir annar dombir hon döm
dir haffin tha fogotin oc borgarera the sama
.xl. mark forgiort maalsägande enskylt
Oc taki aat sina xx mark Oc xx mark sculu
till twa. Oc swa so the fogoti borgarera

oc Raadmæn skuldo opbæra swa skulu the the
sama .xl. mark vtgiffua

Hwilkin ey wædhiar aa moth ffogotans iiij
oc borgarmestara dome inna viij daga æfftir ther
domen dømpdir ær Standæ fullir oc fast
oc haffui aldrig optha wald vædia aa han

Samme radzstugu daga skulu væra vte aa v.
torgena som inne aa radzstugune Tri
skulu fogota væra En aa konungx vægna oc
twe raadmæn aa stadzsins vægna En swenske
oc annar tydzsker will nakor mote thera dom
vædhia vndi fogotans oc radmanna doom han
ti vidhir twa øra pen(ninga) som tha genstan skulu
saklagias oc them tughi fogotin ther vte
sitthir oc the twe radmæn mz hanum doma til
tiænist / æn hon dømis sami dombir / varder
oc hon annar dombir haffui the tha forgiort
ena j mark / maalsæghanda enskylt oc thy
som vædhiad hafuir taki aater sina twa ør(ir)
Engin maa aa torghona høghre vædia æn a
ij øra

Nw æn naghor vil sig VI.
ey lata nøya at fogotans oc radmanna
na dome / oc vill ey sigh vndi konung sætia
vta bidir / lata fyri skriffua stadzsins boke han
sa / læggi fram aa diskin / fyri fogotan
borgarmestara oc radmæn v. øre pen(ninga) oc ta
ki fogotin aff ij ør oc hwar borgarmestare
sa ther aarit dome j ør oc j ør stadz= VII
sins skriffua

Nw vill man till an
nan kæra tha skal han stadzsins
swæn til hans sænda oc han lata
førom bilwa at han skall til vidhirma
lis koma thy dagh the næst radstu

HS / B 149 -

Hw dagher ær swara fyri sigh oc then
man honum latir fyri biudha han skal
swerenom æffuodhis lön giffwo iij penninga
Kombir han thill raadzstugw thy dagh
han vardir fyri budhin / mz laggha bote
ællir penningar Thz ær wall / Kombir han ey
Ællir han forfallz vitne hans a radzstu
At han ær ey bunnoz Ællir plekir liggir
En tima Annan tima oc tridhia / bote
hwart sin iij øre till tre / maalsæganda
konge / oc ~~sta~~ stadens / Kombir ey firæ
da sinne forfallaløs till swars
Tha vari fallin aat trem markor Ær
ffor ær sakt / oc till hæffnd sakinna / som
hon skuld fyri giffs oc næpne sidan
fogaten / borgamestara / oc radman i byama
mz stadzsins swenom Næsta tima / tæss madz
sins sw da kæro At the skola offta wara
Oc vittia at the skula fullan pant malsæ
æganda faa oc malsægandim giffin iiij penninga
swendomen fyri æffuode sith / oc the
iiij penninga oc fyribudz penninga takin oc
weth Æff swands pate mz gællens Æl
lir oc tha han sigh / vidh hon skill
Sidan taki stadzsins swena oc fogho
tæs fullan pant fyri tryzskoa Æfftir
ty hans brut ær / oc thin viist vardir
oc sama byama oz twe nærwandom

Nw kan thin pantin ſwikas wari tha
ſak tæſſ brutlyga halfuo mera Engin
ſcall oc dirffuas till at göro waaldz
wærk aa thin brutlikin ær wtan lati
hom fyri forgotan oc radman konno vil
han ey tha ſin bruth bæt/ latin tha
forgotin oc radmæ fult aff gooze hans
ffyri bruth hans vt mætha/ huadh han
bull/ ellr ey ær ey redho gooz till ſmæ
tim aff inlwidum hans æru ey inlwidur
till mætin hws hans. ællr topt tho
ſwa at han/ ællr ærfinga hans thr loſa
maaghin innan nat oc aar æn thr hws
ællr gord ær ſama lag wari oc or thin
ffyri bilwda lat æn ſwænd kobir till
radzſtw oc ey aa kændi tho ſwa at
han vai fallin till ſakörön oc ey til hoff-
wds ſak inna

Nw orkar han ey
botir ællir gall ſiin gällaſs ſæ han viii
ſcull fyri giffs/ gange tha till ærfuogh
förſt fyri maalſæde ſidan fyri konge
oc ſtadenom/ vtan malſæde kongh oc
ſtadir vilia han loſan giffua/ haffin
tha malſæde mæſth waald/ han loſan-
giffua

Nw kombir naghor ix
kænde/ till radzſtw oc giffuir
andrum ſaak/ wændir aatir oc
will ey ſina ſkæro ſinhaalda lagliga

ællir ænda / bøte iij mark till træ mals
æghanda / konunge / oc stadenom / oc haf
in forgiort rætt sinom / kan oc koma
tvætalan i Ontingia aa aakærandes
vaghna / ællir svarandins / bøte iij markir
till træ som før ær sagt / huar / adhrom
motir / hvadzske mz lagh ellir penigha
bøte iij mark til træ so før ær sakt
Engin haffui vaald vidhir sina xl
mark oc sinom rætt forgiort Sum kæ
romaal hindhirlæggia før æn thet fyri
stadzsins rætt han vaidh Oc hwar
som aa tolkom stæmpnomaalom ær
Ontigia aa svarandins vaghna / ællir
aa / aakærandins / bøte oc xl mark till
træ / konunge / oc stadenom

x Nw giffui fogote borgara ællir rad
mæn / indaghthro sak thy saar blod
wite / ællir hwad thet hælzst ær / oc
sidhan haffua / themelica / bøt vidir
maalsæghanden oc sæghir hin nej /
haffin tha fornæmpde fogote borgara
oc radmæn / thet / san vitne till / tva
byamæna / thin / thet vilia sværia at
thet var sont oc skærskotat aa sa
ma dyghne / ællir / ær oppebart / haffui
sama vaald han vidir binda / som
siælfuer maalsæghande waare / oc
maalsæghandin haffui forgiort sino

ræt / oc aa .xl. mark / oc alle ther mz varo
till træ thessom fōr är sagt oc thy bötid
hafti böte konunge oc stadenom / äfftir thy
bruttin är / orkar en fogote borgara.. ällr
radman vitnom sinom / som nw är sagt
ällr / är en oppenbart / wari sykn äff
tir thy honom saken giffs

XI Nw stæpna fler män en eno / til radz
stuguna än en / oppa en dagh / tha
radzstugw skal haaldas / tha skal them
mane först stæfna lāt först wārt
oc sidan hwar öm / äfftir thy ha stæmdir
var för thy at en maa en man j sā
dir swā flero tiltalom swara eme / Nw
sigh sin hwar haffua för stæmth / tha
biti ther han / för hon stæmpde / mz ede
sinom / swari saa vidertörff

XII Warda man saki j adhro lando / ällr
adhrom stadh / vtan rikis / oc var
dir en förra ändad / än the till aspa
sund koma / tha bötis ther alt äfftir
stadzsins rät / all the brut som brytas
mällan aspasund oc Stocholms / aa
vtländzskra mana vägna ällr jnlä
dzska / vtan the / j skärusmed bryggia
liggie j sama lagwm / kan naghor
man bonde ällir annar / naak oc bry
ta / mällan stocholms oc konungx han
ällr mälla stocholms oc korshamn / ällr j

Aspa=
sund:

aasömme / som stadzins makt är ligge
alt j sama laghum Sama lagh haff
um alle andre stadir Jman sin stadz
makt oc hvar man saman komassin
i· iskib / ällir vtan oc vardir en änd
at / j thim stad / the först tilkoma Tha
haffuin the enga makt thz inger la
gia / vidr sina xl· mrk / hvar or sin
för än j thim stadn for the byggia
för ennd rät / Vardr oc naghor faagin
stadeno / ffyri san brut oc gaar thz aa
liff hans / Ra hvar ginn var giord in
länh älla vtländis / gaange liff fyri
liff / än ha en botu maa äv oc thed
amnor beth / bötins äfft tv / thön ä
huad / makor aakände är / ällir en
oc är ginigen oppenbar oc tho är
thz maalith ffor vtvonade mz skä
lum / än brut / ällir liff hans ta
kis aff hom / thi thz tilkomit är

xiii Nw kombir man til radzstuu oc
bidhis lagadoma / aff foghota
borgm / ällir radmannen offru thed ha
hafu kära / Tha scal foghote borgara
oc radman / hom rät visa / or thz mal
han kärir / oc thz en längh dragha / än
till annan radzstugu dagh / ällir
tridhia / är thz maall vändande /
ällir jäff i / Tha skulu alle radh

man them skipa radzstw dagh saman
koma Än thë döma sielui Ok vitha
thet maalidh at ända Ällir Är ok saa
stort fall wti warder ey thet maalit
tha ändadh Ällir them radzstw dag
ther näst äpter kombir böte tha ffor
gotin iij merkir hwar borgare iij
Ok hwar radman ena mark Ok thet
skall gaanga till tre maalsäganda
konunge ok stadenom Ällir swäm At the
them lagh ey wistho Ällir the i thera
laghum ey stäffuadh staanda

Nw skuna män till radzstugw xiiij
koma ok bätlige varda ok haal
dir ey lydnona Ok the sin bruth mz
tvem markom ok gaangher ha bort aat
ofästo saa offta hanom budh sändz hwat
han kombir ällir ey mz ofäst staar
Vtan laga forfall till äro Wari bruth
hans halfuo meira Ok tässen bruth
maago ey fle vara än tw Ok si
dan mätis hoffwd säkten ok hans
bwth Swa vth aff göze hans Bö an
nor bruth Vtan han mz fogotans bor
gara Ok radmana loff ällir minne
aff gaange Ok thet vari lagh hwat
thet är om guld ällir änat Samma
lagh haffui alle köpstädi and
Orskar han ey botoz gange till äff

modis som förr sagth ær. Æn saa bruth æru
hwar som fogoten borgamæstare ællir rad
man ællir som en radman waare / bryda
naakom the sina mællan kifua. Ða rads
stugu ælle annarstadz / at engin thera skal
annan qwælia / ordum ællir gerningom / vider
bruth ælldz hans gooz / ællir .xl. mrka
sak ællir liiff oc gooz hans. oc thimar thz
thera mællan innan thz bordhit staar / ga
ghe tha bodin vth till tiænst först Swan
brutin æfftir ty saken ær. orkar han ey
botom. Gange æfftir sakinne oc inginne
oc varde fræls haardare rætt hans. at
brutid ær mera oc han hiolt ey lydhna

XV. giæl. Kongx. 14. Erff: 17. Nu giffs naghin skull oc gæll oc
annar maal oc kæmis han vider / ællir
varder tilvnnin mz vitnom oc haalder ey
thn dag honom fylagx / böte iij mrk till
tiænst malsæganda konunge oc stadenom oc saa
offta iij mrk / so honom sidan thz bodhet var
dir. Ey maa oc thz længer dyghas / sæn ær
iij budh. Giffs han ey tha vth gællin
mætis tha vt aff gooze hans so för ær
sagt. Nu vill han ey gera / oc orkar ey
botom ællir / gællom oc bitrodher sig til
allan rætt oc bætningh. Bruth tha ~~thæ~~
fatighdombr hans / oc hun gialdh hans
ær tillkomin. Stande thr till maals
æghandans konungx oc stadhin / oc hans

rät / so för är sakt tho saa at är thz
kommit till aff sokir / haffwi tha maals
äghandin minsta rösth

Alt thz goz / mā loffuor gensta giäl XVI.
la / for han thz takir / oc thz köbir Betal ning
en laan / j antigia hela dagh ellir half strax
nan thz skal aa sama dagh vt domas / a
tigia j pant älla pengom / so thz fyi domi
kombir inna solasät är / köbir thz na
ghor daghir / j atigia d / ella heell
domis tha honom thz giällid vtgiffua
viiij daga thz äfftir / jnnan solasät är
haaldz en budhit oc kräffs öfftir mē
gviss thz om for för är sagt / kan thz För kost
inna at naghor gaar aa kost mz
adhro oc vardir aa han käärt do
mis thz om sama dagh / antigia pan
ällir redo pena / huusalegha / skiplegha / husa= lega
oc förtiänt lön / wari j sama laghum / Nw
kan thz oppinna oc giällid annar
sigh laant wāra oc annar en / liggie
thz till tvägia manna vitne / for thz
när waaro / tha stadgin thz oc / thra
mällan giordhir waar

Nw taka twe mā naghot goz mz XVij
samande haand / til laans oc
rymer annar vndan / taki fult af
them qvar sitir oc thy taki sin
rät huar han maa / kan thz vara

samnade haand.

at the baade qwarit ä / oc kräffs ynise
haffuin ey täshellir forgiort sin räth
vtan huilkin thrä han faar / ælla fyri
takir thz thē taki sin rät vth aff / Som
the baadhe waaro

XViij Alle man / huilke thr hälzst äru
ælla thra goz / vtan / the j kongx
raade ä / Riddara / ælla pste / ælla / the
Bysettias. kongx ärände sökia oc fara / skula
bysättias / mz twē / byamā oz oc ey mz
andrum Swa goz stadzsins sueno / ælla hw
sins suenom / bondans kono maa man
ey bysätia / vtan / thra bärgha goz / haffi
ælla huat ho hafir mz fara Änckio ma-
ma bysätia

XIX Nw torff thn
man borghan sō bysatt warthin-
ledhe tha fogotas swän ællir stadzsins
äin ey är fogotas swän till / ha oz in
gatur ællir / tid / han borgā bedhis
oc taki borghan af hōm / oc taki in peny a
fyri ärfuode sith aff aa kärandenā oc
thn skall swāndeyn aat giälda ffaar ha
ey borghan / ledhis , stadzsins / jern=
ællir gömo

XX Nw kan / thn sō by
sättir wardir borghan faa / kombr
han till swars / wari borghandz ma has
saklöös oc rätt sökis wt aff hōm
sō gälskyllogh äh ffar han vndan /
böte borgans man / in mrk fyri
bysätningena oc vara fallin aath

hoffuddsakene / oc ää huar so borgar fyri
annan / oc rymer then vndan / fyri borgh
agh / swari then so borgade / huad thz ær
peninga ällir annar saak

Nw kombir then til radzstw bysatt ,XXI
wardz / oc buder sig til allan rät
kombir en tha aakärande / ffor än radz
stw är haffdh / giffuis han heemloff
so bysatt vardh oc aakäranden böte
iij mrk till tre / malsäghande konge oc
stadenom / ffyri thz at han fölghde en
sine käro vtan then so aakärs
annan tima aat komo / oc t'dia sin
oc bysatt varda / latir en tha then ser
aakärir / rät sin göra i them timanom
böte for huart sin iij mrk til tre
so for är sakt oc hafui aldrig sidan
makt hon scull gifua ffyri the sama
sak / ällir bysätia lata orkar ha en
botom / gaange till arfuodhis

Nw kan then samu aakärandim offta XXII
rim / them fordha scul gifua / oc by
sätia lata tha varda the kifuade
hwällan sin annar sin sig bysattan
hafua vardh fyri sama sak oc annar
en / ligge thz til thera mana / han
vard bysattir mz / huad hon var
giffuin sculdh fyri thz sama ällir
fori anadh sitia the ffyri thz sama

wā wai saklööss oc maalsa^dʒ böte iij
mark till träätss oc thz fyri anad lete
sin rätt mz hōm äfftir ty tilbar oc ä
huar sō annan bysätia latir Tha stulu
the twe han bysätia oc thra aat skil-
xxiij Nw kan landzman var huad vitha
da bysatt fyri gäldh sin oc faar ey
landz man by settes borgan fyri sigh i stadenoz aff byamanoz
tha borge fogoten fyri han oc gällis
aff gotz hans än thz tilräckir huadh
thz ey tilräckir Gaange saa in til ärf
vtlänz ker. liod fyr thz Go fyri annor gäld än thz
oc sua at han är vtländzskir oc hafu^r
ey till thz han maa gälda mz tha
vari i stadz sins gömo thz til thz gotz
kombir äfft hōm so han maa gällda
sina lösn mz oc tho giffwi fult fyri
kosten som han forgiorde i häfftil some
tho scal maalsä^dʒ hōm huar dag giffwo
til föda 2 pn twa penn^a til födho än mädan han i häf
til sor sithir formaa han ey gäll sin lö
sa Gaange saa in til ärfiodh fyri gäl
sin som annar Sama lag vari oc bya
man än tolikt maal kan thra mälla-
xxiiij Nw kan thn sō kärer handa
orka thn binda till sakma sez
han käriir till da thn radzstw dag han
suar svaren oc thn aakärs billidz nei

HS / B 149 - #65r

fyri sik | tha skal han j sama stad næ
na sin vitne / oc them aa sama dagh
gaanga ælla næsta radzstw dag thr
æfftr Nw ska ther vara dwlsmaall oc en
vitnismaall oc thin som kæris till / bidw
dhir nei fyri sik | tha skall han aa sama
radzstugw dag / lag sin fæsta æfftir thy
honum saken gifs oc thin laghen lagh
gaanga / som foghotin / oc radman honum
fyri læggia Bwa fore annan radzstw dag
ællir fiædhia Nw kan ha edh fæsta jnna
thin tima / han maa ey edh gaanga / ellir
swæria / lati tha sik fæmmia om / innr mals
ægandenom / om thin dag / han maa edh
fylla Dæmbir thim ey om dagin | tha
lægge fogotin oc radman / han tha
mællan / som för ær sagt

Dulsmaal witnis maal.

Nw kombir thin till radzstw / edh vil XXV.
gaanga oc malsægandin kombir
ey ælla ær ey j stadenom / læti tha fogoti
oc Radman thin sama edh gaanga / oc
vari paa laghlika gaangin fore malsæga
denom / sialffwm nær waard oc hafwi eghi
makt thin edin qwalia / Nw ska ha
aat edhenom fællas / vari tha fællin sa
kina / som til hans kæra oc böte iij
mark til tre th / malsæ / konungi / oc stadenom

huat thz är om peninga eller adhra skuldh
kan oc han / thn dagin försitia so han
skall edin / aa / gaanga / wari fallin til
sama saak so för är sagt / Trydzstaff ha
wari sama lagh / Skyll han / sik haffua
dagin tafst / oc vardir tilwnnen / wari
sama lag / orsakar han ey bötin / tage til ärf
XXVI. Engen vitne gaangen Liusd
aff landena / oc i stadin / oc aff sta
denom oc aa landidh / wtan ma gripir
till wedznar / Alle bolfaste män / so bön
dir / oc andre the skälige äre / Mago vit
ne ganga i stadeno / offuir draapssaar / oc
annor tolken / än the när äre tha tolken
hendir / om gäll oc thz tolken tilhörör
Mago the / oc adhre landzmän / enge vi
tne gaanga / gäste waan thz oc i sama
lagum

XXVII. Wägfarande man / maa thn sama dag
edh sin gaanga so han ed fästir /
än ~~han~~ edhfört är / Är han ridhande
han maa edh sin / aa sinom häst göra /
oc lagh gaanga / oc skipmän i sinom
skipum / Äller i hampn som the i liggia
än saa vidir törff oc ey annarledh

XXVIII. Haffuir thn man edh / ey bolfast är
tha säti borgan fyri sik oc sedh
är ey malsäghande: när tha edin skall
gangas / tha lati fogoti oc Radman

edin gaaga so för är sagt Rymer han
vndan for edin fäst ok fälz aat ede
nor tha böte/ thyn borgandzman är
iij mrk so för ez sakt/ ok swari fyri sa
kena Nw kan han ey borgan faa
gyis mz hom som för ez sagth
Nw kombir man till Radzstw
so edh skall gaaga/ ællir vithne XXIX
fylla giffit malsäde fogote/ ok borga
mästä/ thyn edin op/ wari saa godhir
giffin edher so gaangin Nw skil thyn
om fiuled Giffs anar vä giffin ok
anar ey/ witi tha fogotin borgara ok
Radmän/ the/ the vidir vaa huad han
var giffin ælla ey/ ælla haffin ok the
mz stadzsins bffwm fäst
Hwar so lyugs äro madz af man XXX.
ne kallir gnno böte.lx. mrk mene to prin
till tra.th/ malsäghanda/ konunge ok sta nose
denom At aarop kombir aa han Konungz.12
Oy vi goda mana vitne ä till ok
kar han ey botin/ varde slagin vidir
stwpona/ ok forsvari stadin ok koe
aldrig aat/ i han oftare/ Vtan ha var
de halshuggin Nw kwna the ey vit
ne vara till/ wäri sik mz xij mä
edhe fälz han aat ede nor Fællir
till sakina Okar ha ey botin rc

XXXI Hwar som kallar annā oquædinzordhom ok
hævum ok warder tilwnnen mz twe
godho manna ok skælighra / böte .xij.

oquædes ord - mrkir till tre skipti / so före är sagt / ælla
wäri sik mz vj manna edhe / sœkiar han
en botum / slaar sik fyri munne / ok
sagi at han lögh / ælla warde slaghin
widhir stockin / ok ryme stadhin ok ko
me aldrigh j han / vtan malsæghande bidher
fyri honom / kiöbir han ok j stadhi olofliadh
warde han rätt tolki / so före ok å sa
offta han j stadhin komber / loffuas ok hon
j stadhenom vara ok gör tolika gningh off
tare / warde tha slaghin vidher stuponna
ok ryme stadhin ok komi aldrig offta
j han mz bön / ælla annarledh / vta han

Speci||es. wiste tigha sina / Thessir äru the ordh / so sa
skal bötas fyri / forwnnen tiwffer / for
wnnen mordare / forwnnen liughare / for
wnnen hwarsson / forwnnen mordbrän
nare / forwnnen hwndzsomasson / for
wnnen thræll æn han är fralsi / ælla
kallar godha kono / forwnnen hoorkona
forwnnen skökia / forwnnen trulkona
forwnnen forgöra / kallar nakor an
nan / man ellir qwinno / at aff thässa for
næmpndo næmpnom / swa som hæianss
skökianss / tiwffsson / ok är en mz
thessom ordh / forwnnen / ok ælla twe ma

till vitne | som för är sakt | hvar bot
halffuo mina | örkar han ey botum
tha skall han vidhir stockin slagi vara
oc ey triss hellir stadin fly | Uta
han vardhir thet offta mz sinom | Nw
kan thz hom witas | oc är ey vitne
till | hwar sigh tha mz vj manna ede

Nw nämpne fogotin oc radmanna XXXij
byamän till at om stadin gaa at some
äfftir stadzins ärändor hvad thz hälst å Stad-
är | wardhir thim nagodh giort | atigia zens
antigia i ordh ellir gerningom | lyggie alt Suena
i twäböte | stadzins swena | ällir
fogotas | ären ey högre i ordom än the
man | thr enghin stadzins ärende sö-
kia | ällir gaanga

Stadzsins swena oc fogotas | hwilke XXXiij
thz hälzst är | skulu vara höffuidz-
ste oc rätte | allos stadzins ärände Stadu
oc fogotas | vidhir byamän | fatika sens
oc rika | landzman oc gaste | Uat Sulna
oc dagh | allos sinos gerningom | Enge
sigh afftaka mz naaker misförmo
| antigia i ordh ellir gerningom | findz annor
ledh oc varda the brutlighe | oc är full
vitne till | tha skulu the sin brut
bätra so adhre män | baade i ordom
oc gerningom | oc enga nadhir mz them
göras oc ritte fogoti mz radmanom. en

HS / B 149 -

offu stadzsins suena oc Radmännene
mz fogotanom / offu fogotans suena
offu the brut som skuna hända j
stadenom aa thrä väghna

XXXiiij vtlenske mans wapn. Huilkin ~~huilken~~ stadz vtländzske
män tilkoma tha skula the
thet sin vapn nidhir lägia oc ey när
sik thom hafua / mädan the j stadenna äro
antigha dagh älla nat / lönlica ella openbara
So är suärd / stakomäss / rytingh / bäslare
älla huad vapno thet hälzst är / vtan
rätta mattz nifua / vtan han hand fogd
aa sigh / tha skall han fogotans / oc rad
Exceptio männa orloff thet till haffua / oc tho
skulu the vitha huu thet maa vara / huar
änarledh gör / swa offta han vardir
faangin thet mz / haffui forgiort vap
nen som han när sik hafuir oc vj markir
pena till twäskifftis konunge oc stadenom
orkar han ey botena gaange til ärf
uodh oc j huariom stad j rike / maagho
konunge byamän vapn bära som nw är
sagt / oc vndir sama bot / vtan han
hafui egthid aff j stadenom / älle
orkar til .xl. markir vörlikt gör
huad the äru idhkelygha j stadenom / ällar
ey / fara oc byamän aff enom stad oc
til annan / ärande / ällir köpinskap sin
öffuade / tha han thet kombir / var

HS / B 149 - #68r

sama lag om han / som / om anna by
a man / ther liggir / hoffmæn so skulu
idkeera ærande fara / baade kongx oc
sin / till köpstaden / en oc annat aff oc
till oc huart thera ærande liggia /
for ty / maago the en thera vapn in
sta i stadenom / ællir huæ ther er / bon
din oc the mæn ma wet ætthættibo
demia vara / maago engin vapn bæ
i stadeno vid bot so for ær sagt

Evri all bönd maago byamæn oc gæste XXXV.
i stadeno borgan sætia vtan ther Settia borga
gaar aa liff / oc vardir vidir fæsta gingu
takin / oc fyrir al bönth i stadzens gömo sætias
vta han bötlighin vardir vidir kongin
ellir kongx raadh ællir forsimar kon
wmbudzmana budh / ther han aa kongx
vægna bindir göro / oc skal än tha Settes i hecktelse
maa kon fogote vaald hafua / mz
Radmanna raade / huad han vill hom
i torn ellir i stadzins gömo sætia

Nw vidhir man
heem aat andrum ællir gaarn tæss
viliande at han vill hom skada göra

Nw rymer man aat annars gaarde
fyrir ovinom sinom oc kan skada faa förr
æn till gaardz kombir / i gard kob

Nw taker ther thin fyrir löp / föræn han

HS / B 149 -

Nu gaar mā j ānars gaard oc gör
en blaanat ellir blodvite
Nu æn drap vardher giort j hēfnd ellir blodvite
Nu faar mā skada ānarstadh æn j sino garde
Nu hittas mā saate oc skilias osate
Nu hæmis mā aa sæt oc böt
Nu hæmis mā æfter böt sæsta
Nu hēmis mā aa anan / oc anar giorde ḡnīa
Vm mā / tagher mö / ællir kunu mz vaald
Vm naghor gör forsat fyri andra aa
kirkio vægh ellir Radzstughu
Nu kombir skilnadhr mamælla aa
Raadzstughu vægh ellir kirkio vægh
Vm kirkio fridh ellir Radzstuv fridh
Vm man æltir anan af laga tilmælæ
Nu ledhir mā anan till stok / ellir
annarstadz / hugger aff hōm ena hand / en
fot / stinger vt anat ögat / ellir skær aff
ora næsa / ællir tunghu j heme sino
Nu hæmis man aa konungx dom
Nu föro mā anan mz vaaldz vtko af
Vm bonde raadher husfru sine sa at ho fa
Vm barne vardher ooff hardera raadit
Nu vitis manne tiuff sak / ellir anar
Vm mā bidher anan ope / ellir ādhra
Vm Raan
Nu ligger man j stoghe / skipi / ellir
annarstadz oc later sigh till at roffua

Ælli gaar man j ānars trägaardh
oc taghir kaal / ællir / æplā mz vaald
hör edzöröth skall bötas / oc the bot
for handa tha edzörö timar

1. Rydhir man heem aat andrū ællir
gaangr taff viliandis at hā vill
hom skadha göro / ællir naakō hās hio
ne ællir naakin thm j hās gaarde ær
ællir gæst haffir / ællir hās gaard sökir
j traango / tha han j gaarden kombir
slaar / draap / hugger fullan saara ællir
slaar skena / blaanad / ellir blodvite / al
le the thz mz ærw j fluk / ellir farand
te the haffua brutid edzöröd Samma
lag vari oc skipfrid / badzstufrid / hem
elighius frid / oc adr thm fiindet optæli=
ās

ij. Rymer ma aat ānars guar
de / fyri ovinom sinom / thn se æfftir
kastar ællir skiutir æfftir hom / swa
at hā faa död aff / ællir fulsaare / ællir
blaanad / tak thz sidan han komb j thæs
gaard se han til hialpa sökir / tha han
hā oc alle the mz hom vaaro brutit edz
öröth

iij. Nw kan thz taka thn se
fyri löp / för æn han kombir j hans
gaard som han flydde till / tha haff
ua the ey brutidh edzöridh

HS / B 149 -

iiij Nw rida mæn ællr gaanga heem
aat andra æn tha at the vilia sta
da gøra/ ok gøra en ok slaa engin til blaa
hugga en/ draapa en/ tha haffua the
forbrutid/ xl marker till treskiptis/ malsæ
eganda/ konunge/ ok stadenom/ bryta the
hus/ ok slaa skena/ skiwffua mæne ella
skiuta/ ok kombir blodvite innan/ blaana
dir/ ællr naakod thz liffue hans kan
stada/ ok æru vj manna vitne till/ tha
ær edzörit brutid/ ællr væri sig mz vij manna

40 marc for tanker

V Nw kan thy man heemsö Lede
kn gör/ varda drapin ællr faa
saar ællr blodvite/ ty at han heem
sökn gör/ tha ær thz alt ogilt ha
fua ællr kunna the fara/ ok vilia vn
dan flya alt thz the faa i gaardenom
ællr aa toptinne/ thz ær alt ogilt ællr
æn the aagas vidir i lukwne/ ællr
gaardzlidhi/ ok falla fötör innan gaards
lukw ællr lidhi/ ok [illegible] vth aff them
heemsökn gör/ væri ogildir/ falla fötör
vtan ok hoffwd innan/ væri gillir/ ty at
twæ han fiöls hoffwod for föter stodo

hemsökn

VI Nw kan thy löpa vr gaarde/ som
the till ridhw ællr gingo heem
aat ok drap/ slaar/ ællr hugger/ sidhan

the koma wt w hans gaarde | böte äfft
ty thingen är // saarom / ällir hwad thz ær
| ok ey äfft edzörona | hwad han faa saar
ellir vardi dräpin | sidan han kombir w
sinom gaarde tha bötin ok the / äfft ty
maalid är giort / // saarom / ellir draapo /
so han alto / äfft stadzrät ok vari j engo
tässo / eedzöröth brutidh

Nw hittas man j garde / saate / ok Vij
skilias osaate thz är ey edzört
brutid / vtan han gaange w gaarde sidan
wtir / ok häntir sin waakin ok hiälph
ok gaange saa aat j gaardin / hugger dräp
ällir gör hwakod thz för ær sakt tha
haui han / ok alle the mz hanum vaaro
brutid edzörödd / Ka thy ma dä so hem
sökn giorde för än ha siin brut bä
trad han / siälfin ärfua habs / so hanum
ärfgo / äfft ty the äff toko / ok för
är vrskilt

Nw häpnis maa aa Viij
Nsat maal ok böt tha haffuir han Sæt målor bøt.
brutid eedzörit tha stall mz xij man
näpnd vitha mz sinor ede / hwad ellir
anar skälnadir kom thra malla / ellir ey

Nw maa ma ey häpnas äfft IX.
bötir säfta / vtan ha brytir edz
örödh / vtan bötor seen ey borgta
da ok saa / see ffyri skilt / at bötas

the ey thy samadan / Ey fyr laghinas / Tha
maago the häämpnas han / sidan bötör äᵘ
borgada Tha haffir han brutid edzörit
Nw än naakod är böt aff botinne Tha
maago the ey hefnas / wtan kräff ma
the som aat staar / ini laghum

X Nw maa man ey häämpnas aa annan / oc
annar gör gningena / hefnis man
aa annan / oc annar giorde gningena /
tha hau han brutid eedzöridh / Tha stu
lu the xij man witha / Huad ellir thy
sami the häämdos aa giorde gningeᵃ / ellir
annar Giorde ey thy sami gningena
Tha stula the xij män vitha / Huad ellir
annar stilnadir kom thra mälla ällir
hin hänadis aa annan / häpnas hin
aa annan Tha hau han brutid eedzört

XI. wåld tacht. Wardir kona / ellir mö vaaldh
takin oc vardir thy man faanghin
aa fske gning / misthe hoffud sith / än till
äᵘ vj mana vitne Waardir han ey faaghin
aa fsthe gning / utan synas tho / has klä
de / ellir hna riffwin ällir hörus roop
oc aakallan Oc vithis hanu Oc vitney
äᵘ ey till / ligge the till xij mana näpnd
Raade halffue näpnd aakänden oc hᵉ
swänden waria the han vari vardir
Wardir falla the han / ligge the till
maalsäghandis / Huad han vill böthir

ellir liiff hans aff honom taka / äfft' ty
han widirkombir tho swa än bötör ta
kas at konungin oc stadrin faa sin räth /
will han ey fyri komo som brutid hafuir
raade tha halffue näpndh / maalsäganden
oc halffue fogoten oc stadhen / wardhir han
tha fälldir / ällir ey / wari lagh // som för er
sagt ähr om // Takir man kono mz waald
oc dräp kona han i ty / witna thz vj nia
wari oguldir Takir man kono mz vaaldh
oc rymer aff lande mz häne oc vardir
han thr lag'a tilwiten tha aagh han al
drigh fridh faa för än qwinna giftoman
bidir fyri honom

Nw sitir man aa raadzstw wägh / ällir xij
kirkio wägh // fyri adhra hwad han kyrke
faar till ällir fraa oc vill han dräpa fred
sarga / ällir ~~dräpa~~ ,bäria för än han ko
bir till radzstw / kirkio / ällir fraa / oc naak
adh thra Tha haffuir han brutid edzörit
wtan thz see aff braadom skadhadh

Nw kombir skadhadhir mana mälla xiij
Naa radzstw väg / ällir kirkio vägh / oc
tho ey aff laange aaffundh ffaar anar
draap aff adhrom / Thz är ey edzöröt
brutidh Nw sithir annar fyri adhru / aa
raadzstw vägh / ällir aa kirkio vägh
oc gitir ey skada giorth / än tha at han
vildhe

HS / B 149 -

Tha ar hottor mz cango bottir / huggir
man oc thr cladhe mandz / waakn / sky
wffwir ällir skiwtir / oc äru vij mana
vitne till / böte xl mrkir till tvaᵗᵗᵉ / ällir
wäri sik mz xij mana ede oc huar tol
kit timar j husom / ällir vaignn / so edzö
vit matte brytas än tho at han sargar
en ällir gör naanhod thia oc kombr
thz j so för ar sagt / böte xl mrk till tvaᵗᵗ
so för ar sagt sama lag vari thz gör br
ytz äff naaghu / oc kombr blaanadr / ellir
naakodh tolkit j

XIIII Nw drap ma̅ annan huggr sting slaar
blodwite / ellr blaanadh / j siälffue
kirkia ellir radzstw tha ar edzöridh brutid
wtan thz ar kwmid aff braadum skäl
nadh thz skuli witha xij ma̅ / mz sino ed
huad thz kom aff laange aaffund / ällir
braadhwm skälnadh

XV. Af laga til maalum. Um ma̅ ällthir anan aff laga til
malom / oc kombir en blaanadir
ällir blodwite j man / böte xl mrkir
till tvaᵗᵗ / oc haffui en brutid edzöröth
oc thz skuli xij ma̅ witha / huad han gior
de thz tingdir ällir siälffviliandi / ellir
hin ällte han aff radzstw stämpna / dr
man annan / sarghar / ällir slaar blodh
withe / aa vaghinom till stämpnona / ellr

aff staꝑnóme thz fyri at han stánnde
hōm tha haffir han bruttid edzórdh Nu
sitia the aa vágh fyri hōm oc gita hua
dzske sarghadh dráꝑid ellr blodwitþe
slaghidh állir blaanadh tha ár hóttir
mz engo bótt

XVi
Affhug mz walde.

Nw ledhir man annan till stoch / ellr
Nannarstadz / hugg aff ena haandh
mz waaldh / ell foot / sting vth ógha
állir skár aff / órat ánnadh / skaap / állir
nása oc vardr faangin vidh fsta hugg
Giffwi lem ffyri lim / än man vitne á till
állir vári sig mz xij man edhe Nu ka
han vnkoma tha lagwinceß áfft tij
nw ár sagt Nu än maalsáde / vill vidh
botum taka / Bóte fyri huart it malsá
gandenoz xx mrk / konge oc stadenom
xx mrkir oc thz / ár ey bruttid edzórdh
Mistir, thw aff thessom lymlom / bóte fullt
edzórit oc adh bot ey / állir miste liff
sith Samma lag vári om tugo oc skaap
Nu kan thz i kiffne / till koma oc á
till twágia man vitne / bóte fyri huart
it / xx mrk malságandenoz / konge oc
stadenoz oc xx mrk állir vári sig / mz
xij mana ede oc kar han ey botir giff
wi lim fyri lim oc sva wari 7 allom
adhz aaffhuggo skár han oc tugo / ellr

skaap aff mane / böte lxxx mrk malsä
gandenom ok xl mrkr konge ok stadez
till twa skifftis än maalsägande / vill
vidr botom taka ällr giffwi lim fyr
lim / staar han thr dödh aff / böte äfftr
thy i draapmaalom skils

XVij. hempnes å Dom.

Nu häpnis man aa kongx dom ffor
ällr huggr fulsärä ällr hämis aa
han ffyri at han vitnade ~~aa~~ amote hom fyri
kongx dome ällr hämpnadh aa hans si
dan at han hafu böt vidr han ällr
sat sina sak vidhr han ällr sith fä
dirne vart fyri hom lagliga / hämpnis
han thr fyri tha hawr han ok alle the
mz waaro / brutidh edzöröth tha skall
thr xij mana nämpnd vitha / huad han
hämpnadh thr fyri ällr anar skälna
dir kom thra mällan

XVIIj. föres mz wåld.

Nu gaangr man heem aat andro
ok förör han mz vaaldzwerko vt
gaarde sinom än tha at han bryter ey
hws hans ällr gör blodwite / gaarde
nom tha han kombr vt gaardenom / binder
han mz fullom baandom / draap huggr
fulsärä / stinger ällr huad häfftilsom
han hom / sätir häldst tha haffwr
han brutid edzöröth / vtan thr sec ko
nungx dombr / ällr annars / täff budh

So konungx doom hafir ællir hæmdhir
hon sandir tiuffnadhir ællir takir mz
~~mz~~ raandzsakan w huswm hat vættir
tywffnadhir

Nw kan bøonde raada huffu sinne XIX
Nooff haardelygha swa at hon faa
dødh aff vmoth hans vilia

Wan barne vardhir ooff haardelyga XX
vraadhit/ saa at thz dør aff thæ
stall thz fyri bøtas/ za madzbøto till
træ.tt/ maalsada· xxx mrkl· oc xxx
mrkl konge oc stadhno oc ey liiff fyri
gaanga/ oc tho aago han aldrig æff
na som dræp/ huad han drep mz vilia
ællir waadha/ wtan modir/ kan liggi Barn
a, hæll bara sith/ tha ær hon ey wdh ligges
at mista liiff sith ællir æff/ wtaa stæffta i hiel.

maal oc bätning taka / äfftir kirkiorät
oc ey adhra bötör vtgiffuo / kwna ffä
dernis frendr kära till hena / thui hon
laa barn sith i häll mz vilia sinoz / tha
wäri sigh mz xij mana eed / At hö laa
aldrig thz i häll mz sinom vilia / oc
kar hon ey thin edin gaanga / tha lig
ge thz till xij mana / hwad the vilia
hena wäria äller fälla / Warder swa
at hö gifftis / tha gömö sig / At hon
lägge ey barn i säng / mz stiuffadr
enom / gör thz i säng mz honom / tha
ägher hon mista arffuit / All kwna
the trätta ffädernis frendir barnso
At thz var gört i bägga thera sägh
oc syghia the ney gen / tha ligge thz
til xij mana / wäria the thim / wärin
vardt ffälla the thim / bötin so för
är sagth / oc mz äffwedh / drapa
the thz barn mz waadha / äller oc
at säffuir fadr waare / böte so skule
i waadabötör / haffui tho fforwrkat
äffuena som han eller han äffua
maattho / oc thz äff som barneno
tilbaare / än thz aat äffue komit
waare / äffuin nästo frendr äller
syzskene / än the till äru / äru och.

Barn i sängy, mz stiuf fader.

met wåde dreepes.

Balcken

the offwmagha Raadin thz näs
te barnamna fundz fyri ærfue
thra Thz till the mogande vær
da/ oc ey fadz ellir modhz c
Nw kan annad thra som sti
wpfadir vara waaldande
dödh barnsins Swa at thz ey
doo j sængh mz hom Ællir mz
them baadom Oc vrskils fra
j lagwmen Thz före haangh
a Ærffue tha modhiren Än
hon ey barnsins dödha vaal
lande är/ haffu oc thz barnit
samsyskene/ bäri tha thz op
halft ærffuit mz modz sinne
Nw än hwarke orkar Fadz
Ællir modhir

Nw vithis mane tiwf sak XXI

Nællir hwadhaanda brut
thz hældzst æru Takx man
bastabs/ oc bindz/ oc pinas ofor
wnen/ oc ey oppenbarta j haan
dom takit/ vtan konungx dom
Ællir Taff/ hans dom haffui
Ther man thz gör/ han oc alle
the mz hom vaao haffua forbru

Binnes ofor wunnen .

tidh edzöridh ty at hwar man
aaghir frid aa sino gardhe / oc sæ
ligha aa siælffs sins liffue

XXII Nw legher man annan ællr
hwsbonde bindhir swene
sinom / naaghon man draapa / sar
gha / blaanad / ellir blodwite gö
/ hwad thn sami gör ok taksa ma
lom ok forsaatom heemsöken ællr
hws thr hænder / wari saa thn for
legde ellr bödh ok fulle sath /
Som thn thr giorde æn till æ vi
mana vitne ællr wari sig mz
vii manna edhe

Hndzhga dråp

XXIII Hwar som röffwar aff andrum
ok stadenoz / till ens sins wndr
ællr aa sino malme / ællir norra
æff thr i vaard er ringt oc vardr
bar oc aa takin mz vii maa vitn
miste hoffudh sith oc ganghe ey
löst fyr oc kwmi engom botum
vidir Nw kan ey vara vitne ok tak
so maalena / liggie tha till vii
mana / waria the han var var
dhir / ffella the han / tha scal han
mista hoffwd sith / Röffuar naa
kör till ens drö aa almænnighe

Rån

maa
oc e
Gir
saa
wa
ald
ka
gc
ha
at
la
er
a

Barn i
sang, mz stiuf
fader.

met
wåde
dreper

gatu/ om daghin siälffua oc
äru twägia manna vitne till
böte xl mrkir maalsäganda
konunge xl stadh. oc ällr väri
sik mz vj mana ede. orkar ha
ey botu miste hand sina Röf
var ma till j mrka värde
om dag oc äru vitne til som
för ær sagt/ gaange liff fyri
oc kwinnj engo botu vidhir
Röffwar man oc dag inne a
almänings förga/ oc tiuga värdhe
böte ix mrk till tvä.tl än
twägia mana vitne äru till äl
ler väri sik mz vj mana edhe
Orkar han ey botu wardha
slagin vidh stockin oc ij me sa
dhin / vtan maalsägandi bidher
fyri honom

Nu liggr man j skoghe/ skipi xxiiij
N ällr annarstadz oc läther sik
till raan/ wardr han gripin aa
sama gärningom tha skall ha
till Radzstwo föras. tha sku
lu xij man nämpnas som ho
num skulu wäria/ ällr fälla/

Latrocinium.

maa
or e
din
saa
wa
ald
ka
ge
h
at
Barn i sæng, mz stiu[illegible] ...ader. la
c
a
H
a
Ra

met wåde dræper

B
dr

Æn ærw vj manna vitne til fæl
les han som raanit vithis / tha
skall han halshuggas / oc en a
thriim botum vidhir komo / pa
la the han / böte tha them .xl.
mrkir som saklösan bant / bas
tade / ellr vaaldförde oc a hu
maanne the varo / bötho
hwar thra .xl. mrk oc haffui
en brutid edzöröth

XXV Nw gaang man j annars
trägaardh so lik thz ær
oc takir æpla / ællir andra
kræ- gård frukth mz waalde / byama / el
lir hans husfrv ærw fyr oc vi
lia waria / kombr slag thera
mællan / faar bondin / ellir
hans hion draap / faar / ællir
blodwite / thz ær edzöröt böt
faar thn som tilkombr / drp
faar / ellir blodwite / vari ogilt

XXVI Hwilkin man so gör nakod
thz som nw ær sagt / a ti
gia ⁊ hæmfridhi / kirkiafridhi
hendigx hws fridi / radzstw fri

Dh ællir naakodh aff ty so för
är sagt / ælle vrskelt / dräp / huggir
stingir / gör blodwite / blaar skeno /
ælle huad thz er thz skall att bö
tas som vrskelts j drdapmaala a
balkenom ællir saaramaala balk
enoz or sidan ~~or sidan~~ bötö edzö
rödhj maalsägandä .lx. mrk / ko
nnge lx mrkir / or stadenom .xl. mrk
or skal ey rymma rikit / or en haf
gor stroflas orkar han ey botu
warde halshugginn / orc or ey thy poena
botu / so til .xl. mrk fælder är j legalis.
tässom balkeno / tha skall han
mista högra haand sina

I Vm man myrdir ma ælle koa ma
II Vm fadr elle modr myrda barn sit
III Vm en ma take twa laggifta koae
IIII Vm ma ella koa varder taki ny kldoz
V Vm ma elle koa forgör skiwfbarne sins
VI Vm ma reser här mote konge elle ri
VII Vm ma ledhir fææ a lad sith vtladzkath
VIII Vm fskyllir swa dräp i rätta hos
IX Vm ma sättar eld j annars hws
X Hu ma skal väias elle fællas
for tolka saak

XIV Vm kona eller man bär forgiminga adhrum oc wardher bär oc aa takin

i. Myrdher man annan / eller kona man / eller hwar annan myrdhir / oc
läggher aa lön oc bär i fräghir tha
Mord. skall man stägla oc kunlo stenaa
oc ä vi manna vitne til eller väri
sigh mz xij manna edhe oc fogothin
oc Radmännene skulu the xij män
näpna wäria the han wari wardh
fälla the han wari fäldhir

ij. Dräp kona eller man / barn sith
mz vilia eller myrdhir / hedhit
eller krestid eller barn fadhir sin eller
Mord. modhir sina / hwar thz gör / man eller
dräp. kona tha skal man stägla / oc kun
lo stena än thz oppenbart / oc ret
wardhir / mz vi manna vitnom hwilkin
tolik sak vithis oc är ey openbart
mz vitnaz tha wäri sigh mz xij
manna edhe oc wäri hwar oz sigh
oc fogatin oc Radmännene h offdin
edhin wäria the han wäri wardhir
fälla the han wäri fäldhir än
thz thra som myrdhir / eller mz
vilia dräp skall mista arffwid

taff dødda oc sva ætlagger hans
Ty at engi maa annan sÿ til arff Regula
drapa um ain thz ær af vaada tilko
mit tha böto so j drapmaalabal
kenom skelb mz waada oc thz skal
pÿ mana næpnd aa koma oc veto
huad thz var mz vilia / elle vaada

Gaangr man fraan laggifto kw Nõ
nu sine oc fær sig andra lag ij
gifta oc häffdir mådan hon lifir Adulte-
so han för / mz lagvm hafde faagit rium.
Lwardir thz / mz skälygom oc oppaba
rom / vj mana vitnom lecth sÿ tel
hab oc mz ekis rath tha skal han pœna.
halshuggas / oc thi kona steinas so
samuledh gör ffindz thz oc ey fulle
skäll till / elle oppenbar vitne vai=

Förgör ma mane / saklöss Trul-
elle kono / mz forldom / elle ad dom.
r forgiugorz / sva att ha elle haan iij.
faa död aff tha skall ha steglas Sorti-
oc ho brinnas / ain tel är vj mana legium
vitne elle vai sÿ mz pÿ mana
ede fäldz ha aat edeno / skall oc tel

Förgör ma / / elle / sakina
kona / skilpbarne sino / oc vil V.
barne sino arff hägna / waa
förgiör stiupffbarne.

lag samma om liff thera mz lagwin
som för vtskild ok staande om arf
widh som för är sagth

VI. Reesir hær emot Konung.

Hwilkin som reesir hær mothe
konge ällir rikisins hära ällir
förraada gör ok vill han faanga ällir
drepa ällir naaghon waaldz thwinga gör
aa han ällir orät mz breffwm raadom
ällir hiälp tha skall han mista alt
thz han ägher jord löösöra ällir gard
ok liff sidhan han faangin vardhir
Än kan hom thz vithas ok ey mz
oppenbaru gerningom faangin vara
da staande till kongx nämpndh
fälla thz han haffwir förgiort alt
thz för var sagt wära the ha vari

Vij. Aafwogan Skiöld.

Nw än man ledhir sakelöös
vtländzskan här aa fosterland
sidhan ok bär aafwghan skiold
aa mothe sinom rättom hära ok
häria sidhan egghir fädhirnis ladh
vtan han följer them konge rät
kommin är till rikid tha haui ha
ok alle the mz hom waaro förwerk
ath baade liff ok gooz vndan kro
nona än dehga äghande än

De Seditionib9 seu conspiratoribus.

om naakum vitis tolken sak / oc
ær ey openbart / tha skal konungr nä
dh han väla ellr fälla / wäro
han / wai varde fäldz han / misthe
baade liiff och goodz

Viij

Um naaghor twæskyller swain /
ællr hustru drap sin hwsboda
oc varda faangin aa färske gerningh
tha skall han stäylas oc hon brännas
oc alt till tva th gaanga / hwardir
iord ællr huad the aagha / taki
en lot maalsägande annan kong
oc tridhia staden / Nw hwem tolk
sak vitis / manne / ællr kwinnu oc
ær ey oppenbarta / takin vidr ællr
ær ey vij mana vitne till / tha vä
ri sik mz sin mana edhe / wäre
han wai / warde / fäldz han haf
in forgiort baadhe liiff oc goodz
som för er sagt / Nw sig th som
drap / wara mz vaada / oc ey mz
vilia tilkomit / tha skall han
~~han~~ rätto arffwoz / two ägilla bot
gifua / oc ey liff mista oc giffin
konunge oc stadenom lagabötir
so i drapmaala balkenom skils
th skal sin mada näpnd vita / mz s

husbonde dræpes.

wåde-

HS / B 149 -

nam ede hwad thz var wadhe / ellr vili
IX Sette Eeld i hűß. Sätir man eldh j annars hwo
mz vilia / oc vill bränna baadhe by
oc bonda / bränner op / it hwo / ellr fler
älle gaard allan / wardhe vidh färsta
gärning takin / tha skall han j baale bri
pena. na / oc goodz hans alt saman til trätt
gaanga / En tinnig maalsä. Annan
taki kongh oc tridia stadin / tho swa
at ä skal skadin aater giäldas förstt
aff oskifto / thom so stadha fik och
skiptz sidan thz aater er / Rätt thz en
innera än skadin er / tha skal ä han
fullt / fyr stadan haffua oc kongin oc
stadin / sakörö mistha
X Nu hwem tolkin skadi vitis / oc
wardher ey bar oc aa takin / älle
tilbundin / mz vj manna vitnoz / wärie
sig mz vj manna ede oc huadhe j när
nidh swande / oc j aakärande / wäria
the han / wai wardir ffälla the han gy
ve mz hom so för är sagt
XI Förgörninga. Bär kona ällir man forgörningha
mane / wardhe bar / oc aa takin
tha skal ha taka mz forgörnigoz / oc
jn aa radzstw leda oc skal ey ma
na nämpnd vita mz sinoz edhum
hwad hon ellir han / the forgörning
giorde / ellir ey / wäria the hoa

elli han wari wardh fælla thz hona
ella han ~~wari~~ bøtø .xl. mark til thre
skifthi maalsæganda konunge oc stadhenom
orkar hon ey bøtom/ tha skal hon brin
al oc arffua takin gør hwa/ ka thz
prøffuas at hon haffui thz mz naako
stadha giorth til liffs sins banz ordom
ællir thingom tha skall thz py ma
na næmpnd aa komo/ wæria thz hona
vari vard fælla thz hona/ haffui for
giort liff sith som før ær sagt/ oc
gør sith samkuædh gaage oc thz til
tra.th malsæg. en konungh annan koe
oc tridia stadhenom/ witis thz mane ell
kunne oc varder ey takin mz ligge
oc til py mana næpnd Raadhe half
ne næpnd hwar thra/ wæria the
han wari vardhe fælla thz han/ vari
~~vardir~~ sakir oc bøte som før ær sagt
orkar han ey bøtø/ tha brinne/ oc
arffwiga takin aff hans wardhe
han vardhe/ bøtø them som hom sak
gaff .xl. mark till tra.th oc vari
sama sak om all annar høgmala
Bo annar orkar ey annan tilbin
da nw orkar han ey botum wardhe
slagin vidh stupa oc Ryme stadhin

HS / B 149 -

Kombir han aat, tha miste hoffwd sit

I Um the draap ma göra tingdir
II Huru ma stall annan til draap binda
III Um draapa dör ffore än han lagwnnin är
IIII Um draparen dör sidan han lagwnnen är
V Huru bötör agha bötas effter dödan
VI Um kona drap man
VII Um prester eller klerker drepa lekman
VIII Um lekman drepa prest eller klerk / hin
IX Um flyr draparen vnda oc vardher ey fa
X Um nakor man / vil draparen vara / han
XI Um nakor rannar draparan / aff them han fangit
XII Huru vil ma vita draparen sat oc böt
XIII Um kona vardher drapin, the mz barn är
XIIII Um arffe taka drapna drepa draparen
XV Huru bildir konungs ledhingh vth

1. o drap. Nu drap man annan vtan tvagh oc vardhir faanghin aa ferske gärningh giffwi liff fyri liff / oc komi engo ather then botom vndir oc ather huru mange samma ära i fluk oc faranöto / tha drap göra stadhe alle en vat ther han tingdhir aa liffs nödh / tha miste en liff vtan böte, koppmanna peninga äffter fogotas oc radmanna nadhom oc the koppmanna / haange til tretti / en fiärdhung madhghärda / annan konunge oc tridhia stadhenom

ij Um ma drepa annan oc draparin

Dråperen fånges ey wid f. gerning.

HS / B 149 - #80r

kan vndan fly / ok wardher en faagin
böte maalsäghandenom .xl. marker / ko
nungenom xl / ok xl stadenom ok rym
e vj vikor i closter / ella kirkio / ok en
annarstadz / ok sidan kumin sin i stadh
ok bidhir bötor ok haffwir maalsäghandi
mykith waald at hämpnas / will han
en vidher botum taka / läggis hanss
geell i taka hender ok konungx fridher
lyses offwir han ok staandher thet dagh
ok aar taki thet tha konungx fogote
för flothoffwa

flot[illegible]
fri

Uardher man dräpin / ok kennis en
gin vid dödh / giffwis tha ärfwin
gin naghra sculd / binde han vidher
mz vj manom ällir then som dödh vitis
väri sik mz xij manom ällir faagher
aman annan / sidan dödh var giort
fyri draapit / ok vill til draaps bin
da ok han sik ney fyri / at han aldre
thet draap giordhe orkar then samma
man han tilbinda mz vitnom / mis
te hoffwdh sith / orkar han en bö
te .xl. mark till trætis / ty at han
sak lösan vaaldsförde är ok han
saar gadhir ällir slaghin tha böte

iij

nota

HS / B 149 -

som i saramaalom skils oc the sama
xl. mark(er) m(e)z haffin / oc the takin ha
i husom hans oc heme / eller annars
tadz tha haffwo the brutid konung(h)
edzörö

iiij Or thin man so draap giordhe ffor
Dren han laghwnnen är / oc kan as
arffuane th(e)z tha böthö fyri draapit
som förtsagt är / till treskiftis / dyl
ia the th(e)z tha liggie th(e)z till xij ma
na / wäria the han vara vardhe / ffal
la the han / böthin arffuane / so för
är sagt

V. Nw or sparin dör sida
han laghwnnin är / ffor än hans
dagh är vote oc än maalsäghanden
kan hom haffua dagh giffuidh tha
böthin hans arffua böthir ffyri drapit
so vpskriffuit är / till treskifft

Vi. Ut th(e)z bötas stall fyri fadhurs
hämninga / so han böthir han älle
modhur / älle annor frände / tha giäl
dis ä ä brutith oth aff hans so bröt
hwad th(e)z är iordh / äller penninga / elle
lösöra / Räckia en lösöra / älle nar
da / tha vari arffuane saklösöö
baade fyri maalsäghanda / konunge oc
stadenom / ty at en aagh annar
annars bruth giälda / tha han

HS / B 149 - #81r

emtidh opbaar
Nw om kona dräp man oc var vij
dir faangen vidr f'sta gÿning
ellir dag oc dÿgne tha skall ho a till
radzstw lata koma oc döma lata som
amman draapara. Bidan haffui mals
äde waald hwat han vill bötir ta
ka ellir hona halshugga lata. Ta
ghir maalsägade bötir taki äft
ty vpskilt är oc kong oc stadir sin
deell. Nw än hon vardir ey vidr
f'sta gÿning taghin tha lagvinnis
som för sagt är om draaparin

Dräp pstir ällir klärk leek viij
man tha takir biskop kon
gx rät oc ärffua taff döda maalsä
gande rät aff botum oc stadzin sin
Dräp lekma klärch lräth ix
taki konungx sin rät maalsägande
sin rät oc stadhin sin rath

Han naahor vill draapari vä x
ria fyri them som han vilia
faanga kutigia i sino heme ellr
samarstadz tha vari thz twägilt
the göro sö hom väria vilia oc att
thz ogilt the faa hwat thz är drāp
ällir saar ällr hwat thz är

Qui facit ꝑ aliu̅ perinde est ac si faciat ꝑ
seipsum.

XI Nw om naaghor rænir draaparan aff them
hanum faangat hafui / thy thz gör han hafui
brutid edzöradh / sama lagh ivar om alt annat
ot thz naaghor rænær faanga aff andrum

XII Nw will man witta draap sæt ot böthska
vrar maalsægande æfft botu / skoms ælla
stadhrs / hwilkin thra thz häldzt ær / thy sythir
the both gullid haffua / thz aagh han stadz
sins bff / ot inrigle aa haffua / hwad thed
gullid ær / ællr en / kombir man till radz
stugw ot gaangh widr sak sinne / the han
aagh dög fyri liwta / tha törffua thz en
Reg-ula vitne offu takas / for ty at sua mykid
ær kændh sak som skær skotad / ællr mz
withnam tilbwnden

XIII Vardhr kona dräpin mz barne / som
qwikt ær i hna lifue / tha böte
han dat mz twäböto / aff them böto ffyr
kwnlu draap botas / som ær twä gilth
thz takin qwinona aerffua alt halfft ot
koms ot stadhr halfft / ot ef ninkir ffyri
barnid thz takin qwinona aerffua enskylt
en till ärw vi mana vitne / ot tyghia go
da qwina / som skola vitne bäro / at thz war
qwikt i hna liffue / ällr en the till wäri
sig mz vi mana edhe aa barnsins vägna

XIIII Kombir täss madz sins ærffue so ther em
vardh / ot dräp then som draapit gör
de / inna sama dagh / ællr annan thinna aff

brædhsko vtan laga doom Tha bötö thin
oc faste som annar draapare oc taki the
tæff bötör som förra drap Orkar han ey
bötu Gange liff hans ffyri

Nw billdhr konungx leddungh wth oc XV.
skip liggi j laga hampn oc skioldhr staar
j stampne Wardr ma ther drapin Ligge
j tva botlum

Thu magh hugh till waada Rulw takas j= eno
Nw kwna aff eno hugge ij saar varda
Nw staar ma j satw oc vill dilar skiwta
oc man vardir ffyri
Oskiwt ma spilwte ællr stene kastar
Nw hugga twe træ ællir stene wältas ab
Nw ær bundr j by ha stal blyhas oc öhyl=
Nw klifir ma j træ sialffviliadh oc fa dödh af
Nw faller ma nidhr oc then faa skada nidhr ær
Nw faller hwss aa ma ellir anad hadwærke
Nw faller lass aa man
Vm offwmagi dræpr mannz vilia
Nw dyll offwmagi draap
Nw vardir kona dræpin j vaada
Nw ka ma ællr koa aaff wita vaada
Nw dræpr fadhr ællr madhr barn sith nr vaada
Nw dræpr faa man

Nw huggr madhr aat mane oc vær I.
dhr annar fyri oc faa bana aff tha
Magho ey flee hin till waada taliaas j ay=

Nw kwna aff eno hugge ith ij.
Nw saar waada Takir haandh
ællr hoffwdh thz ær högxste waadhe

Casum fortuitum nullum hom consilium
providere potest.

thz är .xl. mark waada both oc prij ma
na edhir swa at thz var mz waada oc ey
mz vilia oc thz edh skola thr gaanga
maanade äffter at draapit var giort
oc hwar om sigh svaria Tha takir ey
till waadha vtan baade then som draph
oc swa hanw affwa som draapin vardh
sägghia waada vara oc the skulw baa
de edh fyrigöra bidia sigh sad gud hiälpa
at thz var vaade oc ey vilia swa skulw
skils om waada edh fyri draapin swa
skall fyri allom waada edhom göras i saa
vom blaanad ällir blodwite oc hwar edh
sin gaanga äfftir ty edhin är oc alla va
da bötör baade i draapi oc saar ällir
i hwado thz är taki maalsägande ens-

iij Staar ma i saato oc vill skylt
Dilir skiwta oc vardr ma fyrir oc
faa döö aff bötö .xl. mark mz waadha
edhe som för är sagt takir thz nakodh
för ad stok ällir steen oc takir sidan ma
swa at han faa döö ellir bana aff bö
te pp im̄r kir

iiij Skiwtir man spiwte ällir kastar ste
ne ällir naakro ty tinghe ma maa
skada mz göro oc at hwo offwan waade faa
thz naakor döödh aff wara waadaboth
xl. mark som för var sagth mz wada
edhe Nw kan skiutid ällir kastid annar
stadz för taka än hanu som skadan fik

bóte tha ꝑꝑ mrk' oc gaange edh som
sagt var ffälz han aat edhenom och
orkar ey botum / wari lag so fór är sagt

Nw hugga twe trä äller stena
walta ffaa badé bana aff / huggen V.
baadé ogilde ffaa annar bana Gialde
thn som liffuer / han aat mz pij mrkor
oc vaada edh som fór är sagt ffäldz
han aat edenom oc orkar ey botom äl
ler ffyller edhin oc orkar ey botu

AR bundir i by / han skall bylaes och VI.
om hylias ffallir man i oc faa ba
na aff / bóte pij mrk' thy bunen af
oc waada edh som fór är sagth ällr
orkar han ey botu wari tha lag / som
om adhra pij mrk' till wadha ällr ytia
ällr agha brevn fler / Gialde thn so fällr
oc ey thn som byggt ffallir ma i bro / oc
faa bana aff / bótes fyr han ꝑꝑ mrk'
oc ed som fór var sagt Daga bro fleire
saman / bóte thn som fällir / oc ey thn so
byggt ffälz han aat edenom / wari lag
sama som fór är sagth om adhra ꝑꝑ
mrkir till waadha

Kliffw ma i träá sälffwiliandis / hua VII.
viohaanda trä thz häldzt är ffal
ler nidz oc faa bana aff / wari ogild
Kliffw man bidhin i trä oc fallir
nidhr oc faa bana aff / bóte ꝑꝑ
mrk' thn som han kliffwa badh / oc
edh som fór är sagth / kliffw ma i trä

Dråpmåle

Äfftir budhi fallir midhir och faa bana
aff böte then som bödh xl mark oc va
da edh Nw sighir arffue tass Äfftir budi
ällir bön vara opkläffrit oc hin ne
kar styli mz thy mana ede fälz han
aat edhenom fälls oc till sakinna
som han hom skuld fyri giffwin

viij. Nw fallir man aff trä midhir oc thy
faa dödh aff som vndi staandir wari o-
Nw fallir hws aa man gildir
ix. Nällir annar haandawirke manna
oc faa dödh aff ällir bana wari bot thy mar
kir oc edhir som för ar sagt Orkar ha ey
botum wari lag so för ar sagth warder och
hanum budhit för the aagh thz at batra oc
dagh fyri laghdir oc thinnadhe thz äffte dagi
wari tha draap j vtha wikom oc botu oc
swa wari j allo adhro Thy manne vardhir
budhit at batra oc gör thz ey Nw göra
man hws ällir annat tolikt byggia
ällir annat ärffuodhe göro oc the so byg
gia ällir the thz till göra lata sik slyp
pa aff haandom stein timbir sidlar
ällir hwat thz ar oc ma faa ther aff ba
na böte thy mark oc edh sam för är sagth
Orkar han ey botum wari lag so för ar
sagt Nw kan naagh haanda brista thz sum
bonde fich them till byggning sina thy
man bana fich böte tha bondin so byg
gia lath oc ey then so aa hiölth

Nw fallir lass aa man / wæn ogilder X.
æ a hiwalshaanda lass thz ær
Nw kan owormaghi winna æn xv XI.
aara / dræpa man mz vilia / böte. xl mark
halfft maalsæghanda / oc halff konge oc sta
dheno / ækar ha ey botum ær
Dræp owormagi man mz waadha XII.
böte xij mark / kan oc offurmagi mæ
ne æn vij aara dræpa man / hwad thz
ær vaade ælla vili / böte viij markir
Nw dyll offurmagi draap / binde swa XIII.
han till / fyri draap oc saar bo annar
man Nw sigh annar wara offurmaga
oc annar ey / witum thz xij män oc
raadi halffne næmpnd / hwart thæra
Nw kan kona j waada dræpin var XIIII.
dha oc sighir han mz barna vara
haffwi næste barnsins ærffua vitzord
mz twægia gwnno vitnom oc xij män
ede at hon mz barne var / tha ökas
boot hæna / mz xij markom oc wari ko
na j samma laghom j waadabotum / Seg
ma æ hwar han dræp / ælla dræpin vardhe
Nw kan man ælla kona saaff vætha XV
wardha / tha skulu næste frænder hans
ælla hæna / thz fyri thinget oc sokna
mannom kunnoght göra / oc han

ællr kona i hæptilsom haffua / Kan
tha man ællr kona w hæptilsom slippa
Dör man / ællr bonder by / liggie thr by
i waada giældum / xl mr ka / böthe
en mera Tho at han bonder baade by
oc bonda / Kan thr man ællr kona dör
pa naaghon / wai i waada botu / xl mr
Swa skall thra ærffue / baade taka oc
giffua / ffyr thm ær ey lyfsinga vitne til
tha var gömings hans ællr hua han vilia
witsorn / baade thz thr görs / oc thz thm
görs Nw orkar huargit thra xl mr
ka botum

XVI. Drap ffadr ællr modhir / barn sitth
inn waada / haffua the hion baaden
kazar annad thra / till taiss dödit hafu
tha ffylle waada edh / oc waada both
xl mrk oc qwæli thz engin högn / Swa
dröske till laga / ællr bota / Kazar hawer
ghit thra till annadh / wai tha saklöst
baade ffyr edh oc both

XVij. Drap fææ man / vpe hall / bitr
hæstr / hunder / Kiwir / ællr hwad
fææ thz haldrst ær / böte æganden xiii
mrk / ffor dödh or ma dilvr ællr foglar
hema oc kirona the skada göro / swa
swa fyr thz so fyr annadh fææ / allom

sakrum Nw om han dyll so faa ägh
tha binde staff döda arffua / ha the
till / mz vj mannom / älliz väri sigh / mz
vij manom Nw kan faa sarga man
bote / then faa aagh kna nirke än twä
gia manna vitne än till älliz väri
sig siälffwir tyghi

I Nw vil ma / anan til saara binda
II Nw görs eno mane baade saandr saar
III Nw skoa ma sama i vapna skifte ot ran
IIII Nu huggs ma aff adr tuumolsing ellr
foot framan writha sathing;
V Vm lidhir vardr huggin aff mane
VI Nw vardr lyt hand ellr fothir
VII Nu vardr ma huggi filsaara or kob ey=
VIII Nu vardr ma huggi i rygh ellr hoff
wodh or kombir lyte;
IX Nw vardr ma kötsaar huggin / älliz
slagin skeno / blaa / ellr blodugh / kort
X Nw vardr ma huggin ellr ham
bladhir swa at ha gil ey / til vadz stw=
XI Nw varda tändr vtslagna
XII Vm pust / or haardh / or hwa knif
vt draghir händr
XIII Vm ma raster i anars gard / mz wdz=
XIIII Vm ma skyuffu / ällr raster anan vth
aff nor broo

HS / B 149 -

xvi Nw koma män saman mz wighz wäkor
xvij Hu läge / mä skal saarū vaarda
xvij Vm man slaar sithe eghit hion
xviiij Vm fogota / borgamestare / ällir raadh mānom / saar göres
xix Nw gör offwnmagi / ffulsära ällir blodvite
xx Vm the saar / gimis göras
xxi Vm locka vardo aff möö / ällir gimmoskorne

Nw vill man annan til saara binda tha skal han vinom ok frändoz thz kunnogt göra / ok radmanno ok them thm man visa / hom thm skadan giorde ok ey vita thz adhre / Vites thz adre / ok ey the skadan giorde / staande i sama vaadha fiinledhis vidskiande at gör ma drap ällir bryt naakod aff thm sakum / the skula optalas / mällan thingx daga ok warfū dagh förra / om jwll paa sta ällir saa länge thn friden lyss ällir tha komm i stadeno är lyste at i twäböto för nia ok naakra thing / lyss / slaar thing ok vardir ey bar ok aa takin / Han rymer till closter ok skrio ok kombir in i stadhin tha vi vitum är omlikna än han kan sik ey mz malsäganda för omlika ok biluder fulla böt-

oc alla malsada. konunge oc stad-
nom. tha skula bötir hans takas
oc hom fidhir lysas oc maalsada.
luthir. j taka handir sätis än
han vil ey vidir botir taka. Standir
thz dagh oc aar. taki tha thz konunger
fogote. fyri flothe faa.

Nw gör man baade i sändir. kenö ij
mane. baar oc vaan. binde han vidir
mz vj manom oc böte huar om sik.

Nw kiv man saman koma. j va iij
apna skiffte äller annar stadz mz
vredz vilia oc hugger annar saman
mz fullom saar. ällr läsa aff manne
rothögghat aff örad. ena hand af
äller fot. böte xl mrk malsada
oc xl konunge oc stadenom. än twa-
mana vitne ä till. än ey vitne til
wäri sik mz vj mannom. orkar han
ey botum. giffui lim fyri lim. oc
sva vari j allom adrum affhuggum.
än han orkar ey botum. wardo ma-
ne tho aff täsom affhuggen
tha ligge j twabote. Huar vari
lag om tugo. äller skaap. än
thom stadi kan hända orkar
han ey botum. giffui lim fyri lim.
faa han thz dögh aff. giffui liff fyri liff

iiij. Tumulfingr. Huggir man aff andre twmolfinger ællir fframan wrista / bøte ix mark ffyri lytid / oc xij mark til træskifft tw fyri saaramaalid / Thy at twmolfinger ær i haand / oc heel halffuir fot / Thy til ær twægia mana vitne ællir væri sik mz vj manna / Huggir man oc all annor fingir i sænder aff / wæri bot samu / Huggir man thy næst ær twmolfinger / bøte iij mark fyri lytid oc ix mark til trætl fyri saaramalith / længxste finger / wæri i samma botum / Thy so næst ær litla finger / wæri iij mark i lyte oc vj mark till trætl ffyri saaramaalin / litle finger wæri i samma bot / Ha ma tagh wæri om twa ær / i saaramaalom oc halfua mynna i lyte

V Hwar som led huggir aff fingre ællir taam / bøte vj mark till trætl / oc iij marker fyri lytid / enkannelyga maalsægander / Æn twægia mana vitne ær till ællir wæri sik mz vj manno

VI. Haand. Foot. Huggir man haand mandz ællir fot oc warder lyt swa at han torff ey styl to vidher / bøte ix mark till trætl / oc iij mark ffyri lytidh / æn vitne ær till ællir wæri sik so før ær sagt / warda fingir huggin saa at the kunna ey aa loffwa ællir warder ledstarker / wæri samma bot met wåde.

warde man at huggin j haand Swa
at man gitir ey matburgit sigh ällir
j foot saa at man gitir ey gaangit v
tan stylto böte xviij marker till till
trätt Ok vj mark fyri lytid Än till ä
twägia mäna vitne ällir väri sig
mz vj mannom

Kombir aaffhug j warghir huggin Vij
ellir stingin j hool bryst ällir arm aff= hug
offwan ällir midhan laarbeen Swa
at thz sundir gaar ok töffuer spiäl
ta ällir kombir beenlösning j böte xxa
marker till trätt Ok än till ä twägia mä
vitne ällir väri sig so för ä sagth
Samma lag väri om kinbeen ällir
hoffwd mandz ällir huar fulsärä j ko

Nu wardhir ma huggin 6
J been Rygg arm kinbeen ällir Viij
hoffwodh Swa at han warde krumpin Lötte.
lambir ällir lyttir wari tha lyt botth
vj mark ok thz taki saara twlin war
dhir han ey krumpin lambir ällir lyt
tir tha fölge eengin lytboot

Nu warder ma huggin kött saar IX.
Slaghin blaa ällir blodugh So kiöt Sår.
ey kombir fulsärä ällir slaghin
fulla skenå som ey kombir beenlös
ning j wardir vitnadir til mz twe vit

Blå, blodnger.

nom / böte xii mrk till tratt / ällir wa
sig mz vi mannom / vm viskbeen / war
sama lagh / vtan armbir bärss aaff
ty i fätlum / thz skulu gode män sea
hwad thz är fulsära / ällir ey / wardhir
man oc till bloodz / slaghin / ällir huggin
j hoffwd / oc ey kombir / j änlite / swa
at thz höll / baade hattir oc hwffua / bö
te xii mrk till tratt / oc til än twägia
mana vitne / ällir väri sig tho förär-

Nw vardir man huggin sant
ällir hambladhir / swa at han
är ey för till radstw kama / sig at kära
tha skal fogotin / bargara / oc radmän
iiii män nämpna / hans saar / at see oc
pröffwa / swa som the vilia mz sinom ed
at haalda / oc fogotin / bargara / oc rad
män / takin thz bötir äfftir

XI. fram säder.

Hwar som iiii fintandir slaar vr
manne / offwan ällir nidhan
/ böte fyri hwaria thera / iii mrk / fyri lytt
saara twlanom / oc x mrk til tratt
oc fyri hwaria andra / six mrk / fyri saara
twlit till tratt / oc mz fyri lytidh

XII. ynst haadra

Hwar so slaar pwst / ällir haar
dragher / j haar / böte vi mrk
till tra ä schifftis / oc ghir han kniff
ällir pwärdh / böte vi mrk / än

Kniff · Sverd ·

thr æru vitne till / orkar han ey
botum / gaange ginom haand hans
ffor han ther sak mz Rættis æfftir
saaramaalom / vtan fyri pwst / æl
lir haardragh / warde slagin aa stor
Nw kastar man j · xiij · kenom
annars gaard / mz wiliawerke
steen staang ællir naakot annat
ok kom ey for skælnaðir thra mal
san ok takir tho engin / bøte xij mr
kir till trætt / kombir ther saaramal
j wai the bot / halffwo store / æn an
nar bot

Kastar man annan vt / aff næsta xiiij
bro ællir rydhia / mz wiliahande
vti strømin / bøte xl mark / Gangir
lifs waade aa / ok værdir mz vit
nom tilbwndin / ok bær ok aa takin
gaange liff fyri liff / kombir han
vndan ok biudir fram bot / bøte
æfftir draapum / vin maalsæghande will
vidir botum taka / Skiwtir ok man
annan aff bodabro / ællir gaardz bro
mz wiliahande / bøte xx markir
kombir lifs waade j / wai bot som
for ær sagt / ok tessa xl mark / ok xx
mark ok rula til trætt gaanga

HS / B 149 -

XV. Nw koma man saman mz wg
wikom ffaa annar dödh aff ok annar
saar / thz är dödhir gildhir / ok
saar ogill / liffua the baadhe swa
hwar gillir aat sinom saarom / ok
bötin som lag tilsegia / hwar äfft
XVI. ir aakoman är / Nw vardhir man
hinggin hoffwdsaar / hwldsaar
ällir hiwadhaanda saar thet
haldzst är / som man maa dödh af
faa / tha skal han som hinggena
giordhe till at nat ok aar är vte
äfftir thz at hugningen var giordh / saa
som waarda / Nw vardhir man sarga
dhir ällir slaghin / ok thn kombir
som thz giordhe / ok böter vidhir
malsäghanda konungin / ok stadhin /
Tha är han saklöös / Döör han af
them saarom / swan bötör är vtgiff
na / ok ffor / än vte är nat ok aar
äfftir thz hugningin var giordh / tha
äghir ey malsäghande liiff hans taka
vtan lagabötir ~~...~~ / Föro man
draapit / ok staande thz först i bo
twm som för var opbiudh / Swan
skall mz laghum kräffwias / Thz

som aat staar / oc forgotin oc stadh
liten aat thøm botom the haffuo op takit
oc them ørkis en thera boot oc the
stall aa komo / xij manna nampnd
oc vita / Huad han doo aff thøm sa
ma saarom ællr en Nw orkar han en- bøtir

Slaar man sith eghit .XVI.
hioon / till godra tinga / oc dyn-
dir / oc kombir en saarnadir j / oth
wardir en blaa ællr blodug / war
ogilt / kombir saarnadir j / blaanadz
ællr blodwite / bøte æfter ty saaren ær

Alt the forgota / borgamæsta .XVIIJ.
r om / raadmanom ællr stadzins
staffuara gøra j draapom / wari
twa bøte / then man som forgotin
ællr raadman / om byn sænda æf-
ter stadzins ærandom / the them gøra
ligge j sama lagum oc botom / om stadz
sins swena / wari sama lagh .XVII

Nw gør offso magi ffulsære ælla
blodwite / then som mera ær
en vij aara / oc mynna en .xv. / bo-
te iij mrk fyri lytid / oc vj mrk
fyri saara tivalit / malsæda enskylt
bodir ha nw aakomo / bo ær blanadz

HS / B 149 -

ællir blodwite / bøte vj mark mals
æganda / Wardhir offwo mangi saar / ællir
blodvite / vij aara gamall / ællir yn
gre / wari ogilth ·X viij·

All affhugg thær quinno gørs / mz
vilia oc wæzhande / bøthis
swa som manne giort waare / Utan
spina kuna aaffhuggas / hugx ha
aff hugge j twa bøte som tunga
ællir skaap waare / huggas aff
baade j eno hugge / bøtis en mer
æn fyri en hugx aff j adhro hugge
bøte tha fyri baada som edzöro
waare / Skar han en botm / gaange
liff hans fyri / Swa som tunga ællir skap
waare / Skar man aff spina mz
vilia / ællir wæzwitom oc stadhgado
raade / gaange tha liff has fyri
oc enga adra bot / wardir ha en
faanginn vidir / ællir vitnadir till
lyute sama lagh som för sagt er
om tungo oc skaap / wardir oc
quinno spinn lamstadhir / oc en aaff
huggin / bøte tha ther fyri .xl.
marker oc aff allom thæssom bo
tom / taki maalsæghande halft / oc

halfft konungin oc stadhin
Uarda locka baade / aff mz skorne
botis ther fyri xx mark / swardir XIX. locka.
annar aff skiwrin / botis x mark kiir
oc halffuo minna fyri gimo locka / oc
taki maalsæ. deel i thriwngi / oc konu-
ng oc stadr ther andra thridiunga. stall bo-
tas æfft twæggia mana witno / ælli-
væriæs mz vj mana ede. orkar han ey

Ffamlegh indkiande at botin XX
Hwilkin man / sadhen gör saar /
som ey kombir aff thingi, oc orkar
ey botum att gangee. Hand hans fyri
utan malsæ. deel bide fyri hom oc ha-
ffwi ey tokka gringa för giort. oc gy-
ri konungenom oc stadeno fult æfft ty
the vilia mz hom göro. oc ka thra na-
the. faa
¶ I Um man hugger anan a mot sinom vilia [illegible] / ælla been
II Um man hugger annan i ryg sunder ælln-
III Um man kastar sten ælla skynter / stadz
staang
IIII Um man varder i haandalöso vaada-
V Aff hugg man ælla slaar skeno ella
hir skynffwe
VI Um handalös vaade tak annar
stadz för än han skada gör. oc än
bluffwimagi gör saar mz waada

Såramål

Huru waada edhir skall vara

1. Huggir man aat adhra ok annar vardhir
fyri staddir ok kan faa hugga han / aa
mote sinom vilia huggir aff hon näsa / ellir
öra / oth öga / j äulite / ällir hals / swa at
han hafir äwärdhlight lyte aff / huggir aff
haand / ellir fot / mz waada / böte / aath-
waada botum / iij mark fyri lyted ok vj mark
fyri saaratolit ok maalsäghande / skal enskytt
alla waadaböter hafwa / huggir man annar
fulsaar / som ey kombir aa thing / böte
vj markir fyri saarid / ok enga lyti boot

ij. Nw huggir man annan j ryggh / sin
sinir drin / ällir been / mz waadha
ällir thz som fulsaar är / ok kombir ey
aa thing / ok vardhir thy man krumpir ällir
lambir / swa at han lyte aff hafwer
böte iij mark som för är sagt fyri lytid
ok vj mark fyri saaratolid / huggir man
tumnolfing af adhrom ällir foot / ok man
wriista / böte vij öra fyri lytid ok half
femta mark fyri saaratolid / huggir man
then / ther är näst / ällir then längsta
böte ena mark fyri lytid / ok ij markir
fyri saaratolid / huggir then / ther är näst
ällir then mindzsta / böte ȝ mark fyri
lytid ok ena mark fyri saaratolid / ha
ma lagh wara om tää / ok tha halffwo
mynna j lytena

Nw kastar mā stene / ällir skinthir iij.
staang ällir hwad thz hälzst är
man kastar / kombir thz ananstadz / för
än thz skada gör / stöter aff stene / ella
aff huse ällir kastar offwir hws oc se
ey hwar nidir kombir thz het hadu
dalöös waade / wardir thz nakor fyri
staddir oc faar thz skada aff ällir hwad
aakoma thz är / böte fyri saar halfuo
mynna än försagt är / skena lyte i wā
gialde oc halffuo mynna äfftir ty sō the

Nw skā man i haandalö   lätn iiij.
Nu sō waada staddir wā / thu thz kan
hälzst tilkoma at ey följer haand
hugge / wardir man slagin / ällir stottir
aa haand sina / oc finger skumpna oc
onytiaz / wari thwmolfingir i lytsbot
vj öra thin / thz är näst v öra thin
thz är näst i mark / litzle fingir oc thin
thz är näst iij öra hwar thre var
dhir fot staddir i handa löpz waa
da / swa at twa skumpna / wari half
uo minne i lytsbotin än fingir

Nw huggir man annan blaar v.
skeno / kastar älla skinthir
Swa at hwarghin vidir kombir för än

thz stadha gör / thz är ey vaadhe / w
tan rätt wili / witan / thn skadan fich
oc saa thn skadan giorde / Enghia ba
adhe waadha wara

VI. Hwar som haandalös vaadhe tinar
hso anorstadz tak / ffört än thz sta
da gör / Ellr offta hwsi raster / oc sic
ey hwar nidr kombr / thär maa thn
som thinge a giarde / waada ed gaaga
än tha at maalsäghande wil ey / waada ed
staanda / Ellr boot optaka / än / hwar
lyte kombr 7 waada botum / som ey kö
bir aafhug / tha skall lytis booth
qwar staanda till at vte är nat oc är
oc ligge till vj mana aff skadenno h
adh han äg lytis booth op at taka / äl
lr ey / Swa mykt skal ovmagi böta
aat lytsbot. som moghande man äre half
no myne 7 saaratool / Ewo oc kar offto
maghi / ey botum

VIJ. Nw bit hundr man / tha giff wi
maalsäghande ath hundin / Ellr bö
te vj öra / kan annad faa / mä / saara
göro hwad faa thz häldst är / böte
äghanden vj öra / wardr han lytter
aff som skadan fich / tha skall lytsbot
wara saa stoor / som saarabot / will
äghanden dylia / ffyi sith faa / tha

ædhin hann vitzfordh ſam ſkadan ſik
vithne thz / mz twem manoꝛ / at hanū
ſaa / haffui thān ſkadan giort

Hwilkin man ſom vaada edh Viij.
ſkall gaanga ffyꝛ ſaar ſtōꝛre
ællir ſmærre ællir ffyꝛ lyte gaange
xij mana edh oc vari laghvardhir
oc bōte bot / ſō fōr ær ſagt ffældz han
aat edenom oc orkar ey botum ællir
ffallir edhin / oc orkar ey botum

Capitulum ex vagantibus ſequitur

Will naghor gōr ſæningh / aa fogo
tan / borgamæſtā / ællir raadmā
Swa at han vill them ſkada gōra /
ællir oc ſaa / at Raadens biwdz ſywær
dningh Alle thē mz æ. Wiz vi godha
mana withe / the haffuo forbūtid thē
liiff / thras goodz / taki thra barn
ællir thra ærffua / kan oc ſaa vara
at thē kan ſkadi aff koma / Alle
thē thē mz æ / haffuo forbūtid liiff
oc goodz / kan oc ſwa wara at the
kwna till nad koma / ligge thē til
ffogotan oc Raadhid / huad the vil
la / mz ty gōro
Nw kan man ſigh Ey tillbffnadh
w Gaandom ledha

Tiufna

II Nw wardher thyn mz tiluffnad gripin / som haffwer baran, kirwnlw, ællir vidherlagg-
III Nw fyri hin stoor bith tyuffwe stall / hangia ællir øron mista / man
IIII Vm kona kan mz barne væra / na ma
V Vm stadzins pva slappa tyuf ella a-
VI Vz alt thz, i tragaardhe ella kaalgaardhe-
VII Nw hugger man æpold, ella baandhe træ
VIII Nw stiæl man hubla / vaxer
IX Nw stiæl man fiska
X Nw giffwer man androm siell fyri bodhan / hittas
XI Huru fynder skula skiftas / thz som a vatn-
XII Nw kan thyn som hitte / vitne hafua
XIII Nw hitter man fæ annars
XIIII Nw hitter man vrak, hafn ella siofund
XV Nw hitter man bien fyndh
XVI Vz man hitter arkad annars
XVII Huru man skal sik vtz tyuffna gøro
XVIII Vz hæpt oc thzahanda, oc baat / ha
XIX Vz man slapper tiuffue ælla taker lon fyri
XX Vm man taker annars timber bort
XXI Vm dubbill

1. Nwardher thyn tiwffnadher naakin, ha
som takin ær aa liff gaangin
oc git ey leeth aff haandom sinom lata
oc tyuffwo vat ledhir oc ha till annars

mandz / oc han vidh kænnis ſo til le
dhis vtstaande tha han tiuffs rät
ællir ledhi aaff haandom ſik Nw
kænnis han ey vidh vtan dyl oc
ſighr ſik ey aagha ællir ſualt hafua
tha ſkall han binda mz vitnom in til
hans oc böte tha .xl. mrk / malsæghada.
konunge / oc stadhinom / till thrä skiftis / oc
gaange ey liif hans fyri / för ty ſkal
then / ſom köp hoffuad ællir klöfuad
diurt gull / ællir pülfuir ællir adhra gior
da gyrning / wapn / skinnaklædhe ællir
annat tolikt mz fullom vitnom kö
pa oc vithi thz laghligan köpt vara
tha thz dandas Nw orkar han ey
botum / ſom tilufrasthen til ledhis

Nu vardhir then nia mz tilufra ij.
oc grippin / om han / kunnu / barn
ællir vidherlagha man hand / tha ſkal
ey thera liiff fyri gaanga ænn ſwaa
ſtoor tiufnadhir ær vtan thz kan fy
nas j hærme thera oc the haffua thz
mz honum nöth oc mz honum j raa
dhum waridh Nw kan thæn thz voi
tas / oc j hærme thera vandzſakas / oc
findz ey mz thiud / waar laghwardh
Enghin maa oc andra wita / ællir til

bindanutan han wardher bar oc aa
takin oc i heme hans finnes engi ma
oc annarss hws randzſaka vtan hā ſyn
till hans wardhiar mz .xl. mrko vo
tan thz ſe mz fogotans oc borgama
ſtamna orloff tha maa thz wrā witſ
thz hōme oc ä ey vj manna vitne til
witis tiuffz ſaak. ällir randzſakas hws hās ſo föz är
ſagt bote .xl. mrk maalſägandenoz
oc .xx. mrk konungenoz oc ſtadenoz oc
kar han ey botir gaange rätt offir ha
äfft ty hōme är tiluffnadz witter

iij. Hwilkin man ſyri tiluffnad
haffir ey för vardh gyrin ſtaa hā
ſtiäla för mynna maa han ey hēgia
hān ena mrk ällir mrka vērd vtan
han ſtäl i kirko ällir i badſtw ällir
hoſbonda ſin tha hänge för ena
mrk ſkra oc thz ſo ſtäl i kirko ällir
gör thz andra gang haffir i hēm en
gyn fridh oc wardz han bar oc aa
takin ſyri .j. mrk ſtall tiluffnir til ſtu
po ſlaas oc baadin öron miſta ſyri
iij öra hwdh miſta oc andra öra
ſyri .ij. öra hwd miſta oc ſtadin fly
oc ſtadz mark kombir han aatir
ſidan i ſtadin ällir ſtadz mark miſte

liff sith / wm kwinlo wad lag farin
vtan hon skal qwick i jord gräffuas
fyri paa myskit / so mä skal hengias
Kan thz kono mz barne vara so skal
äz thz paa ster tiluffnadz so för är
sagt at hon skal liif sith missa / thäs
skall hõ / tha skall han i stadzins järn
no sitia oc hoa fögö / thn hue skilogh
gaff oc sidan barn är föt / gyrs vtt hna

V.

Nw släpps stadzins swäyn tiluff
ällir annan ma vw stadzins järno / sta
de sama rät / thn skuldä standa

VI.

Nw skäl man thz i kaalgaardom
ällir i träigard wäxer äple äl
lir ad föth / yrter / kaall ällir huadh
thz är oc wardz na takin / ällir kla
ge hans / mz twägia mana vitnan
bötö vj mrk oc aat skadan / skobr gr
saar ällir blodwite thz / thra mallan
wäi twägilt huadh han faa so fyri
är oc ogilt thz som hin faar thz tilko

Kålgård
trægård

VII.

Hugg man apaldh ällr an
nad bärande träi / i trägaarde bö
te vj mrk / bryt han op aa bänd
träa / bötö iij mrkr / om ha vidu
wardz takin mz vitno / wolle thz ho
mi wädzi sigh / mz vj manam

Bærende træ

viij humbla

Nw skal ma humbla w humblagarde
dom / skäris / äplom / ällir hwar häldzt
han wäron / wardir takin widir / bindz
aa han sandir tiluffuadir oc före till
til raadzstugu oc gäri dombir hal
äfftir ty tiluffnadzin är

IX. Stiäl fiskia

Nw skal man fiska aff annars nät
tiom / miärdwm / krokom / ällir an
dro fiske tholom / wardir vidir takin
böte vi mrk oc aat stadan / skal ha
nät / ällir fiske tool / wardir vidir takin
bindz aa ryg hans / oc stade tyuft rät

X. Boldsk. Standa tiuffz ret. Sup 2ᵒ cap.

Nw gifwir madwr skuld fyri bodhum
oc fiär thz mz hanom / ällir i husi hans
fiä ha hanom skuld fyri gifwit / fins ey wiäi
sig mz thi manom oc hin standi sa
ma rätt / ällir böte .xl. mrk som föör är
sagt / maalsägande / oc xxx mrk konunge
oc stadenom

XI. fynd

Hwar som fynd hitt aa
hwägh / ällir vtan väg / hwad fynd
thz hälzt är / lysi genstan fyri them
när hon gaa skudan aat sokn ok so
oc Radzstw / kombir them mist hafwir
för än lyst är / säighi till vdhic / oc san
iärteckne tha swari til sin mz twi
manna / wialfwi tridhi oc taki sith aat
vtan lösn / kombir ha ey äft inna nat

HS / B 149 - #95r

oc aat so vidr kännis / taki konung
twa lyty / oc then tridiung so fund hitte
Nw kan then so hitte / bitne haf xij.
nalat han laghta lyst hafa / tha
swäri / then en till sin som tappadh
han / mz twe mäno / siälfi tridi / oc ta
ki sith aat / vtan then hafui tridiung sor
hitte / äfftir ty iij godä män / the gozid
miäta / äpter ma aat lysniga vitno / oc
faldz aat them / böte tha .xl. mark oc
böte tinffu / ällir strande tinfs vth
Nw hitt ma fää anart / häst tama xiij.
Nyfstilwt / vpa skog / faar geth / ällir fää.
thz nytia fää är / tha dagh ma en
till sin swära mz twe manom / oc siälfi
tridi / at thz är hans / oc taki sith aat siðan
vtan löst / oc hin gyi sin betinffna mz
lysniga vitnor / mz hästvpa / oc horsse
maa man yrkia / oc sina taskue göro
oc sin ärande mz forna / sman stadin
oc hradit / siðan laghlyst / oc laga vitne
til takin är / baade / hradino oc saa
stadinoz / hwar so yrk ther mz förr / än
laghlyst är / böte iij mark til trätt
Hittir ma wrak / salto vatne äl xiiij.
lir friskko / thr rätt ägande är ey Wrak.
när / ällir hans budh / oc veet ey huart

4 insua

hans ær komit / lyser han laghlica tha
aagh han konungx som hitte / oc æghanden
twa lyti ægange till / han som mist hau-
mz sannom iartekno / oc twægia manna
vitno / kombir han ey innan nat oc aar
tha taki konungin twa lyti

XV. fynd. Nw hittir man botn fynd oc lyser
laglica tha aghir han halffua fyndh /
kombir engin then som lagligha kænnis vi-
dhn / so for ær sagt tha aghe han alth

XVI. Nw hittir man jarkazæ anazo halft
haffwi ærfuaghlon æft godhra mana skodan

fynd. Alla stada ther man fynder / hittir
tha skal han sig wæl tillsia gøra
forest mz lysningha vitno / lyda swa at han so
mist hafir / sin til sin mz twæghia manna vit-
nom skaln taki / oc taki saa sith aater / al-
le ther gørre hiælpa vidha / ælle / so sko
ællr fyri hær / swa man saa myklo bætre
oc taki saa myket aff thy gørningo / so at
raadhen vil hon vna oc godhe man sighia
at han træwit haffuer

XVij. Vtan loe laan tages. Nw taker man uta laan ællr leigho
hafftr ællr skyut annat / oc aaker
ællr ridr ællr gør naakit aghaanda
wikan / mz thy han taket hafir / kombir
æghandin æfft oc faagha alt saman
tha aghir han till tingx ælla Radzstw
føras oc hafir vaald / hwad han vill
honum till tyuffs ælla raans ma vina æft

tu lagh tilsighia / vm baat var sama lagh
waalzfør ær ok naaker baade baat ok
bada hwat ha hom i hæptilsse sæt / ælla
ey ælla slaat / thz ær brutid edz ærst

XVIII. Slepp tiuff

Hwar so faar magha rättan tyuff ok
slæpp hom føre / æn ha lagwnnen ær
bøte. xl. mrk konge / ok stadenom / wardz
ok tiuffid laghwnne / tha takis ey løsn
fyri han / vtan ophængis / æffreis naker
løsn fyri han taka / giælde konge løsn
ok aa. xl. mrk / ok thz var konghs ensak
ælla ok kær hwarghin thra botm.

XIX. timber

Hwar so anars tiber bort tak / swa
so fiolar / tigil vid / ælla hwad ther ær
mz vitno ælla vta vitne / vta æghandz loff
bøte fyri it stycke / iiii mrk malsæ. saghe / ko
ok stadenom til træ. / ok saa fyri anat ok tridia
æn til ær twæ maa vitne / ælla vari sik mz
sælfs eth ædz / tak ha med / bøte vii mrk
til tra / tho so før ær saght / ok var vttinfira
wardz thz hom wnit / vari sik mz vi manna
ædz ha aat edenom ok ok kær ey botu
warde slagin vidz stokkin / lag sama var
oz thin thz adhlt vitz finkes vd kiade
ær at af alloz vi mrka botm / ælla
tiugu mrka / tässo balkenom takit en
hvarth malsæghande / ok en tridiungh konung
ok en stadhin / ok wari sik ffyri vi mrka
sak / æn ey ær vitne til / mz vi manna ede

Oc fyri tegia wirka sak / mz thia· manna
edha falsz han aat edeno oc orkar en
botu warde slaghin vidir stockin Samma
lagh vari om maalsæda / Æn han orkar
höin en tilbinda Oc orkar en botum

XX· dubbel

Hwar so dublar / affil ena mark / böte
hin iiii·k malsæda / konge oc stadens
Swa thin so tappadesso thin so wan / Æn til
ær twagia mard vitnæ Ællu· vari sig iælfi
fghi orkar engi thia boten / warde slaghin
vidr stockin Æn tima / oc annan Tsia flye
stadhin Æn han vardr thr mz fuangin Engi
maa dubla vidr thin / en ær siælu si forman
oc sins goor Ællu· haffi thr ha maa du
bla mz / utan han böte .xl. iiii·k / malsæda
p iiii·k / oc thr andra konunge / oc stadenz
Oc thz aat mz so ha van siælfuo malsæda
Orkar ha en boten oc vardr laga tilwni
warde slagi vidr stocki oc flye stadi / Ko
bit ha aat i stadin vera forgofus oc rad
inda orloff / miste hand sina Oc mz thin
Ther lather sik till at dobla / Or ær en iælfs
sins forman thui forgoten oc radindin / mz
malsædans raade / hwad thin tycku likt
war Dublar man oc bort the vidrlagh
nighi / ha haffu til sin takid Taki thin

Balker.

åther samn widerlegning som hona æger af them samma hona wan, och then som hans bortdoblade, gånge till arwodes så længe widerlegning rætlir före Konungenom och Staden, vtan han nåder får. Och then ther wan adrum tilhörde, böte tolf markker Konunge och Stadenom, æn han warder tillwunnen met twem mannum. Orker han ey botum, warde hans rætter som för ær sagt om xl mr böter. Doblar någor efter thet i wård ær rinkt, böte iij mr till treskiftes, målsægende, Konunge och Stadenom. Amen i

Anno Domini M°cd°xiij°

Et sic est finis, sit laus et gloria
trinis.

HS / B 149 -

HS / B 149 -

HS / B 149 -

HS / B 149 -

x B.149

Lag
Sv.
medeltid.

1 vol. 4:o Nybunden 1882. Brun skinnrygg. 97 blad, omvexlande perg. och papper. Af Schlyter å 1:a bladet skrifvet: "Kongl. Bibl. i Stockholm n:o 82" men denna siffra hänvisar icke till något i K.B. befintligt signum. Handskriften är icke beskrifven i Schlyters företal till Stadslagen, men väl i K:g Kristoffers landslag vac? s. CX !

Stadslagen. Handskrift från 1400-talet

97:e bladet nyare än de öfriga, har skrift från senare delen af 1500-talet, afskrifven från det äldre slutbladet.
Slutar: Anno Domini M°cd° xiij°x)
Et sic est finis, Sit laus et gloria trinis.

x) Troligen är årtalet ej rätt återgivet från det ursprungl. orig. Stilen verkar snarare från senare hälften av 1400-t.

Anskaffades 1868 i en handelsbod i Göteborg af Telegrafdirektören Schaar, som inköpte och skänkte handskr. t. K.B.
17 okt. 1868

HS / B 149 -

Riks-Biblioteket
STOCKHOLM
Handskrifter

Riks-Biblioteket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag Si
Medelt.
N:o *B149